YENİ HİKAYELER

1958

VARLIK YAYINLARI

YENİ HİKÂYELER 1958

YENİ HİKÂYELER

1958

SELÂHATTİN BATU, İLHAN TARUS, FAİK BAYSAL, ŞAHAP SITKI, MUZAFFER HACIHASANOĞLU, TAHSİN YÜCEL, AYHAN SARIİSMAİLOĞLU, ERDOĞAN TOKMAKÇIOĞLU, ERDAL ÖZ, CENGİZ İLHAN, MUHİTTİN GÜCÜNELİ, MEMDUH BALABAN, CENGİZ YÖRÜK, MEHDİ HALICI, TURAN BAKIR, KÂMURAN ŞİPAL.

VARLIK YAYINEVİ
Ankara Caddesi, İstanbul

Varlık Yayınları, sayı 540
İstanbulda Ekin Basımevinde basılmıştır.
Kasım, 1957

Selâhattin BATU

AYAK SESLERİ

Her yöre sessizlik içinde, hiçbir yerden tek bir ayak sesi bile işitilmiyor. Ama kimbilir? Belki biraz sonra şuracıktan geçecektir; şu yapraklar arasından hayal meyal seçtiği bahçe çitinin yanından; mutlaka geçecektir.

Bağ kütüklerinin altına uzanmıştı. Yere serdiği hasır yumuşacık; ama altındaki toprak ne kadar katı! Kalktı, hasırı kaldırdı; eline geçirdiği bir çubukla tümsekleri düzeltti; yeniden yayıp uzattı. Şimdi daha rahattı.

Asma yapraklarının arasından bir salkım hafif hafif sallanıyor, henüz olmamış. Acaba olmadığı için mi sallanıyor? Taneleri iyice tatla dolsa böyle düşünceli olmazdı elbette; sağa sola böyle sallanmazdı. Salkım canlıymış gibi geldi ona, bu belli belirsiz kımıltılar, bir aranışa benziyordu. Yemiş de kendi gibi bir şeyi bulmak için düşünüyor olmalı; gelecek bir fikri, bir sevgiliyi bekliyor olmalı.

Ah, aramamaktan daha güzel ne var yeryüzünde? Bulmuş olmaktan daha ne güzel var! Ama daha geçen yıl bunun tam aksini düşünüyordu: Aramaktan daha yüce bir şey yoktu; aramak bulmaktan çok güzeldi. Şimdi yorulmuştu demek. Koca bir kış kitaplardan, düşünmekten, konuşmaktan yorulmuştu. Aramaktan, yaşamaktan bezmişti. Onun için böyle düşünüyordu şimdi.

Bize en doğru gibi gelen fikirler, en yüce hikmetler bile mutlaka gerçek değil demek. Her şey bizim keyfimize göre doğru, günümüze, saatimize göre yanlış... Gerçekten böyle bir şey olabilir mi? diye düşündü. Başının üstünde hışırdıyan yapraklara, gökyüzünden geçen bulutlara daldı, öylece kaldı. Evet, niçin olmasın? Her şey bize göre, bizim ruh hallerimize göre iyi yahut kötü değil miydi? Bu düşüncede hiçbir aşırılık yoktu. Hemen tanıklıyabilirdi bunu, bir iki düşündü karşılaştırmak, birkaç bilgini tanık tutarak doğru düşündüğünü gösterebilirdi. Ah, kitapları şuracıkta, yanında olsaydı! Konfüçyüs'ten bir söz seçse, Budha'nınkilerle karşılaştırsaydı! Eflâtun'dan bir diyalog ayırsa, Shakespeare'in en derin bir tiradıyla yüzleştirseydi! Mutlak doğru yoktu bizim için; insan

için değişmez, kararlı tek gerçek yoktu! "İyi" lerimiz oynaktı, "doğru" larımız değişkendi. En ulular bile şaşmaz doğruyu, söz götürmez iyiyi bulamamışlardı.

Aklına ölüm geldi...

Ama durdu; bu düşünceyi bir an için kafasından silkmemeğe çalıştı. O gelmiyecek miydi daha? Şu çitin arkasındaki yoldan çıkıvermiyecek miydi? Ölümden önce sevgilisi lâzımdı ona... Bugün mutlaka gelmesi lâzımdı...

Uzun, siyah saçları vardı. Gözleri, her gün yüzdüğü sular kadar lâcivert, gökyüzü kadar derindi. Aynada uzun uzun onları seyrederdi hep... Acaba gözlerde gizlenen dünyaları düşünür müydü? Kendi ruhunu düşünür müydü? Bilinmiyen insanlığını hatırlar mıydı? Yarabbi, ne güzel kadındı! Onu her hatırladıkça sonsuzluk gibi içine alır, bir büyük soluk gibi ta ruhuna çekerdi. Doyamazdı ona, güzelliğine doyamazdı; güzelliğindeki anlaşmazlığa, acılığa dayanamazdı. Bir sabah onu, hiç farkına varmadan, bir ayna karşısında seyretmişti. Gözleri daha iri, saçları daha aydınlıktı. Geceler gibi, en derin, karanlık geceler gibi pırıl pırıldı bakışları. Bir an geldi, ayna yok oldu sanki; her yerde, en derin noktalarda bile yalnız o kalmıştı... Ben de kimi zaman böyle oluyorum, diye düşündü. Acaba bu dediğini gerçekten olabiliyor muydu; güzellikte yitiveren şu ayna gibi ortadan silinebiliyor muydu? İnsan ancak sevince öyle olur, gerçekten, ölesiye sevebilince... Bundan çok şüphelîydi. Çünkü sevgisinde ondan çok kendi vardı: Onun dudaklarından çok kendi dudakları, onun kollarından çok kendi kolları, onun güzelliğinden çok kendi açlığı vardı. Bu aç dudaklar, bu ateş kollar, güzelliğe doyamıyan bu açlık, ta içinden gelirken bile etinden, kemiklerinden süzüldüğünü bildiği o doyma bilmez istek.. İnsan olmak acı şeydi. Mahkûm olmak, zayıf olmak demekti. İnsan olduğuna bir daha hayıflandı.

Yattığı hasırın üstünde biraz yana doğru dönmüştü. Sol omuzu ağrıyordu. On anda kulağına küçük bir ses geldi. Mini mini bir kuş sesi... Soluğunu kesti, dinlemiye çalıştı. Belki bu ses onu oyalar, beklediği ayak seslerini unuttururdu. Boynu kırmızı tüylerle örtülü bir kuşçağız, az ötede ürkek ürkek etrafına bakınıyor, onu görmüyordu. Bu derin öğle sessizliğinin içinden kime seslenir? Yapraklar arasında ne arar? Umduğu, beklediği, çağırdığı nedir? diye düşündü. İşte mini mini bir yaratık. Ama yaşadığı şu an içinde onun mânası nedir? Buraya niçin gelmiş, bu yalnızlığı niçin ikiye bölmüştür? Şimdi şu acıkta olmasa, bu sesi duymıyacaktı. O zaman ne olurdu acaba? Bu küçük şarkı kulakları çınlatmasa söylenmiş olur muydu? Kalbindeki büyük musiki aksar mıydı? Varlığında, evrende bir şey eksilir miydi?

Gene ölümü hatırladı...

Ama hayır, onu unutması gerekti. Akışı bozulan düşüncelerini düzenlemiye çalıştı: Eskiden o da musikiye merak etmişti, şu kuş gibi. Gençliğinin en melânkolik yalnızlıklarını seslerle donatmıya çalışmıştı. Resim, tabiat, şiir onu çekerdi. Güzelin her çeşit belirişine karşı doyma bilmez bir özlem vardı içinde. Kendini yıllarca seslerde yoklamış, bir şeyler çalabileceğini, hattâ bir gün besteler yapabileceğini ummuştu. Sonra ne oldu, nasıl oldu, bu heves sönüverdi... Denize bakan penceresiyle piyanosu arasında geçen uzun, bunaltıcı o ümitlerle, bezginliklerle parlayıp sönen saatleri hatırlıyordu. Deniz, her şeyden güzeldi muhakkak, istediği kibi konuşturamadığı o inatçı piyanodan çok daha çekiciydi. Bir sabah, elleri tuşlarda derin bir düşünceye dalmış, musikiye de, şiire de içini kapamıya karar vermişti. Bilim sanattan daha ciddi bir şeydi. Bütün güzellikler aldatıcıydı; onu oyalıyor, yolundan alıkoyuyor, yürümesine, kendini bulmasına engel oluyorlardı. Bilgin olacaktı. Olgun, ağır başlı, ciddi bir insan olacaktı.

Hey gidi çocukluk yılları. Bilgisizlik, bilisizlik yılları. Sayısız yanlış karar yılları. Hele insanın kendine karşı bilgisizliğinden daha korkunç ne vardı bu dünyada?... Gün gelmiş kitaplara olan saygısını da yitirmiş, kendini bir boşlukta bulmuştu. Gün gelmiş en sevdiği imzaları hor görmüş, okumaz, aramaz olmuştu. Gün gelmiş en yüce bilgileri, ululuları küçümsemeye başlamış, tanrı adamlarına koşmuştu. Hiç bir yerdo duramamış, karar kılamamıştı. Hiç bir aradığını bulamamıştı.. Ama yaşamak, koşmaktan başka bir şey miydi ki? Öne, arkaya, ışığa, karanlığa doğru koşmaktan başka bir şey miydi? İşte hâlâ koşuyordu. Bir türlü yaklaşamadığı bir düşünceye, belki bir güzelliğe koşuyordu. Ne istediğini bilmeden bir boşluğa doğru koşuyordu.

Bari ölümü bulabilse... Onu bulunca her şeyi bulacakmış gibi bir duygu vardı içinde. Her zaman en merak ettiği şeydi. Bir karanlık, bir boşluk değildi ölüm, bundan şüphe etmiyordu. En aydınlık günlerinde onu özlerdi; en karamsar dakikalarında onun gelmesini beklerdi... Aylar yıllar geçip gider, ama o yerinden kıpırdamazdı. Yoksa biz mi ona yaklaşırdık? Ölümün geçip gitmediği muhakkaktı. Hayır. Ölüm göçmiyen, gitmiyen tek şeydi. Hem ondan korkusu da kalmamıştı artık. Bir tehlike ile karşılaşınca rengi atan kendisi değildi. O korkan, ürperen şey onun kendi gerçeği, gerçek benliği değildi. İçinde ölüme yakın, ona aşina bir güç, bir soluk vardı. Bu soluk gün geçtikçe güçleniyor, gelişiyordu. Demek boşuna yaşamamışım diye söylendi. Bize yakın olan her şey, korkunçluğunu yitirir, varlığımıza, gerçeğimize katılır. Demek ölüme yaklaşmıştı. Artık o da yakındı ona, bir dost gibiydi.

Elini yanına uzattı, toprağı okşadı. Avucunu doldurdu, kokladı, dilinin ucuyla tattı. Ne kadar tarafsız bir lezzetti bu, toprağın lezzeti. Ne acı, ne tatlı, ne tuzlu, ne ekşiydi. Hatta ne keskin, ne de yumuşaktı... Dışımızda olan her şey, bize karşı tarafsız, bizimle ilgisiz diye düşündü. Gerçek bizim duyularımızın, duygularımızın ötesinde; tabiat bize yaban, sevgilerimize, iştiyaklarımıza kayıtsız; belki ölçülerimize kapalı... Ama niçin? Bu tarafsız, sessiz varlığın ortasında bizim soluğumuzun mânası nedir? Bu düşünceler nedir? Bu sorular nedir? Hatta bu bekleyiş saatinin yeri nedir? Her şey kendine kanmış, kendisiyle yetinirken... İnsan oğlu kendine bile, susuz, kendine bile uzanamamış, dokunamamış.

Bilmek lâzım, mutlaka bilmek lâzım diye söylendi. Bütün yanlış bilgileri unutmak gerek. Gerekirse ağaca, yaprağa gözlerini yumacak, ağacı ağaç yapan düşünceyi, asıl onu arayacaktı.

Gözlerini yumdu, yorulmuştu. İçini susturmağa çalıştı. Kendini bir karanlığa bırakmıştı... Bir ara birdenbire yerinden sıçradı. Çitin ötesinden ayak sesleri geliyordu. Bu gelen muhakkak ki oydu. İşte onun ayak sesleriydi bunlar, onun telâşsız, bir musikiye benziyen ayak sesleriydi. Yerinden fırladı. Çite doğru birkaç adım yürüdü. Yaklaşan ayak seslerini bekledi. Bekledi... Ama hayır, ayak sesleri yaklaşmıyor, uzaklaşıyordu. İlerdeki köşkün kapısı gıcırdadı; ihtiyar, yıpranmış bir öksürük işitildi. Arkasından gene sessizlik, gene boşluk... Etrafı yeniden öğle yoksulluğu kapladı... Tekrar hasıra uzandı. Kulağında hâlâ yankılanan ayak seslerini boğmağa çalıştı. Ölümü hatırladı bir kere daha, ölümü... Gözlerini kapadı: tatlı, yumuşak bir karanlığa doğru akıp gitti.

İlhan TARUS

TELGRAF

Mastar ve Çelemlik dağ silsileleri, sanki gelip buracıkta buluşmak için sözleşmişler. Ayaklanıp bir tepe kurmuşlar. Çukurlaşıp bir mavi göl çevirmişler. Suyun yüzüne doğru eğildiniz mi, kırk arşın derinlikteki çakıllar pembe pembe, sarı sarı ışıldarlar. Sen tut, bu gölün suyunu aşağıdaki uluovaya akıtma sevdasına düş.

— Olur iş mi, diyordu Mehmedali, olur iş mi? Bizim köyün sırtından dağı oyacaklarmış. Dört saatlik yere uzatacaklarmış oyuğu.. İçini çimento ile bir güzel sıvıyacaklarmış. Gölün dibine bir delik açıp musluk takacaklarmış. İstediğin sıra, göynün kaç masura su isterse, salıverecekmişsin suyu... Olur iş mi?

Bu yamaçlar da öyle pis bir kayalık ki. Yukardan aşağı durmadan çakıllar serpilir, yosunlu topraklar akar. Minare gibi de dikinedir beli.. Kenarından bakamazsın. Çocuk korkusu değil ha! İki adım geriden toprak göçüverir aşağı.. Kaç insan gitti böyle böyle.. Çobanın aklı yok, oralarda keçi otlatmağa kalkar. Domuz hayvan da nafakasını hak ederek kavrar doğrusu..

Ziraat fen memuru Avni efendi, dilinin döndüğü kadar meseleyi anlatmağa çalıştı, geceli gündüzlü lâkırdı etti. Aslını faslını o da pek bilmiyordu ama, üçyüz elli metre aşağıda, etekten başlayıp alabildiğine uzanan Uluovanın su sıkıntısını, mısırdaki sağır sultan bile duymuştu. Yavuz Sultan Selim mısıra giderken yol yaptırmış, köprü kurdurmuş da, buralarda bir mevsim eğlenip çiftçilik edelim demişmiş. Ordunun yimeliği için. Kaldırımları bugün de köylük yerlerde işe yaramıyan, geçiş gidişi kolaylaştıran o yolların zalim mühendisi, bir damla su bulamamış. Burada çalı çırpı da bitmez deyip yürümüş Urfaya doğru..

Avni efendi başını iki yana sallıya sallıya yakınır:

— Yirmi dört bin hektar toprak, su bekler be hemşeriler! Su, su diye inileyip durur. Bırakın şu adamlar gölün dibini mi delecekler, yoksam ağzını mı genişletecekler, yapıp çatsınlar da kuruova yeşersin!

Dipten ağrı delik açmağa bulaşanlar, birkaç mühendisle yirmi otuz ameleydi. Baştan sığ sığ gittiler ama, gittikçe derinlere dalmak zorunda kaldılar. Çizgi öyle gelirmiş, hizayı tutturmak için.

Kompresörler yalçın kayalar arasında inleyip durmağa başladılar. Oyuğun ağzından içeriye yılan yılan borular uzanıyor, daracık bir tünelin dibinde kazma tabancaları güm güm ötüyordu. Hele geceleri, gürültü, ta dipteki köyün damlarına çarpı-çarpıveriyor, çoluk çocuk uykularından dapduru fırlayıp çığrışıyorlardı:

— Anam, canavarlar mı basıy acab?

— Babam, dağ üstümüze mi yıkılıy?

O mühendislerin biri uyur, öteki koşar. O işçilerin onu dinlenir, onbeşi çalışır. Hele o makineler? Hiç istirahat bilmezler. Hiç dur durak bilmezler. Başlarındaki o demir kalpaklı adam, salt arasıra, burunlarının altından yağ damlatır. Üç beş saatte bir, ağızlarına mazot döker. Hepsi bu.. Gür, gür, gür, gür.. Buna can mı dayanır? Dağ mı dayanır?

İkinci ayın sonlarında, bir gecenin nısfılleylinde, bağlardan doğru bağrışmalar geldi. Köy yerinden oynadı. Tam arkı çevirecekleri sıra, yamaçlardan sızıp gelen sular zınk diye kesilivermiş. Çoluk çocuk sokaklara döküldü:

— Amanın zerzevatımız.. Amanın mısırlarımız.. diyerekten, kopardılar ağıtı.. Ciplere atlıyan mühendisler indiler sapa yollardan.. Dağ taş inliyordu. Kırk hanelik köyün insanı, dedelerinin yüreğinden bu taraf yüreklere akmış su korkusu ile, koca bir kasaba kadar gürültü çıkarıyordu. Motopompların horultusu kaynayıp gitmişti arada..

Mühendisler zifiri karanlıkta daldılar köye.. Ahaliyi kucakladılar, çevirdiler, birkaç fener tutuldu. Dil döktüler:

— Size daha çok su vereceğiz, diye anlattılar, bunlar sızıntı hep.. Tünel delindikçe yeraltı kaynakları karışıyor, tıkanıyor da, ondan kelli meydana geliyor bu.. Birkaç gün sabredin.. Oluk oluk su kacak dereden.. Birkaç gün..

Ahali, sanki ölesiye su yüzü görmiyeceklermiş gibi seslenıyordu. Çocuklar, sahiden satılıcan sancısına yakalanmışlarmış gibi haykırışıyorlardı. Kadın, kız, dokuz doğurmaktan öte bir yılgı içindeydi.

Mehmedali daha ortalık ışınadan Avni efendiyi yatağından kaldırdı:

— Kâğıdı kalemi eline al,. bir tel yazacağız! dedi.

(Köyümüzün kırk yıllık suyunu mühendisleriniz kesti. Çoluk çocuk ekmeğe muhtaç hale geldik. Bir ayak evvel gereğinin yapılması ile tünel kazma işine son verilmesi..)

Artık mühendislerin birine, ikisine, yeni bir iş düşmüştü: Köylünün başında durup dil dökmek! Samp-Pamp dedikleri

dev tulumbalar, yerin altından fırlıyan deli ırmakları arka taraflara boşaltıyordu ama, ne çare! Köye bir dirhem su gelmiyordu. Tünel ilerledikçe çeşit çeşit toprak çıkıyordu önlerine.. Çürümüş taş kalıntılarına benziyen bir duvara rastladılar ki, kazmayı vurunca, yığınla akıveriyordu amelenin üstüne. Bir iki tanesini bacağından sürüyemediler. Kakırdadı gitti fukaralar.. İçeriye hava yollıyan vantüpler hamarat hamarat çalışıyor, kompresörler güngünden güçlerini arttırıyordu. Sırtını tünel ağızlarına vermiş çeşit çeşit makineler, tırnaklariyle yamaçlara tutuna tutuna, çalışıyorlardı. Mazot kamyonları kıvrım kıvrım dağ yollarında birbiri arkasına yürüyor, ekskavatörler irmik gibi sapsarı, yapışkan, çamurlu toprağı güldür güldür atıyordu.

Bir telgraf daha çekildi. Bir daha, bir daha:
(Ölüyoruz, bitiyoruz, yetişin!)

(Parti başkanlığına vaziyet bildirilmiştir. Şehrin büyükleri ellerinden geleni yapıp köyümüzü kurtarsınlar! Müfettiş yollukları posta ile gönderildi.)

Hayır, sağır olmuş insanlar! Cevap da yok, haber de yok. Tersine, uzun çizmeli mühendislerin yenileri gelip gider. Gök gök bakarlar işlere. Yarı bellerine kadar suların içine girip avuçlarlar toprağı.. Makinelerin kutusuna koyup muayene ederler.. Sonra emir verirler işbaşılara:

— Devam!

Bu deli herifler tüm, uykuyu da kaldırmışlar aradan. Artık çiçekli çardakta yemek kaynamaz olmuş derler. Kaç gündür erzak kamyonu aşağı yoldan kıvrılıp dağa saldırmaz. Beyaz külâhlı aşçıbaşı ortalıkta görünmez. Mühendisler, amelelerle birlikte, karavananın başına çöküp, çamur içinde, fasulya yerlermiş. Kimisi de ayakta, tünel başında, içerde, iki dilimin arasına peynirle domates sıkıştırıp gününü gün edermiş.

Yine bir gece vakti, köy ayağa kalkmaz mı? Neymiş o? Tepeden çığıl çığıl sel gelirmiş. Gürültüsündan bilirler bunlar.. Bazı bazı olur da, birkaç haneyi derleyip toparlayıp götürür. Hayvan leşlerini çabucak tutup gırtlaklarlar. Cenazelerini sürüyüp gömerler. Selin ığıltısı bağlıklarda yatanların kulaklarını doldurmuş, kaçışmağa başlamışlar..

Ana-baba günü..

Cipler fenerlerini ışıldatarak aşağıya iniyorlar. Mehmedali karşılarına çıkıyor:

— Noldu abi? Nedir bu başımıza gelen? diye çırpınıp batıyor. Uzun çizmelilerden biri gülüyor:

— Nedir bu telâşınız canım? Su istemiyor muydunuz? İşte su!

Biri mühendisin üstüne doğru yürüyor, gemici fenerini havayâ kaldırıyor, başına indirecek:

— Ulan, böyle günde alay mı edersin fakir fukara ilen?

Çağıltı, köyün hemen üst başındaki çakıllığa vurmuş. Sesler öyle gösteriyor. Kundağını kapan yamaca doğru seğirtiyor. Buzağılar böğürmede, atlar acı acı kişnemede, ihtiyarlar sakallarını titreterek gözyaşı dökmede..

— Durun yahu! Etmeyin, eylemeyin!

Mehmedali Avni efendiyi araştırıyor. Bu sefer köyü sele verenlerin hakkından gelmek var şimdi.. Avni efendi kimbilir nereye sığınmış. Ensesine binip zorla telgraf yazdıranlardan yılmış adam..

Mühendisin gözlerinde tanyerinin ışığı:

— Toparlayın çocukları be hemşeriler.. Telâşlanmayın.. Su geldi işte.. Ne sel, ne birşey.. Şimdi böyle hızlı aktığına aldırmayın.. Bir iki saat sonra sakinleşir. İkinci tünel ağzından yamaca verdik suyu.. Motopomplar elimizde.. Artarsa geriye aktarırız. Sulayın hele bahçelerinizi.. Arklarınızı onarın.. Tezelden.. Durmayın..

Avni efendi o sıra ortaya fırlıyor:

— Savulun kardaşlar! Doğru bahçelere! Savulun! Yürüyün!..

Mehmedalinin eli Avni efendinin yakasındadır:

— Meret herif, niredeydin onca zamandır? Yürü odaya!

(Mühendislerin düşmanlığı yüzünden köyümüzü su bastı. Çoluk çocuk ahret yolundayız. Bir ayak evvel bunların geri alınması ve yardım gönderilmesi..)

Uzun lâstik çizmelilerin biri gelip biri gidiyor. Ertesi gün akşamedek, şehirle dağ arasında, cipler vızladı durdu. Motopompların bir ara kısılan sesi, akşam ezanından az sonra yine gürlemeğe başladı.

Arklar açılmış, tıkanık yollar çapalanmıştı. Mısırların yarıbeline kadar çıkan su, ağır ağır çekiliyordu. Çakıllıktan köye vuran şarıltı da diner gibi oldu. Mehmedali ile Osman Çelik, Yavuz, Tuncelli Hasan, minarenin dibinde kafa kafaya verdiler, söyleştiler:

— Su tekrar kesilir mo'la?

— Canım, bu kör olası musluk, heriflerin parmakları arasında mı ki? Kesilmesine kesilir. Artmasına da artar. Bunun burasında yaşanası kalmadı gayrı..

— Avni de dırdır eder durur..

— Ne diyor?

— İkindiyin cipin birine binip tünele çıktı. Yerin altın-

dan durmadan su fışkırırmış. Adamların tulumbaları ırmakları aktarır ya, bizi de düşünmüşlermiş. İstediğimiz sıra, keserlermiş suyu..

— Çamur deryasına döndü köyün içi..

— Kestirelim mi dersiniz?

Yoo.. Senin fasulyalık nasıl?

— Daha içmedi ellehem..

Şehrin patlıcanını, domatesini yarı yarıya sağlıyan köy, yeni bir mesele karşısındaydı. Suyu durdurmalı mı, akıtmalı mı?

İkiye bölündüler. Kimisi yamacın sağ yanındaki bağlıklara akıtılması, kimileri de aşağı yandaki mısır tarlalarının sulanması fikrindeydi. Kadınlar bile damlar altında, sundurmalarda kavgaya bulaştılar. Fati ninenin patateslerini tüm söküp atmış sular.. Siptilli Mehmed'in çeltiğine de damlası varmamış. Mühendislere başvurup suyu idareli akıtmalarını istemeğe karar verdiler. Fidelik tarafına, akmasın, Osman Çeliğin mısırına iki saat daha aksın, Mehmedalinin çayırı az daha içsin! Sabaha karşı düşünürüz elbet..

Mühendisler gülüyorlardı. Köylülerin ellerindeki gemici fenerlerinden birinin havaya doğru kalkmasını bekliyorlardı. Yavaştan aldılar:

— İyi ama hemşeriler, bunun burası çeşme yalağı değil ki! Burada, bir taş fıçının dibinde kazma sallarız biz.. Toprak yeryüzündeki gibi biteviye gitmez. On adımda bir huy değiştirir. Duymuşsunuzdur, geçen yazın birinci ağızda işe başladığımız sıra, günde beş metre ilerliyorduk. Sonbaharda günde beş santime indiğimiz oldu. Su fırlar, çürük çöker, boşluk göçer. Topraktır bu.. Ne oyun çıkaracağı belli olmaz. Keselim mi, akıtalım mı? Karar verip yanımıza gelin! Başka yolu yok!

Sabahadek sürdü konuşmalar.. Mehmedali, ille telgraf çekilmesini ileri sürüyordu. Muhtar, şimdilik suyun yettiğini, bir hafta sonra tekrar meşveret edilmesini istiyordu. Tuncelili Hasanla Osman Çelik, birkaç defa bahçeler tarafına gidip kolaçan ettiler etrafı.. Çoluk çocuk, çıralarla, fenerlerle dolaştılar. Müezzin minareye çıkarken, başlarını iki tarafa sallıya sallıya döndüler:

— Bilmeyiz ki, dediler, akıl almaz bu işi..

Telgraf hazırlanmıştı:

(Mühendisleri ve makineleri on güne kadar buradan çekmediğiniz takdirde köycek Urfa taraflarına göçmeğe karar verdiğimizi yüksek huzurunuza bildiririz..)

Bekçi Yusuf atına atlayıp şehir telgrafhanesine yollanırken, ahali evlerine dağılmağa başladı. Bu (on gün) lâfı üzerinde epeyce çekişmişlerdi. Mısır tarlalarına daha beş gün ye-

terdi. Zerzevat, bu akışla, bir haftadan fazla isterdi. Kel Fehmlnin çayırı daha bugünden içine girilmez hale gelmişti. Çeltikçilere gelince:

Sonuna kadar su istiyorlardı.

Buna da cevap çıkmadı. Çizmeliler bile görünmedi. Tünele gelince, iki baştan dörtbin dörtyüz metre kazılmıştı. Akşama sabaha göle akıntı verilecek, yamacın dibinde kurulu duran elektrik santralının tekerlekleri dönmeğe başlıyacak. Uluovanın ortalarına doğru açılan arklar suyla dolacak. Eli kulağındadır.

Faik BAYSAL

SANCI MEYDANI

Bir araba durdu kapımızın önünde. Bir kamçı şakladı, dingile asılmış çocuklar çil yavrusu gibi dağıldılar. Arkadan sakallı bıyıklı, yırtık pantollu, yamalı gömlekli, kocaman ayaklı adamlar geldi. Arabanın içindeki kazma ve kürekleri alıp Sancı Meydanı'nın ot ve ısırgan ormanına daldılar. Ne varsa toprağın üstünde yoldular, İpçi Vafi'nin duvarı dibine yığıp ateşlediler. Aksırtıcı, alyandoz kokan bir duman kapladı mahalleyi. Ne kadar çocuk varsa oraya birikti hepsi. Ufacık bir patatese benziyen, serçe parmağı ile mahallenin en güzel ıslığını çalan Sabo en öndeydi. Mulo'da koşa koşa geldi, yarışta hepimizi geçen çubuk bacaklı Mulo. Başına gelecekten haberi yok. Kıskandığım çelik bacaklarını on gün sonra diz kapaklarından bir tramvay ikiye biçiverecek. Sinek Muammer de meydana kondu. Ayakları yine çıplak. On beş sene sonra limondan "Limon Apartımanı" nı yapacağını bilmiyor daha. Elimizde bir tahta parçası bile görse başlar ağlamıya hemen. Ağladımı, veririm Muammer'e neyim varsa. Çay rengindeki gözlerini yaşlı görmeye gelemem hiç. Sabire'de göründü, Çilli Sabire. En iyi arkadaşım, incitmez beni hiç. Kim dövecek olsa beni Sabire'yi bulur karşısında, Benim yüzümden kaç kere dayak bile yedi, Onu sevdiğimi belli etmiyorum anneme. Yine kalbim çarpmaya başladı işte. Peynir ekmeğimi bile yemeği unuttum. Allah Allah, ne var bu çilli kızda böyle. Görür görmez başım döner, diken diken olurum.

"Noluyor?" dedi Sabire Mulo'ya.

Mulo dalgındı, ısırgan dumanının içinde yarı yarıya kaybolmuştu.

"Bayram yeri olacakmış kız," dedi Sabo.

Sevincimden deli oldum. Ayakkabılarımı elime alıp sokağa fırladım. Akşama kadar hiç girmedim içeri. İpçi'nin duvarı dibine oturdum, Sabire'nin yanma. Dumanın içinde birbirimize iyice sokulduk. Sıcacıktı Sabire, elleri ayakları sıcacıktı.

"Üşüyor musun?" dedi bana.

"Hayır," dedim.

Berrak bir su gibi baktı gözlerimin içine:

"Ellerin buz gibi ama," dedi.

Doğruydu, yalan söylemiştim. Üşüyordum, adamakıllı üşüyordum hem de.

"Ver," dedi.

"Neyi?" dedim.

"Ellerini," dedi.

Verdim, tutmasını o kadar istediğim ellerimi verdim. Etekleri arasına soktu ikisini de. Isıttı orada, bacaklarının arasında iyice ısıttı. Baktım, gözleri ıpıslaktı. Sanki yağmur çiselemişti ikisinin de üstüne.

"Noldu?" diye sordum.

"Hiç," dedi.

"Gözlerin ıslak yâ?"

"Duman kaçtı," dedi.

Ben de onun dediğine inanmadım. Ne duman kaçmıştı ne bir şey. Biliyordum, ne olduğunu biliyordum ama söyliyemezdim.

"Çok seviniyorum, dedi" birdenbire.

Şaşırdım:

"Neye seviniyorsun?" dedim.

Ufacık, sapsarı başını arkaya attı:

"Oh! ne güzel olacak!" dedi.

"Ne?" dedim.

"Sancı Meydanı," dedi. "Tertemiz olacak, hiç kokmayacak artık."

"Yâ!" dedim.

Hışımla baktı yüzüme:

"Sen sevinmiyor musun?" diye sordu.

"Seviniyorum," dedim. "Çok seviniyorum."

Bembeyaz güldü, halbuki yalan söylemiştim. İçimde gârip bir üzüntü vardı benim. Sancı Meydanı'nı otlariyle, pis pis kokan ısırganlariyle ben severdim. Neden severdim? Bilmiyordum ben de. Bu Sancı Meydanı'nda beni çeken ne vardı böyle? Tuhaf ismiydi belki de. Kim koymuştu bu ismi ona? Bilen yoktu. Neden Sancı Meydanı demişti acaba? Allah'ın otla ve ısırganla örtülü bu toprak parçasında başına bir şey mi gelmişti yoksa? Demiş ve gitmişti. Gitmişti ama bir meydan bırakmıştı ortada. Güzel be, insan ölmüyordu kolay kolay.

"Selim!"

"Ne var?"

"Küpelerimi beğendin mi?"

"Beğendim, hem de çok beğendim. Nerden aldın?"

"Annemindi, bana verdi."

Bir tanesini çıkarıp bana uzattı. Aldım, kendimi zorlayarak dikkatle baktım. Kırmızı boncuktan yapılmış bir arıydı.

"Güzel, dedim, çok güzel!"

Sevindi, gözlerinin içinin güldüğünü gördüm. Halbuki gönlü olsun diye güzel demiştim. Ben ıslığın güzelinden anlardım.

Küpeyi geri verdim, almadı:

"Sen tak," dedi.

Heyecandan sapsarı olduğumu hissettim.

"Ne duruyorsun, taksana?" dedi.

Kulağını bana uzattı. Ellerim titreyerek küpesini taktım. İlk defa bir kızın kulağını tutuyordum. Ne güzel, ne yumuşacık kulağı vardı!

Saatlerce oturduk orada. Ne karnım acıktı, ne de susadım. Bir de baktım, güneş İpçi'nin bahçesinin öbür ucunda kıpkırmızıydı. Sancı Meydanı çırçıplaktı karşımda. Bir tek ot bile kalmamıştı. Adamların gittiğini bile görmemiştim. Sabire'de yoktu yanımda. Şaşırdım, Mulo da yoktu., Sabo da. Annem seslenmeseydi daha kim bilir ne kadar oturup kalacaktım orada. Yemeğimi erkenden yiyip yattım. Gece hiç uyumadım. Sabahleyin güneş doğmadan da kalktım. Adamları yine meydanda buldum. Havada hâlâ yanmış bir ısırgan kokusu vardı. Toprağa kazıklar çakılmıştı. Vafi adamlariyle ip büküyordu bahçesinde. Öğleye doğru üç araba geldi. Adamlar birlik olup eşyaları boşalttılar. İkindiye doğru koca meydan çadırla çevrildi. Orta yere uzun iki direk diktiler, ara yerine de kalın bir tel gerdiler. Çadırların iç tarafına sıralar koydular. Kapıya da bir levha asıp üstüne tebeşirle bir şeyler yazdılar. Bütün çocuklar bağırmaya, mahallenin köpeği Fındık'ta havlamaya başladı. Bu gürültü arasında, bir davul gümledi. Arkasından Bal Apti'nin cıgara kokan sesi duyuldu:

"Alo, Alo!"

Bu akşam Sancı Meydanı'nda, saat dokuzda, Mûcizeler Cambazhanesi temsillerine başlıyor. Telde takla atan dünyanın en menşur cambazı Hintli Musa Raca. Kılıç üstünde yürüyen menşur fakir Galip Biricik. Menşur rakkase Mısırlı Noho Nohoruni. Büyük fedakârlıklarla getirttiğimiz büyük san'atkâr Tahire Tahin. Bülbül sesli Gülistan Gül. Bu akşam Mûcizeler cambazhanesinde. Saat dokuzda, saat..."

Sancı Meydam'nda ne kadar insan, kedi köpek varsa hepsi dışarı boşaldı. Çocuklar Bal Apti'nin peşinden gittiler. Bal Apti her türlü işten anlayan bir adamdı. Muslukçu, sobacı, kalaycı, kuyucu, lâğımcı, bahçıvan, Kurban Bayramlarında da kasap, ikindi vakitleri simitçi, yazın dondurmacı, karpuzcu. Beş vakitte namazındaydı üstelik. Müezzin hastalandığında da minareye çıkıp ezanı o okurdu. Nasıl yetişirdi bunca işe? Aklımız ermezdi bir türlü. Hepimiz severdik Bal Apti'yi. Mahallenin en iyi adamıydı. Kavga edenleri hemen ayırır, en yüksek ağaçlara maymun gibi tırmanıp bize ok keserdi. Bütün çocuklar bu seferde onu taklit etmeye başladık. Eski kese

kâğıtlarından borular yaptık. Gece gündüz bağırmaya başladık mahallede:

"Alo Alo!"

Akşama doğru Sabire ile yine buluştuk. Hemen gözlerine baktım, yaşlı değildiler bu sefer. Ama bir tuhaflık vardı halinde.

"Ne var?" dedim.

"Canım sıkılıyor," dedi.

"Neden?"

"Bayram yeri olsaydı burası daha iyidi," dedi.

"Salıncağa mı binecektin?"

"Hı!"

"Ne yapacaksın salıncağı? Cambaz daha güzel!"

"Ben hiç salıncağa binmedim de ondan."

"Bayramda ben seni bindiririm.

"Nerede?"

"Aksarayda. Paranı da ben veririm hem."

"Sahi mi?"

"Sahi ya!"

Birden ellerimi tuttu. Ne sıcaktı elleri Allahım, ne kadar beyazdı! Benim ellerim kapkaraydı onun elleri yanında. Ne kadar yıkasam, ne kadar sabunlasam beyazlatamazdım hiç birini. Sancı Meydanı'nın kiri çıkar şey değildi.

"Ben gidiyorum artık!" dedi.

Ellerim bomboş kaldı:

"Biraz daha kal!" dedim.

"Olmaz," dedi. "Bulaşık yıkayacağım daha."

"Daha iyi olmadı mı annen?"

"Oldu ama yarın kalkacak."

Sabire'nin arkasından hemen eve girdim. Beni cambaza götürmesi için anneme durmadan yalvardım.

"Babana sorayım da öyle," dedi.

Hava kararırken babam geldi. Annemden evvel onu ben kandırdım. Yemek yedikten sonra evden çıktık. Babam biletleri aldı, içeri girdik. En ön sıraya oturduk. Ortada tahta, yerden biraz yüksekçe bir sahne vardı. Ortasına eski bir kilim parçası atılmıştı. İçersi tıklım tıklım doluydu . Bütün Sancı Meydanı kum yığını gibi birbirinin üstüne yığılmıştı. Cıgara dumanından arasıra gökyüzü görünmüyordu. Leblebiciler, kurabiyeciler, çekirdekçiler bağıra bağıra dolaşıyorlardı arada. İkide bir kahvecinin sesi bastırıyordu hepsini:

"Çay kahve isteyen?"

Benim yanımda davul gibi bir kadın vardı. Kocaman memesini dışarı sarkıtmıştı. Durmadan viyaklıyan çocuğunu susturmaya çalışıyordu. Çocuk susmuyordu, o da basıyordu küfürü.

"Hay piç hay! Geber inşaallah emi?"

Kadınlar, erkekler, kızlar hep iç içeydik. Ampuller, yıldızlar başımızın üstündeydi. Sanki bir mangal yanmıştı görünmez bir yerde de etrafa binlerce kıvılcım sıçramıştı. Biraz sonra Sabo annesiyle Mulo da babasiyle geldi. Yalnız Sinek Muammer'le Sabire gelmedi. Gelemezdi Sabire, beyaz ufacık elleriyle akşam bulaşığını yıkıyordu belki de. Bir gürültü oldu, bütün başlar o tarafa kalktı. Beyaz fanilleli, kalın kollu bir adam ortaya fırladı. Çadırın altından içeri giren bir bedavacıyı ite kaka dışarı attı. Arkasından bir çocukla bir kadını da enseledi. İkisini de tuttuğu gibi dışarı sürdü hemen. Bir kahkaha koptu, ama ben hiç gülmedim. Yenilen, düşmanım da olsa, gülmek âdetim değildi. Adam tekrar geldi, göğsünü şişire şişire sahnenin dibine dikildi. Kalın kaşlarının altından etrafı pis pis süzdü. Kollarını balonlaşan göğsüne kavuşturdu. Hafifçe terlemiş bazularını kendisine hayran hayran bakanlara uzun uzun gösterdi. Bir taş atayım dedim şunun dazlak kafasına. Ama korktum, çünkü kuvvetliydi. Babamı da beni de insafsız kolları arasında pestil gibi ezebilirdi. Tam bu sırada, sanki kafamdan geçenleri sezmiş gibi dönüp bana baktı. Sonra gözlerini çadırın dışına çevirdi. Orada ağaçlar vardı ve dalları insandan görünmüyordu. Sinirli sinirli güldü, fakat onlara hiç bir şey yapamadı. Bu sırada dalgınlığından faydalanan bir kaç kişi sıraların altından süzülüp kalabalığın arasına karışıverdiler. Yandaki evlerle apartımanların damları bile insanla doluydu. Meydan arı kovanı gibi uğulduyordu. Konuşulanlardan hiç bir şey anlaşılmıyordu.

Birdenbire oparlör çalışmaya başladı:

"Muhterem dinleyiciler! Meşhur rakkase Noho Nohuruni huzurunuzda..."

Davul ve zurna harekete geçti. Noho Nohuruni koşarak sahneye çıktı. Meydan ıslık ve alkıştan inledi. Uzun, pembe, göğsü açık bir elbise giymişti Noho. Kolları lokum gibi yumuşaktı. Elleri yüzükten görünmüyordu. Yanaklarını kıpkırmızı boyamıştı. Kulaklarında uzun küpeler vardı. Parlak siyah saçları beyaz omuzlarına tel tel dağılmıştı. Önce etrafı baygın gözleriyle uzun uzun süzdü. Başını gökyüzüne kaldırdı, altın dişleriyle bir yere sırıttı. İri topuğunu yere vurup bel kırmaya başladı. O güne kadar kadının çıplağını hiç görmemiştim. Tuhaf tuhaf şeyler geçti aklımdan. Demek ki annem de böyle diye düşündüm. Merak ettiğim bir şey vardı benim. Bir şeyi görmeye çalışıyordum boş yere. Benim için sır olan bir şeyi. Ama ne yaptıysam göremedim. Noho'nun entarisinin yırtmacı açılırken daha kapanıyordu.

Annem babama hırslı hırslı söylendi:

"Hay aşifte hay!" dedi. "Bir şey olsa bari yüreğim yanmaz."

Babam bir kibrit çaktı, yanmakta olan cıgarasını bir daha yaktı:

"Öyle," dedi "çok çirkin."

Annem geniş bir nefes aldı:

"Çirkin de lâf mı? Şu halimle ondan bin kere güzelim."

"Güzelsin ya!" dedi babam.

Arkamızdan o küp gibi karı atıldı:

"Kartaloşun biri!" dedi.

"Öyle ama para kırıyor!" dedi dondurma yalayan bir kadın.

"Nohi midir, nohut mudur?" dedi beriki, "ben de onun kadar sürünsem vallâ yıkarım şurayı! Erkekler aptallıklarına doymasınlar. Paracıklarını böyle orospulara yediriyorlar."

"Susalım!" diye bağırdı arkadan bir adam.

Bir müddet daha mırıldandılar, sonra sustular. Noho gürültüye aldırmadı. Olduğu yerde, parmaklarının ucunda fırıl fırıl döndü. Aynı şekilde sahnenin kenarını dolaştı. Birdenbire ortaya geldi, kendini sol kalçasının üstüne attı. Tatlı bir hayal gibi uzandı orada. Saçlarını çıplak sırtına bir bulut gibi serpti. Bir ıslık fırtınası koptu. Noho vurulmuş bir ilâhe gibi yerde yatıyordu. Kalın bir ses duyuldu bu arada!

"Ah! dingala dingala,
Kömür de koydum mangala,
Ayşe de Fatma dostum var,
Çalkala yavrum çalkala..."

Islık fırtınası durdu, herkes yukarı baktı. O dazlak kafalı adam başımızın tam üstündeydi. Eline uzun bir sırık aldı, telde yürümeye başladı. Yarı yola gelince arka arka yürüyerek geri döndü. Orada asılı duran bir gaz tenekesinin içine ayaklarını soktu, gözlerini mendille bağladı. Tel üstünde yavaş yavaş sıçramaya başladı. Çıt yoktu, korkudan herkesin soluğu içinde kaldı. Yalnız tenekenin tel üstünde çıkardığı ses duyuluyordu adamın her zıplayışında.

"Ay! şimdi düşecek!" dedi annem.

Adam yavaş yavaş ampullerle yıldızların arasından yoluna devam etti. Kazasız belâsız öbür direğe ulaştı. Bir alkış koptu, adam tenekenin içinden çıktı, iple sahnenin ortasına kayıverdi.

"Aaaaaa!"

Bu ses herkesin ağzından aynı dakikada çıktı. Noho yok-

tu ortada. Gittiğini hiç birimiz farketmemiştik. Islık fırtınası tekrar bütün şiddetiyle başladı:

"Noho Noho Noho!.."

Noho çıkmadı bir daha. Başka bir kadın çıktı onun yerine. Ne kadar kıvırdıysa da Noho'yu unutturamadı. Sonra ceketini ters giymiş bir adam fırladı ortaya. Burnundan bir sürü güvercin uçurdu. Cebinden yüzlerce yumurta çıkardı. Başını koparıp dizinin üstüne koydu. Sakallarını traş edip tekrar taktı yerine. Sonra havaya üç kere sıçradı ve sır olup gitti. Bütün çocuklar çılgınca alkışladık adamı, fakat Noho gibi o da bir daha görünmedi. Arkasından bir kadın çıkıp şarkı söyledi, kimse dinlemedi bile. En son cambaz telde yine bazı numaralar yaptı. Yere inerek temsilin bittiğini haber verdi. Herkes kalktı, tam gideceğimiz sırada bir dakika durmamızı söyledi. Yerimizde mıhlanıp kaldık.

"Değerli misafirler!"

Durdu, bir saniye gürültünün geçmesini bekledi.

"Cumartesi günü bu saatte, sizlere bir sürprizimiz var," dedi. "Mısır çöllerinde yanmış, ceylân gözlü, Nil kızı Meliki el Cemâli huzurunuzda efsânevi danslarını size takdim edecektir. Meliki el Cemâli! Büyük dansöz..."

Bütün mahalle o günü sabırsızlıkla bekledik. Meliki el Cemâli rüyalarımıza girdi. Akşam üstü Sabire koşa koşa yanıma geldi. Tarçınlı birer akide şekeri gibiydi gözleri.

"Ne var?" dedim.

"Annem bu sabah kalktı!" dedi.

"Bulaşık yıkamaktan kurtuldun," dedim.

"Annem iyi olsun da ben yine bulaşığı yıkarım." dedi.

"Sen çok iyi kızsın Sabire," dedim.

Boynunu büktü, sanki bir şeyden utanmıştı.

"Meliki el Cemâli'yi görmeye gidecek misin?" diye sordu.

"Bilmem!" dedim.

"Beni annem götürecek," dedi.

"Ben de gelirim öyleyse," dedim.

Akide şekeri gözlerinin tâ içinden baktı bana. Elimi tuttu, sonra kaçıp gitti.

Annem ilk önce gitmek istemedi. Sonra kendi kendine gitmeye karar verdi:

"Şu rezili de bir göreyim bakayım!" dedi.

Erkenden gidip yerlerimize oturduk. Sabire'de anne ve babasiyle birlikte gelip tam karşımızda boş bir yer bulabildiler. Bir müddet bakıştık, sonra araya giren kalabalıktan birbirimizi kaybettik. Hamallar, boyacılar, işçiler, arabacılar, ne kadar insan varsa mahallede hepsi cambazhanede almıştı soluğu. Nefesten hava âdeta kızmıştı. Yavaş yavaş saat dokuza geldi, herkes sabırsızlanmaya başladı. Nihayet kıpti tokmağı-

nı davula vurdu, zurna dile geldi. Bu akşam Melikî el Cemâlî'nin şerefine bir de keman vardı. Aynı numaralardan sonra Melikî el Cemâlî'nin sahneye çıkmak üzere olduğu bildirildi. Kıyamet koptu sandım. Herkes birbirinin üstüne yığıldı. Bütün gözler dipteki perdedeydi. Önce sarı bir etek ucu göründü aralıktan. Derken pullar, taşlar, renkler içinde parıldayan alevimsi bir şey süzüldü gözlerimizin önünden. Rüzgâra kapılmış ipek bir şal uçup sahneye konuverdi sanki. Meydan taş kesilmişti. Yalnız cıgara dumanları kıvır kıvırdı boşlukta. Ufacık bir ağız kum gibi beyaz dişleriyle etrafa gülümsedi. Davul, zurna, keman harekete geçti. Alev dönmeğe başladı. Kıvrıldı, büzüldü, yılan gibi uzadı, küt küt bel kırdı. Coştu, üstündeki şalı çıkarıp attı. Büsbütün hızlandı, birden durdu. Uzun parmaklarını gökyüzüne uzattı, uzattı. Sol eli parmaklarında yıldızların en irileriyle geri döndü.

"Allome Allome..."

Biraz tuhaf ama, göz yaşına benziyordu bu ses. Lâz elması gibi buruk, tuzlu yeşildi. Üşütüyordu insanı. Yakıyordu, ateş nasıl yakarsa öyle yakıyordu.

Bir kaç kişi dayanamayıp bağırdılar:

"Tais yâ bülbül!"

"Vay be, kaymak namussuz!"

"Hoy, yiyeyüm seni da..."

Kasketler, şapkalar, mendiller ampullerin arasına havalandı. Bir ıslık salvosu bir hamam kubbesi gibi çınlattı gökyüzünü.

"Melikî el Cemâli!"

"Melikî el Cemâli!"

Gitti, bir hayal gibi süzülüp gitti. Islık salvosu daha şiddetlendi. Nihayet kıptinin davul sesi bıçak gibi kesti gürültüyü.

"Geliyor!"

"Susalım yahu!"

Topuk sesleri duyuldu. Bir el şapladı:

"Haydi, hep beraber!"

Bütün eller kıpkırmızı oldu:

"Allome Allome..."

Bütün kıvraklığıyle oynamaya başladı. Birden, bir saniyede belini sımsıkı saran etekliğini çıkarıp atıverdi. Ufacık, pembe bir donla kaldı. Eğildi, büküldü, halka oldu. Alnını sahnenin tozlu, ceviz kabuğu gibi sert, çatlak ve pürtüklü tahtasına dayadı.

"Onu da çıkar!" diye bağırdı birisi.

Annem hemen babamı dirsekledi:

"Kalk gidelim şurdan," dedi. "Rezillik bu..."

Gitmeye vakit kalmadan Meliki el Cemâlî gitti. Islık yağmuruna rağmen bir daha da gelmedi.

Gece Meliki el Cemâli'yi düşündüm hep. Sabo'da uyumamıştı hiç, Mulo cambaz olmaya karar vermişti. Güvercin uçurtmaya çalışıyordu burnundan. Yalnız Sabire bir tuhaftı nedense. Gözleri kocaman kocamandı. Sancı Meydanı'nın şimdi apartımanlar altında kalan toprağı gibi siyahtılar. Anlıyamadığım bir şey vardı. Tozlu tozluydu bakışları.

"Beğendin mi?" dedi.

"Neyi?" dedim.

"O fingirdek karıyı?"

"Meliki el Cemâli'yi mi?"

"Evet."

Boş bulundum:

"Beğendim," dedim.

Gözleri büsbütün karardı:

"Ben hiç beğenmedim," dedi.

"Neden?" diye sordum.

"Orospunun nesini beğeneyim?" dedi.

Kıpkırmızı oldu, başka hiç bir şey demeden gitti. Bir daha göremedim Sabire'yi. Bir kaç gün sonra hasta olduğunu duydum. Annemle bir sabah erkenden onu görmeye gittik. Gittik ama geç kalmıştık, Sabire'nin o sıcacık elleri çoktan soğumuştu. Yapyalnız kalıverdim Sancı Meydanı'nda. O gece, bütün yaz Meliki el Cemâlî şarkısını söyledi yine:

"Allome Allome..."

Aradan on yedi sene geçti. Hiç belli etmeden, iz bile bırakmadan geçti. Şeytan küfret diyor. Şöyle, adamakıllı küfret, içini boşalt diyor. İyi ama, neye yarar sanki, hiç!

Şahap SITKI

BİR TEL KOPTU

Bir garip öğle vakti: şeytanın cansıkıntısından köşe bucak kaçtığı. Yapraklar ha kavruldu, ha kavrulacak. Havada geniz tıkıyan toz kokusu. Acı sütüyle sarı kanadlı eşek arılarını emziren mürver dalları. Kopup havada tembel tembel sallanan yapraklar. Sessizliğin verdiği usanç içinde yorgun öğle uykusuna dalmış yusufçuk kuşları. Cansıkıntısı aylaklık, ter kokusu; işte bu garip öğle saatini dudak dudağa dolduran bunlar. Daha ötede uyuklıyan bakla tarlalarında, hafif meyillerde, kuru sel yataklarında yer yer durgun gökyüzüne ağan toz kümeleri. Aralarında pıtrak otlarının, acı yavşanların yuvarlandığı tarla sınırları, çatlaklar.

İbrahim Ağa çeşmesi şırıltılarla akıyor.

Tenekelerini doldurmaya gelmiş geveze sucular, iğde dallarının barınağında renk renk azık çıkıntılarını önlerine sermiş taşçı ustalarını lâfa tutuyorlar. Çeşmenin az ötesinde bir baraka. İki tahta masa. Iskara köftesinin dumanı gönül bunaltıyor. Esmer somunun içinde iki köfte, yeşil biberler, kırmızı domatesler gene de hoş görünüyor.

"Uyuz eder adamı bu tahin helvası."

"Peki usta üzüm yesene üzüm. Üzümle zeytin!"

"Pahalı. Hem de bıktım. Tahin helvası tok tutar adamı. Bunu kaç yol denedim."

"Öyleyse tahin helvası ye! Pastırma ye!"

"Sana sorduk mu?"

"Gene aksiliği üstünde."

Sucu eşekleri, apış aralarına dolan sinekleri kovmak için kuyruklarını sallıyorlar. Tenekeleri dolanlar, yerlerinden kıpırdamak niyetinde değiller.

Kuru bir akasya dalına asılı kocaman bir demire işçibaşı üç yol vuruyor. Havada çınlıyan üç madenî ses: iş başı. Taş yontucular, kaldırım döşeyiciler, isteksiz isteksiz yerlerinden doğruluyor, yola iniyorlar. Yolun iki yanına gelişi güzel büyük taşlar atılmış. Bunları, kaba saba da olsa, ustalar bir biçime sokacaklar. Yontacaklar, yanyana geldikleri zaman, yolu bir karış boyunda yaya kaldırımdan ayıracak bunlar.

Recep, bir eline mıhlamayı, bir eline çelik yontuşu alıyor; hesaplı hareketlerle önündeki taşı yontmaya başlıyor. Ama, aklı fikri başka yerlerde. Yolun çukur bir yerinde, yarım saat önce kazdığı nemli, esmer toprağın bir yara kabuğu gibi dışa kıvrıldığını gören bir işçi, öfkeyle kısa saplı kazmasını toprağa indiriyor. Kazmanın ucu, sert bir taşa çarpıp bir kıvılcım ateşi sıçrıyor. Derince bir yerinden ikiye ayrılan topraktan uzun kırmızı bir solucan görünüyor. Boğum boğum vücudunu yumuşak toprağın içinde sokacak yer arıyor. İşçi, kazmayı kesik kesik solucana vuruyor, parçalandıkça, içindeki sıkıntının azaldığını, daha rahat soluk aldığını anlıyor.

Çok geçmeden, yol boyunca, sessizlik büyük dalgalar halinde gelip çöktü. Yalnız çelik yontuşların taşlara dokundukları ânda çıkardıkları, o birbirinin benzeri vuruşlar duyuluyor.

Recep, ağır vücudunda oturduğu toprağın ılıklığını duya duya çalışıyor. Boyuna taşa vuruyor, küçük taş yongalar, elinin kaydığı anda çıkan daha büyükleri sağa sola fırlıyor. Öteki bütün seslere kulağını tıkamış, çevresinde canlıların soluğunu duydukça daha bir şevkle bilek sallıyor. "Kişi, mutlu olduğu ölçüde iyi yüreklidir" diye düşünüyor. Burnunun üstünde domur domur terler beliriyor, yeniyle siliyor. Sol avucunda biriken ter, yontuşun ucundan iri taşa sızıyor, belli belirsiz bir ıslaklık yayılıyor. Başını kaldırıp esmer bulutların taraf taraf dolaştığı gökyüzüne bakıyor: "Ah, diyor, bi yağsa, bi yağsa, ne olur."

Bir ara, yontuşu bırakıp sol elini dizinin üstünde kuruttu. Burnuna götürüp kokladı. Birden duyduğu kokuyu, genç karısının, sıcak, arzulu anlarında memelerinin çukurundan, ensesinden yükselen taze çemen, yahut ceviz kokusiyle karıştırdı. İçi kabardı. Gözlerinin önüne, yüzünün tatlı çizgileriyle o güzel baş, dikildi. Hayatı boyunca duymadığı duygular birden canlanıverdi. Hayatının örgüsünü ören binbir üzüntü arasında neşeli bir şey, bir sevinç parıltısı geçti.

Var gücüyle taşı işlemeğe, en güzel biçimi vermek için yontmaya başladı. Coştukça coşuyordu. Yontuş da, mıhlama da ne kadar uysal, ne kadar çevik, atik dönüyor avucunda.

Tam o anda yanıbaşındaki tozlu kızılcık dalından bir kuş ölüsü düştü. Uzakta, gergin bir tel koptu. Birden deminki duygu coşkunluğu yerini koyu bir pişmanlığa verdi. Artık çelik dokunukların arasından bir ses: "Topraktan geldin, toprağa döneceksin" diyordu. Durup etrafını dinledi. Arkadaşları, durmadan çalışıyorlardı. Havada toz kokusu, telgraf tellerinde serçeler.

Gene işine koyuluyor, koyuluyor ya, gaipten duyduğu ses bu yol daha acı, daha zalimce tekrarlıyor:

"Karın seni aldatıyor!"

Hızla, daha hızla taşa vuruyor. Her dokunuşta aynı ses, aynı acılıkla, ama sonsuz berrak, apaçık deyip duruyor:

"Karın seni aldatıyor!"

Âletlerin ikisini birden bırakıp dinliyor. Arkadaşlarının bütün vuruşlarında o kahredici ses, yonttuğu taş ağırlığiyle kulaklarına, ezilen yüreğine doluyor:

"Onu, karısı aldatıyor!"

Bir çocuk başı kadar kocaman, nasırlı ellerine âletlerini alıyor, ilk vuruş gene o ses, ikinci, üçüncü vuruşlar, gene o gaipten gelen ses:

"Karın seni aldatıyor!"

Hızla yerinden doğruldu, kalktı. Şehire doğru koşmaya başladı. Kaçmak istediği, arkadaşlarının o sert taşla karışık çelik vuruşlarından çıkan ses de arkasından geliyor, hızla kovalıyordu. Arkasına dönüp bakamadı. Bir demiryolu köprüsünün altından geçerken kulakları alabildiğine uğulduyor, ama bu uğultu arasında en küçük vurgusuna kadar birbirine benziyen kalın erkek sesi:

"Karın seni aldatıyor!" diyordu.

Köprüden geçen trenin tekerleklerinden, kavun yüklü tatar arabasına koşulu atın boynundaki çıngıraklardan, arabacının şaklıyan kırbacından, mahalle çocuklarının bağrışlarından gene o ses yükseliyordu.

Kan ter içinde ilk mahalle bakkalına girdi. Habersiz bakkal, terazisinde kına tartıyordu. Recep, elindeki mıhlamayı bakkalın tam alnının ortasına indirdi. Çatırdıyan kemikle birlikte duyduğu ses de dindi. Elinden mıhlama düştü, oracıkta bir sandalyenin üstüne çöktü. Ruhu sükûn bulmuş, hattâ yeniden bir mutluluğa kavuşmuştu.

Muzaffer HACIHASANOĞLU

ÇİÇEKLER

- Sevimli bir ihtiyarın ruhuna -

İhtiyar bu sefer öleceğini biliyordu. Bu yaşa gelinceye kadar türlü hastalıklar atlatmıştı; bu hiç birisine de benzemiyordu. Karısından, kızından gizli aynaya baktığı zaman, "Ne kadar zayıflamışım." diyordu kendi kendine. Bir davul gibi gerilmişti karnı; orada bir şey için için kendisini yiyordu sanki.

Böyle sırtüstü yatmak ne kadar zordu. Hayatı boyunca bir dakika yerinde duramamış bir adamdı. Zorluklar içinde geçmişti ömrü.

Şimdi hareketsizlik onu ister istemez eski günlere götürüyordu. Bahçeleriyle, bağlarıyle dumanlar arasında memleketini görüyordu sanki. "O canım yerler Bulgarların elinde." diyordu. Birdenbire bahçeler cennetleşiyor, sular kevserleşiyordu; uzakta kalan, artık erişilmesi imkânsız olan şeyler insana daha güzel geliyordu nedense.

Hayal meyal şeylerdi halbuki hatırladıkları. İçinden dere geçen bir çiftlik vardı, arabalar, atlar, tavuklar vardı. "Toparlıyamıyorum bir türlü." diyordu kendi kendine. Hüsmenle yaptıkları araba kavgası aklına geliyor, gülümsüyordu.

— İn bizim arabamızdan, demişti Hüsmene.

Misafir gelmişti o. Birlikte çiftliğin köşesini, bucağını dolaşıyorlar, söğüt dallarından düdük, sazlardan sepet yapıyorlardı. Baba tarafından uzakça bir akrabalarının oğluydu.

O aksakallı adama da onunla birlikte rastlamışlardı. Her günkü gibi tarlalarda çekirge taşlıyarak çiftlikten uzaklaşmışlar, dere kenarında çitlerle çevrili bir bahçeye gelmişlerdi. O bahçe şimdi ihtiyara ömrü boyunca gördüğü bahçelerin hepsinden daha güzelmiş gibi geliyordu. Dereden bir ark ayrılıyor, bahçenin içinden geçiyordu; her taraf çiçekler içindeydi. Arktaki su pırıl pırıldı. Bir müddet çitin kenarından bakakalmıştı; o ana kadar oradan çok geçmişti; fakat bu kadar güzel bir yer olduğunu farketmemişti. Hüsmen:

— Ne bakıyorsun be! demişti.

— Güzel, çok güzel, ne güzel çiçekler var diyebilmişti sadece.

— Çalalım demişti Hüsmen.

— Olmaz, diye cevap vermişti.

— Korkuyorsun sen be, ödleksin sen demişti Hüsmen, istersen ben girip alayım. Arka bile girerim ben...

Korkaklığı onuruna yedirememişti. Hüsmenden aşağı kalmaya razı değildi. Onun çitin üstünden girmeye çalıştığını görünce dayanamamış, ondan evvel atlayıvermişti içeriye. Rengârenk kanatlı kelebekler o çiçekten o çiçeğe uçup duruyordu. Bir gül koparmıştı. Bir el yapışıvermişti yakasından ansızın:

— Bire mel'un demişti hırstan titreyen bir ses, ne arıyorsun çiçeklerden...

İhtiyar, ak sakallı, uzun boylu, kamburu çıkmış bir adamdı; sanki yer yarılıp oradan çıkıvermişti; hırsını alamamış, suratına bir tokat yerleştirmişti; gözlerinde şimşekler çakmıştı birdenbire. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamıştı. Ak sakallı ihtiyar yaptığına pişman olmuştu; kopardığı gülü eline tutuşturmaya çalışmış; okşamış, sırtını sıvazlamıştı.

Hüsmen:

— Ne oluyor? Ne vuruyorsun be! Ne olmuş bir gül kopardıksa, demişti.

Ak sakallı ihtiyar:

— Karıncanın hısımı çıktı demişti gülümsiyerek. Orda o dalında dururken daha güzeldi. O da canlı, senin, benim gibi; kuruyacak şimdi. Çiçekleri sevin evlâtlar. Onları çocuklarım gibi severim ben. Ben yetiştirdim, onları ben. Dünyamız çiçekli olursa, renkli olursa, fena mı?

Hüsmenin çenesini okşamak istemişti; o, hırsla çekilip, kendisinin eline tutuşturulan gülü almış, ayaklarının altında ezmişti.

— Gülün de, bahçen de senin olsun, pis moruk, demişti.

Ak sakallı ihtiyar gülmüştü sadece:

— Deliler, demişti.

Hüsmenle eve dönerken anasına avradına ne kadar küfür biliyorlarsa yağdırmışlardı. Ona kalsa hiç anlatmazdı; fakat Hüsmen duramamış, o gün olup bitenleri bütün teferrüatıyla anlatmıştı babasına; onun kendilerinden yana çıkacağını sanmıştı:

— Amca, bir şey yapmışız gibi bastı tokatı Mehmede...

Babasının kaşları çatılmış, dudakları titremişti:

— İyi yapmış, elleri dert görmesin; yarın gidip elini öpeyim Rıza dayının. Ben olsam kemiklerinizi kırardım ikinizin de. Hem bahçesine gir müsaadesiz, hem de hırsızlık et!

Babası severdi halbuki kendisini. Hiç konuşmamıştı o gün. Anası ona duyuracak şekilde:

— Şuncağız sabiden ne aramış, diyecek olmuştu.

— Sus karı! diye tersleyivermişti.

"O ihtiyarlar başkaydı..." dedi kendi kendine. Batıyordu karnında bir şey batıyordu. Kımıldanmak istedi; ağrısı daha çok arttı.

— Beni mi çağırdın yahu?..

— Yok be Eminânım.

— Çok mu ağrıyor? İlâcından vereyim mi?

— Ağrımıyor o kadar be...

Ağrıyordu. Kendisi söylemese bile suratı ağrısı olduğunu söylüyordu. Doktor eve gelmişti ilkin; bir şey söylememişti ama yüzünden halinin pek te iyi olmadığını anlamıştı. Sonra hastahaneye yatırmışlardı tetkik için. Orda su almışlardı karnından; başucunda bir çok doktorlar konuşmuşlardı ama anlamamıştı lâflarından. Bu kadın, ömrü boyunca bütün sıkıntılarını paylaşan bu kadın biliyordu belki de çok ömrü olmadığını. Beş çocukları olmuştu; ikisi daha ufacıkken ölmüştü. Büyük oğlu da iki sene evvel ansızın gidivermişti. Doktorlar böbreklerinin süzmediğini söylemişlerdi. Ondan yadigâr bir torunu vardı. Emine hanım sevmezdi büyük oğlunu: "Bu, derdi, senin; ötekiler benim..." Öldüğü zaman en çok o ağlamıştı. Hoyrattı ama kendini sevdiren bir tarafı vardı onun da. Karısı: "Bu oğlan şöyle, bu oğlan böyle..." dedikçe "Eminânım onu da olduğu gibi kabul ediver be! Herkes istediğimiz gibi olamaz ya..." derdi. Hepsinin çocuklukları geliyordu aklına. Onları yetiştireyim diye elinden geldiği kadar uğraşmış, didinmişti. Öleni muallim yapmıştı; onun küçüğü hâkimdi şimdi uzakta bir yerde. Yanında karısı, kızı, torunu vardı. Anası pek akıllı bir şey olmadığı için torununu ona vermemişti; zaten oğlu öldükten beş ay sonra evlenmişti kadın.

— Çiçeklere su verdiniz mi?

Doğrulup pencereden çiçeklerine bakmak istedi. Günün bu saatlerinde mutlaka sulardı onları.

— Sen rahatına bak yahu; şimdi Selma gelir nerdeyse... Sular onları. Böyle rahat edemiyorsun sen; dur, dur, şu yastığı bir düzelteyim. Haa şöyle, şimdi daha iyi değil mi? Ne oluyor? Gene bir sıkıntın var, gibi.

— Yok bir şey yahu. Ağrıyor biraz ama geçer şimdi.

Daha sonraları Hüsmen ağa ile konuştukları zamanlar ona o yaz çiftlikte yaptıkları şeyleri hatırlatmıştı; düdükleri, sepetleri, çekirgeleri; çiçek hırsızlığından bahsetmemişti sadece. O yalnız kendisini arabaya bindirmediğini hatırlıyordu o günlerden.

"Hoyrat dost bağımdan gül aldı gitti..."

Ne zaman o güne dönse bu türküyü hatırlardı. Harp çıkınca memleketi terkedip Edirneye gelmişlerdi. Anası, babası ölmüştü. Bir avuç toprağı kalmamıştı; rençberlik yapamıyacaktı artık. Berber çıraklığından başlamıştı işe; dükkan sahibi olmuştu. Senelerce insanların kafalarının dışlarını düzeltmiş, kendisinin, çoluğunun çocuğunun rızkını temin etmişti. Ara sıra: "Yıllarca elimden çeşit çeşit kafalar geçti; yuvarlak, sivri, büyük, küçük; bir defa tıraş ettiğim kafayı ikinci sefer gelişinde tanırdım. Alabros kestim, top ense yaptım, üç numaraya vurdum, usturayla kazıdım; dışlarına şekil verdim hep; elimde olsaydı da içlerini düzeltebilseydim o kafaların. (Gülerdi) Bana göre düzgün olurdu da bu sefer de başkaları beğenmezdi belki. Kimse kimsenin aklını beğenmez bu dünyada..." derdi.

O eski günlere dönünce bir tuhaf olurdu içi. Paşayı tıraş etmiştim harbiumumide. Tığ gibiydi o zaman; ayaklarında rugan çizmeler. Sanki o günleri yeniden yaşardı; paşaydı, paşanın yaveriydi sanki. Konuşmayı çok severdi; başladığı zaman memleketinden girer, Edirneden, harbiumumiden, Adanadan, ordaki bahçıvanlığından geçer, Ankaraya yerleşmesinden çıkardı.

Simdi yatağa bağlıydı. Onun gibi ömrü ayakta geçmiş, bir dakika boş duramamış bir adam için ne kadar zordu bu. Yastığının altına sakladığı sigara paketini aradı. Yoktu. Kaldırmışlardı yine.

— Eminânım!

— Buyur, rahat edemedin mi böyle?

— Bir cigara istiyorum ben!

— ...

— Duymadın mı yahu...

— İçmesen olmaz mı Mehmed efendi. Doktor yasak etti biliyorsun. Vazgeçemedin şu zıkkımdan.

— Kim aldı yastığımın altından. Artık doktor moktor hepsi lâf. Öleceğim ben. Bırak ta cigaramı içeyim...

— Ağzından yel alsın. O ne biçim lâf öyle...

Öleceğini karısı da biliyordu. Konduramıyordu belki de. Kendisine sakin görünmek için ne kadar sıkıntıya girdiğinin farkındaydı. Gözlerinden korkunç bir şeyler beklediğini seziyordu.

Karısı dayanamadı; sigarayı verdi. Çocukluğundanberi içerdi; şu son günlerinde elinden almaları doğru muydu? Karısıyla, kızıyla, hattâ torunuyla çok kavgasını yapmışlardı bu işin. Çok üstüne vardıkları zaman: "Cigara param çok mu geliyor size; gider çalışırım..." derdi. "Baba, senden para esir-

geyen kim..." derdi kızı. O da biliyordu; para için söylemiyorlardı, fakat kurtuluş çaresini o sözde buluyordu. Kızını liseden sonra okutamamıştı. Bir dairede memurdu. Çok güzel sayılmazdı; fakat elinden her iş gelen akıllı bir kızdı. Yaşı otuzu bulmuştu nerdeyse; evlenmemişti. İsteyenler olmuş, her birine bir kusur bulmuştu; kendileri yüzünden evlenemediğini biliyordu. Evlenip gitseydi, kim bakacaktı onlara. Saçlarındaki aklara bakar: "Bu kızı mahvetik." derdi.

— Eminânım, Nezihe gelmedi mi daha?

— Daha erken, çıkmalarına on dakika var.

Sigaranın dumanı maviden beyaza döndü. Karnı geriliyordu; ağrıyordu. "Her şey duman gibi; kayboluverliyor..." dedi. İnsan ölene kadar kendi geçimini sağlıyabilmeliydi; çocuklarının bile olsa eline bakmamalıydı. Kazandığı günleri düşündü. Bir akşam evine eli boş dönmemişti. Zordu mesleği; onbeş sene evvel artık bu işi yapamıyacağını anlamıştı. Sabahtan akşama kadar ayakta duramıyordu. Gençliğinde bir dükkânı vardı; anlata anlata bitiremezdi; sakız gibiydi, pırıl pırıldı. Yakışıklıydı, güzel giyinirdi; "Güzel berber" derlerdi kendisine. Kadınlar pencerelerden sarkar, bakarlardı.

Bir tanıdığı berber vardı. Kalfaları izin alıp gittiklerinde, kaçıp ta yerlerine adam bulamadığında haber gönderirdi: "Mehmed amca geliversin..." derdi. Gülerdi, canlanırdı o zaman: "Salih gene sıkıştı..." derdi. İki üç gün onun için bayram olurdu sanki. Usturalar, tıraş maklnaları, aynalar eski sevgilileriydi onun. Fakat yorulurdu çabukça. Farkederdi Salih usta:

— Dinlen derdi, dinlen biraz...

— Yok, diye cevap verirdi, biz eski toprağız, vız gelir bize. Gece onbirlere kadar çalıştığımı bilirim ben...

Eski toprak çürümüştü halbuki. Ustura kaymıyordu elinde; makine eski tıkırtıları vermiyordu; farkındaydı kendisi de.

Karısı:

— Ne düşünüyorsun? dedi.

— Hiç...

Bu ev kendilerinindi. Borcunu ödüyorlardı. Bir evi olsun diye çok heveslenmişti; işte bırakıp gidiyordu. Akşam güneşi vuruyordu pencerelere. Daha evvel karanlık, harap evlerde geçmişti ömürleri. O aksakallı ihtiyarla karşılaştığı gündenberi çiçeklere bağlanmıştı; fakat büsbütün işe yaramaz hale geldiği zaman yalnız çiçekler kalmıştı kendisine. O karanlık evlerin avuç içi kadar bahçelerinde, saksılarda çiçekler yetiştirmiş; gün boyu onlarla uğraşmıştı; su vermiş, topraklarını değiştirmiş, kurumuş yapraklarını koparmıştı. Şimdi kendi

evlerinde bahçesinde, kendi toprağındaydı çiçekleri; usturalar, tıraş makineleri, taraklar yoktu; çiçekler vardı sade...

Dışardan bir su sesi geliyordu. Selma bir arkadaşı ile konuşuyordu:

— Onda iş yok kardeş. Stewart Granger'i göreceksin..

Bu kız da çabucak gelişivermişti; çiçekler gibi. "Tam delilik çağı" dedi.

Karnı ağrıyordu. Delinecek gibi ağrıyordu. Rengi sararmıştı.

— İlâç ver bana...

Karısı damlasını fincanla getirdi. İçti. Bu defa ölecekti; biliyordu; fakat ağrı olmamalıydı.

— Nasılsın baba?

Kızıydı. Endişeli gözlerle bakıyordu kendisine. Dişlerini sıktı.

— İyiyim. Ağrıyor biraz ama geçer şimdi...

Soğuk bir ter bastı bütün vücudunu. Hayal meyaldi her şey usturalar, taraklar, karısı, kızı, ölen oğlu, uzaktaki oğlu, çiçekler... radyodan mı geliyordu bu ses? Kalın sesli birisi söylüyordu: "Bin mihnetile bir gül yetiştirdim." diyordu. Konuşuyorlardı başucunda telâşlı telâşlı. Adam: "Dediler ki sefil Emrah ölüyor, kimi kazma, kürek, bel aldı gitti.." diyordu. Çiçekler, renk renk, çiçekler vardı ötede...

— Çiçeklere su verin, dedi.

Tahsin YÜCEL

İSTERSEN GİT

İstersen git!

Herhalde o çavuş hâlâ ordadır. "Bir gün temsil verebilir," diye yazacak dilekçenin altına. İri yarı bir adam, göğsü bağrı açık. Karakolun bahçesinde, akasyalar altında bir masanın başında bulacaksın onu. Dilekçeni ağır ağır alacak elinden, hiç sesini çıkarmadan okuyacak. Sonra tepeden tırnağa süzecek seni. Sonra kalemini çıkaracak, "Bir gün temsil verebilir," diye yazacak dilekçenin altına, şaşmaz. Sonra dilekçeni eline verecek.

Sen çok yorgun olacaksın, bitkin olacaksın. Düşe benzer şeyler geçecek gözlerinin önünden: çakır çukur, eğri büğrü, dar yollar, başlarını önlerine eğmiş yoksul insanlar, bir hasta kamyon... Bir hasta kamyon inleyip duracak beyninin içinde, şakakların zonklıyacak. Kızarmış gözlerini dilekçeye dikecek, birdenbire irkilivereceksin. Bir daha okuyacaksın, bir daha, gözlerin kararacak, büzülüp kalacaksın olduğun yerde. On altı göz gözlerine dikilecek, şaşkın şaşkın, kırgın kırgın bakacaklar, ürpereceksin. Başını kaldırıp çavuşa bakacaksın.

Çavuş da sana bakacak. Konuşmıyacak, gülmiyecek. "Bu adam hiç halden anlamıyor." diyeceksin içinden. Çok uzaklardan gelmişsin, kamyonlarda, han köşelerinde anan ağlamış. O geceyi baştan sona bir kamyonun buğday yüklü sırtında geçirmişsin. Daha o sabah gelmişsin. Elinde dilekçe, koşup durmuşsun. İzin alacağın kimselerin kimi başka yerlere yollanmış, kimi izinde. İşte herşey bu çavuşun elinde. O da tutmuş, "Bir gün temsil verebilir," diye yazmış. Bir gün! Gözlerinde, yorgun çehrende, bir korkak çocuk küskünlüğü belirecek.

"Ne o?" diye soracak çavuş. "Yoksa beğenmediniz mi?"

İçin ısınacak. Pek tok ama sıcak bir ses çavuşun sesi, içten.

"Hiç, çavuşum," diyeceksin, sonra duracaksın, çavuşun koluna bakacaksın, kolundaki sarı şeritlerden hiç birşey anlamıyacaksın ama, "Başçavuşum," diye düzelteceksin gene de. "Başçavuşum çok uzaktan geldik de."

Çavuş, "Ee?" diyecek.

"Başçavuşum, bir gün... Bir günde şey... Tam dokuz kişiyiz," diyeceksin.

Çavuş gözlerini kırpacak. "Haa!" diyecek, dilekçeni alacak. Yazısını karalayıp, "Bir ay temsil verebilir," diye yazacak. Gözlerindeki küskünlük silinecek.

"Başçavuşum, çok teşekkür ederim," diyeceksin.

Çavuş birşey söylemiyecek, uzak uzak bakacak sana. Neden sonra, sen bir selâm verip yürüdükten sonra, bahçeden çıkarken, arkandan seslenecek: "Birşey değil, beyefendi!"

Durmak, birşeyler söylemek istiyeceksin ama duramıyacaksın, sanki bir sert, bir zorlu yel ardından itecek seni, nerdeyse uçuvereceksin sevincinden.

Sonra hana geleceksin. Hemen vereceksin müjdeni. "Bir ay!" diyeceksin. "Bütün zararları çıkaracağız. Sevinin, mideler bayram edecek. Bir gün daha sıkın dişlerinizi, yarın dokuz mide bayram edecek." diyeceksin.

Kemancının çipil gözleri garipsi garipsi yüzüne çevrilecek.

"Belli olmaz, patron," diye söylenecek kemancı.

"Şom ağzını kapa," diyeceksin. "Vahdi'nin sözünü unuttun mu sen? Som ağzını kapa bakalım."

Kemancı içini çekecek.

"Kahveciyle konuştuk, anlaştık," diyecek. "Davulcu da şimdi gelir."

Sonra davulcu gelecek. Yüzünde bir buğday sarılığı, yanakları çenelerin arasından geçerek birleşiverecekler nerdeyse, öyle çökük. İkide bir tokmağını davuluna indirecek. Parasını önceden vermelisin! Davuluna sürüp koynuna koyacak parayı. Darbukacıyla birlikte dışarı çıkacaklar. Hanın kapısından geçer geçmez tokmağını sallamıya başlıyacak, davul gümbür gümbür gümbürdiyecek. O durunca darbukacı başlıyacak, ellerini ağzına götürecek, bağıracak: "Duyduk, duymadık demeyin, bu akşam, Çarşı kahvesinde, Bahar tiyatrosu..." Sesleri gittikçe uzaklaşacak.

"Allahım, ne tuhaf adamdı, ne kadar zayıftı!" diyecek kadınlardan biri, kadınlardan biri buna benzer bir söz edecek, yüzde yüz. "Böylesini hiç görmemiştim, ne kadar zayıftı!" diyecek.

İçin kopardığın iznin sevinciyle dolu olacak hep, yüreğinde toz pembe bir umut olacak, herşeyi bir başka, bir güzel göreceksin.

"Davul çalmaktan," diyeceksin. "Zayıflıktan başka birşey. Davul çalmaktan. Nasıl vuruyordu, görmedin mi?"

Davulcunun ne zamandır davul çalmadığını, ne zamandır davulundan para kazanmadığı için böyle coşkun olduğunu ak-

lına bile getirmiyeceksin. Gözlerin sevdiğin kadına çevrilecek:

"Gel, biz biraz dolaşalım," diyeceksin.

Daracık sokaklarda yürüyeceksiniz, önünüzden tavuklar kaçışacak. Kapılardan, pencerelerden kadınlar bakacak, gözleri büyük büyük açılmış, sessiz, şaşkın kadınlar. Arkanızdan çocuklar gelecek, okul çağına gelmemiş, çalışamıyacak kadar küçük çocuklar. El ele geçeceksiniz sokaklardan. İçindeki sevinç, umut büyüyecek, yorgunluğun karlar gibi eriyecek, hep yürümek istiyeceksin.

Yürüyeceksiniz. Kasabanın sonunda incecik bir tahta köprü çıkacak önünüze, geçeceksiniz. Bir ince yol dümdüz uzanacak, sonra çıplak bir dağın eteğinden kıvrılacak. Buraya gelince duracaksınız. Sevgilin başını kaldırıp dağa bakacak.

"Çıksak mı?" diyecek sana.

"Ya, çıkalım," diyeceksin.

Bir kayaya çökeceksiniz. Kasaba ayaklarınızın dibine serilmiş olacak. Dört yanını dağlar sarmış bir boz kasaba, basık evleri kerpiçten. Bacalardan dumanlar yükselecek. Belki uzaktan uzağa bir köpek havlıyacak, bir eşek anıracak. Kağnıların gıcırtısı gelecek kulaklarınıza. Mavi gökte döne döne yükselen dumanlara baktıkça, içinize eskimiş günlerden, tâ çocukluktan kalma bir arılık, bir duruluk, bir hoşluk, bir sevgi, bir sevinç dolacak, şüphem yok. Geleceği çocuklar gibi düşüneceksiniz. Kadınlar çocuksu duyguları, çok güzel duyguları pek çabuk yitirirler, ama en çabuk duygulananlar da onlardır.

"Burada evlensek," diyecek sana. "Balayımızı da burada geçirsek. Öyle sessiz..." Başını omzuna koyacak.

"Evet," diyeceksin, "Olur," diyeceksin, "Peki," diyeceksin. Hepsi de aynı anlamda bir sürü kelime sıralıyacaksın ard arda, hiç yoktan gözlerin yaşaracak.

"Ama..." diyecek sevgilin.

"Bu iş tamam," diyeceksin. "Vahdi Aslan söylemedi mi?"

Bir de kendin söyliyeceksin Vahdi'nin dediklerini. Biliyorum, bana da söylemişti. "Yaşlanmasam ben de gelirdim. İnsanları öyle sıcak kanlı, öyle hovarda. Ben kaç kere gittim. Her gidişimde kazandım. Son gidişim dokuz yüz kırk sekizdeydi. Oraya uğramamazlık etmeyin," demişti.

"Vahdi kurttur, eski kurttur, iyi bilir, yalanı da yoktur onun. Göreceksin, çok paramız olacak. Evleniriz," diyeceksin.

Sonra dağdan inmiye başlıyacaksınız. Belki de sevgilin koşacak. "Hadi beni tut," diyecek. Çocukluktan yeni çıkmış ama bütün bütün sıyrılamamış bir genç kızın duyguları dolduracak gönlünü. "Hadi beni tut," diyecek, yüzde yüz.

Kahvede herşeyi hazır bulacaksın.

Çocuklar iyi çalışmışlar. İskemleler sıra sıra dizilmiş. Birkaç masa birbirine çakılmış köşede, sahne olmuş, üzerine üç dört iskemle konmuş. Kemancı yerine kurulmuş bile. Kahvecinin küçücük çırağı kemancıya hayran. Bir iskemleye oturup çevrene bakacaksın. Herşey başka kasabalardaki gibi, beş aşağı, beş yukarı herşey aynı. Bir saat çalacak. Başını çevirip bakacaksın. Sarkacı altın sarısı, pırl pırıl bir duvar saati, büyük şehirlerde bile pek az bulunan bir saat. Şaşacaksın. Kahveci yanına gelecek.

"Bu saati satmam," diyecek. "Ölürüm de gene satmam. Ben ölünce çocuklarım satarlarsa emeklerim haram olsun..."

Bu güzel saate baktıkça için açılacak, umutların bütün bütün yeşerecek. Güzel saat her on beş dakikada bir çalacak.

Yedi buçuğu vururken kahveci lüksünü yakacak. Bir telâştır alacak seni, oraya buraya koşacaksın, herkese birşeyler buyuracaksın. Biletçi kapıda bekler olacak. Bomboş bekliyecek. "Keyif ehli insanlar," diyeceksin, "hemen koşup gelirler mi?"

Saat sekizi vuracak.

Çocuklara döneceksin. "Çalın, söyleyin!" diyeceksin. Çalacaklar, söyliyecekler, bağıracaklar. Kahveden taşacak sesleri, uzaklara doğru akıp gidecek. Duyan olacak mı, olmıyacak mı, bilemiyeceksin. Kapıda kimseler görünmiyecek. "Keyif ehli insanlar," diyeceksin, güleceksin. Ama için cızzedecek.

Saat sekiz çeyreği vuracak, buçuğu vuracak, dokuzu vuracak. Kimsecikler gelmiyecek. Çocuklar hep çalıp söyliyecekler. Ama yalnız kendileri dinliyecekler, bir de sen, bir de kahveci, bir de kahvecinin küçücük çırağı. Kahvecinin küçücük çırağı uykuyu unutacak o akşam, belki de en güzel gecesini geçirecek. Sen gittikçe kaygılanmıya başlıyacaksın, gözlerin kapıya dikilecek.

Sonra saat onu vuracak. Tarsuslu dertli bir türkü söyliyecek. Hepiniz susacaksınız. Tarsuslu türküsünü söyliyecek. Derdin, kaygın büyüdükçe büyüyecek, umudun küçülecek, küçülecek, sonra bütün bütün silinecek. Kahve pek dar gelmiye başlıyacak, bir mezar gibi gelecek. Kapıya çıkacaksın. Sıkıntın büsbütün büyüyecek. Bir karanlık, bir karanlık, göz gözü görmez. Ne bir ses, ne de bir ışık. Senden başka insan kalmamış sanki. Sanki tek insan yok, tek yaratık yok, kasaba yok, evler, sokaklar yok.

Sonra, beyim, sonra sabah olacak: garibe yol görünecek gene. Gitmek birşey değil, pek de zor değil. Ama kamyon karakolun önünden geçecek, başka yol yok, karakolun önünden geçecek ister istemez. Çavuş eski yerinde olacak gene, kam-

yona el sallıyacak, şoför duracak. Göz göze geleceksiniz. Sonra tok sesini duyacaksın:

"Beyefendi, bir ay daha ister misin?" diyecek oturduğu yerden, gülmiyecek, gülümsemiyecek. "Beyefendi, bir ay daha ister misin?" diyecek yalnız.

İstersen git!

Ayhan SARIİSMAİLOĞLU

KIZLAR

Günlerimizi uyku verici, insanı patlatan, üstelik sonunda akılda izi bile kalmayan dersleri dinlemekten çok, sonradan kapatılan Fakülte kantininde kibrit oynamak, gazete okumak, kızlarla oturup oradan buradan konuşmak, kitaplıkta yer kapmak, yer bulduktan sonra koridorda dolaşmak, lâvaboda sohbetlerin en güzelini yapmak, saçlarımızı özenle taramak, kravatımızı düzeltmek, bahçeye çıkıp gezinmek, çimenlere oturmak gizlice gül koparmak devrimler, devlet idaresi üzerine tartışmak, kahvede prafa, maça kızı oynamakla geçirirdik. Öğleden sonraları ders yoktu. Yemekten sonra zamanı nasıl dolduracağımızı bilemezdik. Çoğu zaman sinemalarda alırdık soluğu. Hem ucuz beni dinlendirici olurdu. Filimlerde herşey olurunda gider, bizim günlerimizin de hep sevgiyle dolu geçeceğine, güzel güzel yaşayıp gideceğimize inanırdık. Başka türlüsünü düşünemezdik. Yaşamanın zorlukları, öğrencilikten sonra başlayacak gerçek hayat bizi hiç mi hiç ilgilendirmezdi. İnsan günler hep böyle geçecek, güneş herzaman doğacak sanır.

Günlerin en güzel saatleri akşama doğru başlardı. Yenişehirde dolaşır, bir gömlek, bir çift çorap almak için Ulusa gider, yapacak bir iş bulurduk. Ya da sevdiğimiz olurdu kendimize göre, bir yerlerde gizlice buluşur, konuşurduk. Tanıdıklardan kimsenin uğramıyacağı bir pastanede oturur, mevsim elveriyorsa Ankara'nın uzak banliyölerinde, Keçiörende, Kayaşta, Hayvanat Bahçesinde gezerdik.

Evlenmeyi bile iyiden iyiye aklımıza koyduğumuz olurdu. O yaşlarda herkes bu konuyla karşılaşmıştır. Bir gün Fikri:

— Şu kızı görüyor musun? demişti, hem terbiyeli, hem güzel.

O zamana kadar evlenmek için ne onu, ne de başka birini hiç düşünmemiştim. Ufak tefek, solgun yüzlü, uzun saçlarını arkaya doğru tarayıp ensesinde yürek biçimi topuz yapan, orta güzellikte ağırbaşlı bir kızdı.

O günden sonra kızın adı "benimki", "seninki" oldu.

Hemen hemen aynı günlerde Fikri de Cebecide bir kıza tutulmuştu. Bana uzun boylu sevgisini anlattı, geceleri uyumuyor, onu düşünüyormuş. Şaşırdım doğrusu.

Hemen herkesin bir sevdiği vardı. Hele bazılarımızın pek çoktu. Kız olsun, erkek olsun bunlara "kolleksiyon merakları" derdik. Adlarını karıştırmamak için, sevgililerin 1 nci Ahmet, 2 nci Ahmet diye numaralandıkları bile olagan işlerdendi.

Fikrinin, inadına, kızdan yana hiç nasibi yoktu. Fikri, şişmanca, kısa boylu, boğazına düşkün, herkesle çabucak arkadaş olabilen, neşeli, çıkarını bilen, parayı seven, çok zeki, alaycı bir çocuktur. Parayı olsun, tatlı canını olsun sevdiği için o sıralarda bir kızı da sevebileceği aklıma yatmamıştı. Anlattığı sevgi hikâyesine önem vermedim bu yüzden. Hele geceleri uyumadığına zerre kadar inanmadım. Ne uykusundan, ne ucu kendisine dokunacak herhangi bir şeyden geçerdi.

Ben "benimki" nin Fakülteye geliş gidiş saatlerini, Fikri kendininkinin geçeceği yerleri ayarladık. Kitaplığa devam ettim. Sık sık üçüncü sınıfın kapısında bekledim. Hattâ derslerine girdim. Arkadaşlariyle arkadaş oldum. Pikniğe gittim. Konyaya bir yolculuk yapılmıştı, onu bile kaçırmadım. Sıkıntılı işlerdi bunlar ama kendimi belli etmek için çaresiz katlandım. Ele güne karşı "biz varız" dedik.

Birkaç kere de Fikri için, sevdiği kızı görmek üzere İçcebeciye taşındık. Fikri kızın geleceği Cebeci Köprüsü yönündeki yolu gözlüyordu. Sonunda kızcağız sokaktan çıkınca, Fikriyi sanki o kadar kalabalığın arasında içinden geçenleri bileceklermiş gibi alırdı bir heyecan. Yerinde duramazdı. İnceden güzel bir kızdı. En çok kaşları güzeldi. Kız Enstitüsüne gitmek üzere bir dolmuşa biner, ne Fikriyi, ne beni ömrü boyunca tanımak fırsatını bulamadan uzaklaşırdı. Bu bir "act of love" olmadı şüphesiz. Bir kere Fikri güzel kaşlı kızla evlenecek değildi. Onun istediği sevişmek. Bu olmayacak işti, çünkü ben bildim bileli Fikri herhangi bir kızla ehemmiyetle konuşmuş insan değil. Hayatı boyunca dinlediğim derdi budur. Kızlarla arkadaşlık ederdi ama kuru kuruya arkadaşlıktı bunlar. Kısacası güzel kaşlı kızla onu birleştiren bağ yoktu. Zaten ben ona söyledim: "Bu işi sen annene bırak" dedim.

Benim durumum da bundan farklı değildi. Zamanla benim küçücük bulduğum kızın ardından hem de daha ciddî niyetlerle benden başka iki kişinin bulunduğunu anladım. Böylece artık amansız bir savaş başlamıştı. Öne geçmek gerekiyordu. Bu iki kişiden biri kesin bir yol tuttu. Birkaç kere "benimki" nin yolunu kesip konuştu. Evlenmek istediğini açıkça söylüyordu. İyi de yapıyordu doğrusu. Aslan gibi çocuktu. Ama bir de "benimki" ne sorun. Onu istemiyordu. Gönül bu ya, kimi severse.. Öteki çocuk kara sevdaya tutulmuştu. Bu yüzden her yıl sınıfta kalıyormuş. Yalnız keman çalmayı ilerletmiş. Melûl mahzun bakıyor, aracılar koyuyordu. Boşuna.

"Benimki" onu da istemiyordu. Eh, kala kala ben kalıyordum.

"Benimki" isteyenlerin bolluğu yüzünden gururlu gururlu dolaşırken beni bir sıkıntıdır almıştı. Pek güzel değildi, çöp gibi bacakları vardı. Önceleri hiç aklımda yokken iş nereye gelip çatmıştı. Fikri 'benimki" ni nerede görse haberini ulaştırıyordu:

— Seninkini Büyük Sinemada gördüm.

— Seninki Ulusta dolaşıyordu.

— Milli kütüphaneye niçin gelmiyorsun?

O arada imtihanlar yaklaşmıştı. Fikrinin anlatılmaya değer tek sevgisini de unutmuştuk. Ama bir gün güzel kaşlı kızı esmer, çirkin biriyle gördük. Anafartalarda bir ayakkabıcıdan kolkola çıkmışlardı. Güzel kaşlı kızın parmağında pırıl pırıl bir yüzük vardı.

Fikri:

— Bekleseydi evlenirdim belki, dedi.

— Haydi oradan, diye terslediim.

İkimiz de kıza acıdık, çünkü güzeldi. İncecikti. Böyle çirkin, kaba saba birine gitsin! Gönlümüz daha iyisini isterdi. Diyebilirim ki Fikriyle ben bunu candan isterdik. Kötülüklerimiz de olsa herkesin mesut olmasını isteyecek yaştaydık. Yazık oldu güzel kıza. Onu düşündükçe içim titrer. Bu dünya hep böyledir zaten.

Söyledim ya, imtihan zamanı geldiğinden güzel kaşlı kızı çok geçmeden unuttuk. Sınıf arkadaşlarımız çoktan çalışmaya başlamışlar, kitapları en azından üçüncü defa devretmişlerdi. Biz haylaz haylaz geziyorduk hâlâ. Kitaplarımızı açtık, kırmızı kalemle altını çize çize okumaya, kafamızdan imtihan gününe kadar çıkmayacak şekilde, dikkatle, kendimizi vererek çalışmaya başladık. Önümüzde kazanılması gereken bir gelecek vardı. Sonra daha nice nice güzel kaşlı kızlar geleceğini kurtarmış koca bekliyorlardı. Hay huy zamanı geçmişti.

İmtihanlara girdik, çıktık. Fakülteyi bitirdik. "Benimki" de bitirdi. Evlenmemiz ha oldu ha olacaktı. Ben bu düşünceye kendimi alıştırmıştım. Nasıl koca olmam gerektiğini, akşamları eve saat kaçta geleceğimi, kapıyı açar açmaz öpeceğimi, düğünü nasıl yapacağımızı, evde neler neler konuşacağımızı, kumrular gibi yarınlarımızı nasıl hazırlayacağımızı, çocuğumuzun olacağını nasıl telmihlerle haber vereceğini, çocuğumuzun adını ne koyacağımızı, hattâ saçlarımızın ağaracağı günleri bile bir bir tasarlamıştım. Zamanla araya soğukluk girdi, bütün bunlar unutuldu. Ama hâtırası insanın kalbini yumşatıyor. "Benimki" kimbilir kimlerin oldu?

O günden bu yana sonu tatlı biten hikâyelere bayılıyorum.

Erdoğan TOKMAKÇIOĞLU

S U Ç L U

Otobüse yetişmem gerekiyordu. Öyle bir dalgındım ki... Karıma "Hoşça kal!" demeği bile unutmuşum. Yarı yoldan ters geri ettim. Karım şaşırdı beni görünce.

— Hayrola, dedi, bir şey mi unuttun?

Gülümsemeğe çalışarak yaklaştım, onu öptüm.

— Allahaısmarladık şekerim, dedim, kusura bakma!..

— A, sa!.. dedi.

— Bak, vallahi kusura bakma... Unutmuşum... Kafam dalgın. Biliyorsun yığınla işim var. Aceleden işte... Yoksa sana veda etmeden hiç çıkar mıydım?

Gözüne gözüne baktım ya, ne düşündüğünü pek kestiremedim. Öyle anlamsız anlamsız başını sallıyarak:

— Peki, peki, dedi, hayra karşı!..

Döndüm yoluma, tezelden otobüse yetişmem gerekiyordu, Şu dalgınlığıma öyle kızıyordum ki... Bilhassa kadınlar pek ihmal edilmeğe gelmezler. Öyle ya, kadıncağız bütün gün, akşamlara kadar beni bekliyecek, ortalığı silip süpürecek, yemek pişirecek... Koy bakalım kendini onun yerine... Kocan öyle palas pandıras, bir "Allahaısmarladık" bile demeden evden dışarı uğrarsa, kızmaz mısın, ha, kızmaz mısın?.. Ayıp, ayıp!.. Akşam eve dönerken ona mutlaka bir çiçek yaptırmalıyım, bir de ruj alsam iyi olur..,

Acaba beni affetti mi? Niye affetmesin canım... Dönüp özür diledim ya... Oh, oh!.. Sen hem yap kabalığını, bir de tut özür dile... Yok, yok karım anlayışlıdır. Sonra otobüse yetişmem gerektiğini de biliyordu... Peki, niye öyle donuk donuk baktı bana?.. Sonra niye şaşırmışçasına: "A.. sa!" dedi?.. Gerçekten, niye öyle dedi?

Evet, evet dönüşte ona hem çiçek getirmeli, hem de ruj almalıyım...

Saat kaç?.. Sekiz buçuk... Yarım saat var daha bankanın açılmasına... İşte karşıdan Müdür Muavini geliyor. Onunla aynı otobüsteyiz, herzamanki gibi. Yaklaşıyor.. Yaklaşıyor... Selâmlamalıyım. Şapkamı adamakıllı çıkartarak selâmlamalı-

yını. Ona içten bir selâm vermeliyim. Tam sırası... İşte bana bakıyor. Ben de baktım...

— Günaydın beyefendi! dedim.

— Günaydın! dedi.

Soğukça karşıladı selâmımı. Niye acaba? Kaşları da çatılmış... Niye acaba? Yoksa benden memnun değil mi?.. Canım niye memnun olmasın?.. Bankanın en eski, en kıdemli veznedarı ben değil miyim?.. Bunca sene teftişlerde yüzlerini hep ak çıkartmadım mı?.. Ama şu 500 lira?.. Dur, dur, galiba bir şeyler soruyor...

— Efendim?

— Yahu, ikidir, nasılsın, âfiyette misin? diyorum, cevap vermiyorsun. Nasılsın bakalım?

Tuu, gördün mü rezaleti!

— Şey beyefendi, bu gün ben, yani nasıl söyliyeyim, çok, efendim, dalgınım... Sağolun efendim, iyiyim... Geçinip gidiyoruz. Yani ben çok özür dilerim. Ben çok dalgınım. Sabahleyin karıma veda etmeyi bile unuttum. İşte bunun için dönüşte ona çiçek yaptıracağım. Vallahi çok afedersiniz Muavin bey! Özürler dilerim. Kabahat bende... Zatıâliniz nasılsınız?

— Teşekkür ederim, iyiyim...

Çok şükür durağa geldik. Sağa sola bir iki selâm... Bir kaç gülümseyiş... Bu da bitti. Muavin beyin bir adım gerisinde dursam iyi olacak.

Ardımdan bir kadın:

— Dikkat etsenize! diye bağırdı.

Anladım.

Kadının ayağına basmıştım.

— Hanımefendi, dedim, çok afedersiniz. Özürler dilerim.

Yok, yok, bu böyle devam edemez. Kendimi iyi hissetmiyorum. Rengim soluk galiba... Ateşim de var... Ellerim titriyor... Şu işi hallettikten sonra senelik iznimi almalıyım. Dinlenmeğe ihtiyacım var. Üşüyorum... Ellerim titriyor. Terliyorum... Durup dururken karnım acıkıyor... Gözlerimi sımsıkı yumdum.. Dişlerimi sıkıyorum. Zonk, zonk zonk!.. Beynim uğulduyor.. En iyisi bu, hiç bir şey düşünmemek...

Otobüs geldi. Dikkat etmeliyim. Kimsenin ayağına basmamalıyım. Kimseyi incitmeden içeriye girmeliyim...

Oturdum.

Otobüs hareket etti.

Canım sıkılıyor. Başım ağrıyor. Şu anda yatakta olmayı ne kadar isterdim. Yorganı şöyle burnuma kadar çeker, başımı yastığa adamakıllı gömerdim. Ya da su... Su!.. Kafamı musluğun altına tutardım. Oohh... Adamakıllı serinleyinceye kadar. Şaarr! Boşalsın dursun...

Misafir odasındaki halı kaç lira eder acaba? Etse etse 200... Hadi diyelim 250... Ya öteki 250?..

Of, oof!..

Hay Allah kahretsin! Şimdi de midem bulanıyor... Tabii, oh olsun!. sabahleyin kahvaltı etmezsen böyle olur işte, miden de bulanır başın da döner...

★

İşte bankanın kapısı...

— Merhaba Osman ağa...

— Merhaba bey!

Sâkin olmalıyım... Hiç kimse anlamamalı... Günaydın, günaydın, günaydın, günaydın!..

Aç bakalım veznenin kapısını... Ohh!.. Sandalyeye şöyle bir oturayım... Ohh!.. Dünya varmış... Kahveci geçiyor...

— Oğlum bir orta şekerli!..

Kasayı da açmalı... Anahtarlar... Tamam... Birazdan müşteriler akın ederler...

Yahu, ben galiba kendi kendime konuşuyorum... Yok, yok, konuşmuyorum. Peki, şu "Havale" kısmındakiler bana niye öyle garip garip bakıyorlar?.. Valahi de öyle... Kendi aralarında konuşup konuşup bana bakıyorlar... Yoksa, yoksa anladılar mı, kuşkulandılar mı?... Ama henüz bir şey yok ki ortada? Henüz hiç birşey yapmadım... Bu herifler beynimin içini okuyamazlar ya... Hadi canım!... Onlara bakmamalıyım... Şu kalem, şu da kâğıt... Bir şeylerle meşgul görünmeliyim. Beni çalışıyor zannetmeliler...

— Buyrun beyim.

— Efendim?

— Kahveniz!

Kahvem... Gelmiş... Bir de cigara... Bir yudum kahveden, bir nefes cigaradan. Sonra kâğıt, kalem... 7694'den 2654'ü çıkartmalı, kalanı 3'le çarptıktan sonra 4'e bölmeli... Kahve... Cigara... Yüzüm asık olmamalı... Hafifçe tebessüm, fazla değil, tamaaam....

Hava amma sıcak... Terliyorum, buram buram terliyorum. Yakamın düğmesini açsam, kravatımı gevşetsem iyi olacak. Haah şöyle...

İşte ilk müşteri... Bir kadın... Yaşlı bir kadın... Elindeki kâğıtları uzatıyor... Terlemiş adamakıllı... Beyaz saçlı... Yapışmışta yapışmış saçları alnına... Terler boncuk boncuk... Kâğıtları uzatıyor. Sabırsız, halinden belli, yerinde duramıyor... Keskin keskin de bakıyor bana... Evet... Altı bin beşyüz lira... Ödenecek... Kadın sanki kırk tane merdiveni bir dakikada çıkmış gibi soluk soluğa:

— Mümkünse 100 lirası bozukluk olsun! diyor.

— Hay hay efendim...

100 lirası bozukluk olacakmış... Olsun n'olacaksa... Bütün beşyüzlüklerden vermeli... 12 tane... Dört tane yüzlük, gerisi beşlik, onluk, iki buçukluk... Bir, iki, üç, dört, beş... Kadın terliyor... Saçları yapış yapış, gözlerini dikmiş bana öyle bakıp duruyor. Yüzü sapsarı... Kaç tane olmuştu beşyüzlük? Dört... Hayır beş... En iyisi baştan saymalı... Bir, iki üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz....

— Biraz çabuk olmanız mümkün değil mi?

Kadına bak, soruyor. Ne soruyor:

— Elendim?

— Biraz diyorum, çabuk olmanız mümkün değil mi? İşim acele, trene yetişeceğim...

— Peki efendim...

Peki efendim ya... Şaşırdım gene.. Haydi baştan... Bir, iki, üç... Tamam oniki tane.. Şu da dört yüzlük... Şu, on, şu beş... Aman Allahım, müşteri kadın olduğu yere yığılıverdi!..

— Ne oldunuz hanımefendi?..

Odacılar koşuşuyorlar... Allahallah, Allahallah!.. Bayıldı kadıncağız... Terliyordu da, sonra rengi soluktu, saçları... Bir sandalyeye koydular... Müdür muavini koştu... Nabzına bakıyor... Allahallah, Allahallah... Acele işi olduğunu, trene yetişeceğini söylemişti, mütemadiyen terliyordu...

— Ölmüş bu!

Ne, ölmüş ha!!! Kadın ak saçlı... Terliyordu. Bana çabuk olmamı söylemişti... Dik dik bakıyordu... Rengi soluktu... Müdür Muavini bana döndü... Ama benim kabahatim, yani, kadına...

— Ben yapmadım Muavin bey!... Kadın terliyordu!.. Ben paraları sayıyordum...

Muavin bey ters ters yüzüme baktı.

— Sana da ne oluyor Allahaşkına, dedi, kadıncağız öldü gitti işte, herhalde kalb sektesindendir...

Kalb sektesindenmiş... Hayır, hayır, hayır!.. Ben yapmadım, onu ben öldürmedim... Ben paraları sayıyordum. Kendiliğinden düştü kadın... Peki niye düştü? Acelem var diyordu, trene yetişeceğim diyordu... Sayamadım, çarçabuk sayamadım paraları... Ellerim titriyordu... Kadın terliyordu...

Büyük Tanrım beni affet, merhametine sığınıyorum. İnan ki şu zavallı kadının ölümüne istemiyerek sebep oldum.

Kadını götürüyorlar... Havale şefi telefon etti. Hastahaneye, hem de polise...

Midem bulanıyor... Gözümün önünde bir tutam terlemiş saç. Uçuşuyor... Uçuşuyor... Beşyüzlükler, yüzlükler, ellilikler....

Paraları kasaya koymalı...

Onun paraları, kadının paraları, sayamadım, çabuk, çarçabuk sayamadım, trene yetişecekti... Öldürdüm!

Gitmeliyim, buradan gitmeliyim. Uykum var. Yüzükoyun, hiç bir şey düşünmeden yatmalıyım... Karıma çiçek yaptırmalıyım. Kimsenin ayağına basmamalıyım...

Kasayı kilitledim. Veznenin kapısını da... Müdüre, doğru müdüre...

İşte kapısı. Bir iki tıkırdatmalı.

— Giir!...

Girsem mi?.. Acaba şüphelenir mi benden... Belki de polise telefonla kadını benim öldürdüğümü bildirmiştir bile... Olamaz, girip herşeyi anlatmalıyım.

— Buyrun sizi dinliyorum...

— Efendim ben...

— Evet...

Yarabbim nasıl söylesem... Anahtarlar... evet...

— Efendim ben istifa ediyorum.. İşte anahtarlar...

Garip garip bakıyor bana... Anahtarları masasının üzerine koydum... Bir şeyler söylüyor... Anlıyamıyorum, işitemiyorum, sessiz filimlerdeki adamlar gibi konuşuyor... Gözlerim kararıyor... Çıkmam lâzım, çıkıyorum... İşte kapı, büyük kapı... Acaba arkamdan bakıyorlar mı... Belki de birazdan önümü kesecekler. Nereye diyecekler?.. Polisler... Şu sütunun arkasına saklanmış olabilirler... Oohh!.. Çok şükür kimsecikler yok... Şapkam, şapkam nerde? içeride unuttum... Dönüp alsam mı?.. Olmaz!. İşte sokak... Amma da güneş var... Gözlerim kamaşıyor...

Şimdi gayet sâkin olmalıyım, öyle koşar gibi yürüme bakalım. Pek yavaş da olmaz... Hiç kimse benden şüphelenmemeli. Çiçekciye gidip bir buket yaptırmalı, sonra da bir ruj almalıyım...

Erdal ÖZ

BİR AVUÇ GÜNAYDIN

"Yatsana" dedi Akın.

Köşedeki yatağındaydı. Tavana bakıyor, sigara dumanlarını, yağmur akmasın diye yapıştırdığımız, sararmış yol yol kâğıtlara doğru üflüyordu.

Gömleğimi, yağ lekeleriyle boyanmış sandalyenin üstüne attım. Pantalonumu da üstüne bıraktım. Işığı söndürüp yattım. Karyolam gıcırdadı yine. Duvardan yana döndüm.

Yine o kara adam söylüyor. Kulaklarımı da tıkasam boşuna. İçkili, kalın, kara sesiyle kendisini yeryüzünün gelmiş gelecek en iyi dans şarkıcısı sanıyordur. O alaturka tangoları öylesine, en bayağı duygululuk içinde okumasına dayanamadım dün gece. Akın da dayanamadı. Kalktık. Biz çıkarken o yeşilli kadın ince bıyıklı adamla yine ortadaydı. Doyumsuz sıcaklığı içinde dönüyor, eteklerini havalandırıyordu. Bir bardak kırıldı, döndük: Kavgaydı. Yeşilli sıcak kadın kenardaydı. Çıktık. Gerisini görmedik. Bardağın niçin kırıldığını görmedik. Ama kara adamın kara sesinden uzaklaşıyorduk. Geldik, yattık. Gecenin dingin boşluğunda bütün gece boyunca kara adamın bulantılı sesi uykumu tırmaladı durdu.

Yine o söylüyor; O soluk, yoksul ışıkların altında. Ara sıra alaturka tangoların içinde durup konuşuyor; en acınacak en gülünmez şakalarını yapıyor, hayatın felsefesini kırıntılıyor kendince. Sözgelimi "Ayrılık belki ölümden beter" derken duruyor içli, kara bir sesle "Belki de değil" diye konuşuyor şarkının içinde. Ağlamak işten değil. Bilmiyor.

Şimdi yine o felsefe kırıntılarıyla dinleyicilerini büyülediğini sanıyordur. Kendince mutludur, anlamıyorum sözlerini ama dün geceden biliyorum. İşte yine şarkının ortasında konuşuyor.

"Bu adam hiç susmıyacak mı?"

Akın'dı. Döndüm: Sigarasını yeniliyordu.

"Bütün gece de dayanılmaz ki"

Kara adamın kara sesi odanın içindeydi. Onu unutmak için yüze kadar saydım, bitince baştan saydım.

"Bir kadın olsa şimdi" dedi Akın'ın her günkü sesi. Önce sesinin çirkinliğini düşündüm, sonra da "Unut" dedim.

"Neyi?" diye diklendi.

Yatağında doğruldu.

Sövdü. Sırtüstü uzandı yine.

Kara adam, beni, kırçıl önlüklü, ak yakalı oniki yaşımın çocukluğuna götüren bir eski tangoya geçti. Karşımızdaki aşı boyalı pencerede, hep kolalı gömleklerle, geceleri geç vakitlere kadar akordeon çalan ağabeyin boyuna çaldığı bir parçaydı bu. "Necip Celâl Beyin" derlerdi o zamanlar. Annem babam da öyler derlerdi. Sevmezdim.

Akın'ın "Uyuyalım" dediğini duydum. "İyi geceler" dedi.

"Sana da iyi geceler Akın" dedim.

Sigarasını odanın köşesine fırlattı, Duvardan yana döndü. Sövdüğünü duydum.

"Akın!"

Ses vermedi önce.

"Akın!"

"Uyudum" dedi. "Ne var?" dedi.

"Yarın paraları alınca..?"

Benden yana döndü.

"Ne olacak?"

Söylememi bekledi, anladım; benim ağzımdan duymak istedi ,anladım.

"Kafaları çekmiyecek miyiz? Öyle sözleşmiştik ya?"

"Yok" dedi. Öteye döndü; "vazgeçtim" dedi.

"Nedenmiş o?"

"Vazgeçtim işte"

"Neden ama?"

Diklendi, benildeyip benden yana döndü yine.

"Olur" dedi, sövdü, "içelim" dedi.

Tamamdı. Böyle diyeceğini biliyordum.

"Şarap mı içeceğiz?" dedim.

"Nasıl istersen"

"Şarap içelim, ha? Olmaz mı?"

"Olur"

Sustu. Kara adam gecede uluyup duruyordu.

"Erken içelim ama" dedi.

"Neden?"

"İşte. İçerken bu pis adamın sesini duymak istemem"

"Olur" dedim.

Camdan sızan ayışığı yatağını aydınlatıyordu. Ak battaniyesini üstünden atmıştı. Çıplak bacakları iki gölge gibiydi.

"Yeşilli nasıldı?" dedim.

Tavana dikili gözlerinin aklığı benden yana kaydı.

"Hangi yeşilli?"

"Dün gece danseden canım"

"Boşgeç" diye kesti attı.

Yüzükoyun döndü, yastığa sarıldı. Karyolasının yayları eşit aralıklarla gıcırdamaya başladı.

"Ne yapıyorsun?" dedim.

Gıcırtılar sustu. Yan döndü. Ter içinde olmalıydı. Ak battaniyeyi yere attı, hızlı hızlı soludu.

"Kadınsısız" dedi.

Kalktığını, terliklerini ayağına geçirdiğini duydum.

"Uyuyamıyorum" dedi.

"Neden?" demedim, "Işığı yakma" dedim.

Kapıyı açtı, dışarı çıktı.

Masanın üstündeki sigara paketine uzandım. Ayışığı, dağınık yatağında kadınsızdı. Birden, kapı açıldığından bu yana kara adamın odayı doldurduğunu bildim. İnilti gibi sövgüleri duyuluyordu. Akın'ın. Kapıdan girdi. Seslendi. Uyumuş gibi yaptım. Yanar sigarayı avucumda gizledim. Uyandırmaktan korkarak alçak sesle bir daha seslendi. Ses vermedim. Karyolanın altından tahta bavulunu gürültüsüzce çekti. Donuk tıkırtısından, sabun kutusunu aldığını anladım. Ayaklarının uçlarına basarak, kapının aralığından dışarı kaydı. Uyanmış gibi yaptım.

"Akın!"

Kapının dışında durdu.

"Akın!"

"Ne var ulan?"

"Sen misin?"

"Benim"

"Nereye gidiyorsun?"

Durdu az. Neden sonra

"Hiç" dedi, "işiyeceğim"

Birşey demedim. Uzaklaştı.

Avucumun içine gizlediğim sigaramın külünü yere düşürdüm. Yarılanmıştı sigaram. Çektiğim solukta boğazım acılandı, attım köşeye. Ter içinde üstümdeki örtüyü attım. Kalktım, ışığı yaktım. Yel kapıyı çarptı. Kara adam birden kapanan kapının dışında kalıverdi; dışarıdan söylemeye başladı. Dün gece kırılan bardağı düşündüm yine. Yeşilli kadını düşündüm.

Döndükçe, kalkan eteklerinin altında açılan dolgun, kayısı renkli bacaklarını düşündüm. Sonra Akın'ı. Kimbilir gecenin hangi köşesinde sabun köpükleriyle düşlenip terliyordu. Işığı söndürüp yüzükoyun uzandım yatağa. Sıcaklığı uçmuştu. Yastığı göğsümün üstünde sıktım sıktım. Yeşilli kadını bir güzel soydum, çırılçıplak yaptım; sıktım sıktım. Kulaklarımın arkasından kaynayan ter, yüzümdeki sivilceleri yakarak yastığa aktı. Birden o küçük odadayım. Anahtar deliğinden bütün bir dünyayı gözlüyorum. Dünya, bir tanrı gibi yakanıyor içeride. Ayıp mı değil mi, bilmiyorum. Bütün ayıplar anlamlarını yitiriyor. Hepsini unutuyorum. Kapıyı birden açıversem, öylece, çırılçıplakken, ak köpüklü sularla oynarken çıkıversem karşısına: beni kaçırmazdı diye düşünüyorum. Daha kötüsü de var: Tam gözetlerken, kapıyı açıverse o, beni öylece, o durumda görüverse, yakalayıverse. Yasakları, ayıpları atıp yeniden düşünüyorum. Alıp o dünyanın yerine yeşilli kadını koyuyorum. Önce üstünden o yeşil giyimini çıkarıyor, kapının arkasındaki askıya asıyor. İncecik, bir tül gibi iç gömlekleriyle, akan suyun sıcaklığını yokluyor. Sonra da dantelâlı eteklerinden tutup ince iç giyimini yukarılara doğru sıyırıyor; doyumsuz, yeni sararmaya başlamış kayısı rengindeki dolgun bacaklarının çıplaklığı, soluğumu keserek, yavaşça, yukarıya doğru bütünleniyor. Yüzüm su gibi. Yastığın yüzüme değen yeri su gibi. Gözümü yeniden o günlerimin anahtar deliğine dayıyorum. "Ohhh" Tutup bir delilik yapsam. Bir de ağlasam mı? Yok. Artık ağlamak bana göre değil gibi. Yeşilli, dökülen ılık suların altında çırılçıplak. Ayaklarıyla oynuyor. Yastık kıpkırmızı ateş, vıcık vıcık ateş.

Kapıdan içeri giriverdi Akın. Öteye döndüm.
"Sen uyumadın mı daha?" dedi.
"Uyumadım"

Eklemlerim bir boşlukta sallanıyor gibi. İliklerimden doğru gelen içi boş bir yorgunluğun ortasında, ayaklarımla duvarın serinliğini aradım. Sabun kutusunu tahta bavuluna koydu Akın. Işığı yaktı. Döndüm, göz altları erinç içinde koyuydu.

"Yakışıklı oğlansın" dedim.
Neden böyle dedim, bilmiyorum. Durdu birden.
"İşletme beni" dedi.
"Ne işletmesi" dedim. "Gerçeği söylüyorum"

Sövdü bana. Sonra asıl doğruyu söylememi sağlamak istercesine; yakın, ılık bir sesle:
"Çok mu çirkinim?" diye fısıldadı.

Ne bileyim ben Akın. "Çok mu çirkinim?" diye soruyor bilir mi insan anlamadığı şeyi? Bir öğrenciye bile bilmesi, öğ-

bana. Akın, soracak başka birşey bulamadın mı? Bir düş'ün koyuluğu içinde erir gibiyim.

"Çok mu çirkinim?" diye soruyor Akın.

"Bilmem" diyorum.

Aşağılık bir yerlere iniveriyor Akın'cık. Ezilmiş, çürümüş, nokta kadar olmuş. Oralardan sövüyor sövüyor.

"Şu surata bak" diyor.

Sövüyor, Aynayı almış eline, yüzünü içine sokmuş. Birden hızla dışarı fırlıyor. Sövüyor. Ağlıyamıyor. Gecenin içinde, kırılan aynanın kırık sesleri kulaklarımı kanatıyor. Sonra birden yine kara adam; odanın içinde. Bekir gelseydi hiç olmazsa, Tanrıyı alıp gelseydi, bana Tanrıyı anlatsaydı uzun uzun. Kutsal kitaplardan parçalar okusaydı, kızdırsaydım onu, kudurtsaydım, "Tanrısız!" deseydi bana. "Gâvur!" deseydi, çekip gitseydi. Bekir de yok. Hiç birşey bu düzeni değiştiremiyor. Akın'ın çirkinliğiyle kırılan ayna da hiç birşeyi değiştiremiyor. Neden değiştiremiyor? Işık, gözlerimi alıyor. Kalkıp çamaşır değiştirmeliyim. Kalkıp ışığı söndürüyorum, alaca karanlıkta çamaşırlarımı değiştiriyorum. Uzanıyorum yine. Çamaşır değiştirmek de hiç birşeyi değiştirmiyor. Oysa birşeyler olmalı, birşeyler birşeyler değiştirmeli. Sigara yine. Küçük de olsa bir değişiklik. Acı ama, olsun. Acı acıya iyi gelir. Acı olsun. Şu kara adam bir sussa, belki birşeyler değişecek. Birden odanın karanlık olduğunu görüyorum. Ayışığı yok. Çekilmiş. Ayışığının çekilmesi de yetmiyor. Olmuyor. Yaşama değil bu bizimkisi. Yaşama değil de ne ya. Yaşama işte. Yaşamanın bu türlüsü. Yel'in sesini duyuyorum. Yel birşeylere vuruyor, birşeyleri deviriyor, birşeyleri sürüklüyor. Akın da yok. Gelmedi. Bu yel üşütecek onu. Üşüsün. Gelmesin. Böyle daha iyi. Ama onun yokluğu da birşeyi değiştirmiyor. Yeniden ter. Yeniden sıkıntı. Akın aynayı neden kırdı sanki? Çirkindi işte. Çirkindi. Benden de çirkindi. Kızdı bana. Kızsın. Kalkıp yatağa oturuyorum. Simdi kalkıp istasyona gitsem, bir tren olsa, binsem, beni başka trenlere, başka istasyonlara götürse, bir küçük kasaba akşamına götürse, ya da deniz kıyısı olan bir yere. Giyimlerimi çıkarmadan suya girsem. Büyük şehirlerde böyle rezil olmaktansa. Akın niye yok? Akın da yok.

Birden büyük gürültü kopuyor. Fırlıyorum. Kapıyı açınca yağmurun sesi şamar gibi çarpıyor yüzüme. Don gömlek yağmurun altına giriyorum. Güzel gibi. Sağnağa çeviriyor. Sıçrayan çamurlar bacaklarıma sıvaşıyor. Yağmur başımı dövüyor, sırtımdan, göğsümden içime akıyor. Gidip kara taşın üstüne oturuyorum. Titriyorum. Karşıki kestane ağacının dallarına bir güneş sıkışmış. Elektrik direğinin hemen önünde a-

ğaç, dallarının arasına sıkışan güneşin ışığına yağıyor yağmur, bir kestane ağacına bir de benim üstüme yağıyor. Yeşil bir aydınlık gözlerimi boğuyor. Bekliyorum. Biraz sonra gök, yerlerinden yırtılıp parçalanıyor. Sonra yağmur yağmur. Üşüyorum. Yağmur beni bütün aşağılıklarımdan yıkasa. Olmuyor. Çakan yeşil aydınlıkta yerdeki su birikintilerine de yağıyor yağmur. Sonra Bekir'in Tanrıları, yukarılarda onların gürültüleri. Sonra da o hiç bitmiyecekmiş gibi yağan yağmurun yoğun sesi. Dua etmek gibi bir duygu, beni baştan aşağıya yıkayıp duruyor, dövüyor, kamçılıyor. Akın şimdi belki de yatmıştır. Beni bekliyordur. Beklesin. İçim üşüyor. Tüy gibi bir hafiflik üşümemi örtüyor. Yağmurun altında, karanlık su birikintilerine basarak odama koşuyorum.

"Akın!"

Ses yok. Işığa uzanıyorum, yakıyorum. Yatağı boş. Tavan yine akmış; gömleğime pantalonuma akmış. Sandalyeyi yana çekiyorum. Akın da yok. Titriyorum. Çividen havluyu alıp başımı kuruluyorum. Titremem geçmiyor. Titremek hoşuma gidiyor. Saçaktan akan oluk gibi su sesinde yağmurun sesini bulamıyorum. Dinmiş olmalı. Işığı söndürüp cama bakıyorum. Yağmur dinmiş. Karanlık ağaçları gökyüzünden ayırıyorum. Işığı yakıp kapıya koşuyorum. Birden Akın. Saçlarından sızan yağmur sularının altında gözleri ışıldıyor. Donu, gömleği etine yapışmış, donu gömleği etinin renginde. Gülüyor. Kara adamın susmuşluğuna seviniyorum.

"Kara adam da sustu, Akın" diyorum.

Çeneleri birbirine çarpıyor. Gülüyorum. Gülüyor. Kapının eşiğine oturup gülüşüyoruz. Üşüyoruz. Gülüşüyoruz. Titriyoruz. Gülerken dişlerimiz birbirine vuruyor. İçeri girip sigara paketini alıyorum, uzatıyorum Akın'a, alıyor. Sigaraları dudaklarımıza sıkıştırıyoruz. Kibriti yakıyorum, ellerim titriyor, sigara Akın'ın dudaklarında titriyor. Gülüyor. Gülüyorum. Titriyoruz. Kibrit sönüyor. Gülmekten sigaralarımızı yakamıyoruz.

Cengiz İLHAN

SONRA HİÇ

İnanmadım. Şimdi de inanmıyorum. Doktor yapılacak bir şey yok demişti, yapabileceğimiz bir şey yok. Ben Avrupada. Amerikada dedim, o nereye gitse aynı dedi, imkânsız. Yani dedim, ölecek mi diye soracaktım sustum, o tamamladı, ölecek. Fakat inanmadım. Bunu kimse tayin edemez dedim. Doktor, bu defa hastalığı biliyorsunuz diye cevap verdi, en çok iki ay. Bir ilâç filân dedim, neden diye sordu. O dedim bilmiyor, kandırmak için diyecektim anladı. Bir şeyler yazdı. Biraz iddialı değil mi dedim. Siz öyle kabul edin dedi, teşhis kat'i.

Köşebaşında bir kahveye oturduk. Sigara dedim istemedi, elini kaldırdı, yok dedi yok içmesem daha iyi. Sonra önüne baktı. Kahveciyi çağırdım, çay mı dedim. O yine yok, dedi, gazoz. Tekrar sustu. Ben de sustum. Sigaramı içtim, bir şeyler söylemem lâzım dedim kendi kendime. Çayı karıştırdım ve yudumladım. Bak dedim çay tazeymiş. O yalnızca yaa dedi, iyi. Önümüzde dar bir sokak vardı, sonra da evler. Gözleri sokakdan geçen otomobilin arkasına takıldı, yolun sonuna kadar takip etti ve orada kaldı. Ben yine bir şeyler söylemeliyim dedim kendi kendime. Çayımdan bir yudum daha aldım, sigarayı bir daha nefesledim. Gazozunu içsene dedim. Cevap vermedi. Gözleri otomobilin bıraktığı yerdeydi. Gazı kaçacak dedim. Etrafıma bakındım, onu ilgilendirecek ne bulabilirdim. Hay Allah dedim hay Allah. Karşımızda bir elbise temizleyicisi vardı. Sana dedim, bu gün bir elbise gördüm çok hoşuma gitti, ondan yaptıralım. Yine cevap vermedi, yalnız gözlerini yola doğru çevirdi, evlerin kapısına bakmağa başladı. Ne dedim bir tanıdık mı gördün. Yine sustu. Bir sigara daha yaktım. Rüzgâr saçlarını karıştırdı, eteğinin ucunu hafif kaldırdı. Rüzgâr dedim, istersen başka yere gidelim. Hayır dedi burası iyi ve eteğini düzeltti. Ellerimi masanın üzerine koydum. Ben de sustum.

Rüzgâr biraz daha sertleşti. Saçları biraz daha karıştı. Saçlarını düzeltti ve bana döndü. Alt dudağı hafif kıvrılmıştı. Bir sigara versene dedi. Hiç durmadım, bir tane de kendim

yaktım. Çay dedim çay çok güzeldi. Neden böyle yapıyorsun dedi. Ne yapıyorum dedim. Hiç dedi, çocuk muyum dedi. Güldüm. Daha doğrusu gülmem lâzım geldiğini düşündüm. Sana kim çocuk diyor dedim. Elimi omuzuna koydum, senin gibi bir kadın hiç çocuk olur mu dedim. Elini omuzumdan çek demesini bekledim, sonra daha uzattım. Biliyor musun dedim, daha vakit var, bir sinemaya gitsek ha ne dersin. Akşam da şöyle esaslı bir yemek yesek. Şimdi elini kaldırıp yok istemem diyecekti ve öyle yaptı. Sonra yine sustuk. Aklıma söyliyecek tek şey gelmiyordu. Elim omuzunda hiç konuşmadan duruyoruz, gören bizi âşık zannedecek dedim. Yaa öyle dedi. Sonra hemen düzelttim, yani değil miyiz, dedim. Eh dedi, eh..

Kalktı, gitmek istiyorum dedi. Hemen dedim. Yolda koluna girdim, ona doğru eğilmek ve bir şeyler anlatmak istedim. Bir berberin aynasında kendimi gördüm. Kolum bir başkasının kolu gibiydi. Yanında bir yabancı gibi yürüyordum. Bir sigara yakmak için durdum, beni beklemedi, yürüdü. Rüzgârdan sigarayı yakamadım, dedim. Hiç oralı olmadı. Nereye gidelim dedim bilmem dedi. Sahili bıraktık iki taraflı ağaçlı düz bir caddeye geldik. Ortalıkta fazla insan yoktu. Ağaçların gölgeleri caddeye uzanmıştı. Bir çocuk gibi önünde koşmak istedim. Sonra geri dönecek, ellerimi açarak ona doğru koşacaktım. Geliyorum diyecektim, geliyorum. Gülse dedim, kendi kendime biraz gülse. Geçmişin güzel tarafları ona hayatı sevdirecekti, bahsedemezdim. Kötü şeyler ise canını sıkardı. Ne söylemeliydim. Uzak veya yakın hastalığı ile ilgili hiç bir şeyden bahsedemezdim. Gel dedim çarşıya gidelim. O yine neden böyle yapıyorsun dedi çocuk muyum. Hiç dedim hiç. Güzel bir kitaplık vardı bir görsen dedim de, dedim.

O, birden ve kat'i, doktor dedi ne söyledi? Yüzünü ilk defa bana çevirmişti. Doktor mu dedim. Doktor dedi. Hiç dedim. Nasıl hiç dedi. Yine hiç dedim, istirahat etmeni söyledi canım dedim. Neden yalnız sana söyledi dedi. Şey dedim, canım öbür mânada istirahat işte. Gözlerini tekrar ileriye çevirdi ve düşündü. Yok dedi inanmam. Vallahi dedim. Ağaçların gölgesi yüzüne vurmuştu. Ben dedi biliyorum. Neyi dedim. Artık yüzüme bakmıyordu. Doktorun söylediğini dedi. Söyledim ya dedim. Hayır dedi, o değil. Umursamaz göründüm, inanmaz göründüm. Peki ne dedim, yine neler uyduracaksın dedim. O tekrar sustu. Sonunda öleceğim dedi, öleceğim. Duraladım, sonra hadi canım dedim hadi canım. O yine tekrar etti. Öleceğim, dedi, doktor sana ölecek dedi. Başımı bir iki defa yukarı kaldırdım, yok dedim yok. O ısrar etti, öyle dedi, öyle. Başka ne söyliyebilirdim. Sonra hiç konuşmadım. İkimiz de sustuk, o da ben de. Deniz kenarına çıktık. Bir el-

gara yaktım, ona bakmak dur bir şeyler söyle demek istedim. Ama yapamadım. Duşundüm, soyliyecek bir kelime bir söz aradım. Kafam boşalmış gibiydi. Susuyor ve sustuğuma kızıyordum. O, artık yoruldum dedi, eve gitsek. Ve eve gittik.

Doğru, o gece uyuyamadım. Ertesi günü işe gitmedim, sabahtan akşama kadar yanından ayrılmadım. Hayatımızda bir değişiklik yapmam lâzımdı, ama ne? Onu eglendırmeliydim. Söyliyecek söz aradıkça zihnim boşaldı. O da ben de susuyorduk. Sinemaya dedim istemedi. Gazino dedim hayır dedi. Deniz kenarına çıksak dedim, ne var deniz kenarında dedi ve gözlerime baktı. Ne var dedim bir şey mi yaptım. Yoo hayır dedi. Onu sıktığımı anladım. Amma adamım ha dedim kendi kendime.

Bir gün daha geçti, yine işe gitmedim. Sabah kalktı ve bir şey yemedi. Su kaynattım, çay yaptım, gel dedim bir çay iç. Bana karnın mı acıktı dedi. Evet desem kızacaktı, anladım. Yok dedim, çay işte. Sonra biraz ekmek yedim. Maşallah dedi, iştahın yerinde. Canım dedim ne iştahı. Ölmemek için diyecektim kendimi çabuk topladım. Bütün gece düşünmüştüm, sabah olsun demiştim aklıma gelen herşeyi yapacağım, belki biraz oyalayabilirim. Bir şarkı tutturdum, gel dedim beraber söyliyelim. Elimi omuzuna attım hadi dedim, hadi. Sonra radyoyu açtım karşısında yalnız başıma dansettim. Gelsene dedim, hadi gelsene. Yüzünü başka tarafa çevirdi. Yine karşısına geçtim. kollarından tutup zorla kaldırmak istedim. Mukavemet etti. Canım sıkıldı galiba, dedi, haklısın. Kızdım, Canım.. dedim, sonra sustum.

Anlamıştım. Ona geçen eski günlerden bahsetsem ilgilenecekti. Hani, diye başlıyacaktım, Bebek yolunu bilirsin, bir akşam üstü hatırlar mısın. Gözleri parlıyacaktı biliyorum. Tabii, diyecekti, tabii.. Vapurdan Arnavutköyüne inmiştik. Her hatırlamanın sonu yeniden yaşamaktır. Neticede daha üzülecekti. Yahut gelecekten. Bu demiştim kendi kendime, onunla alay etmek. Sonunda yalnız içinde bulunduğumuz zaman kalmıştı. Bomboş ve kimsesiz. Havanın güzelliğini bile söyliyemezdim.

Bu akşam başka bir karar verdim. Nasıl olsa an, dedim. Geçmiş ve gelecek yok. Ona göre. Sabah erken kalktım, çarşıya gittim. Meyvaların en iyisini aldım geldim. Soğuttum. Sonra benim yapamadığımı içki yapar dedim. İçki de aldım. İçkinin sabah içilmemesi geleceği düşünenler içindir dedim, onu da soğuttum. Yanıma geldi, bana işe gitmeyecek misin dedi, yok canım dedim, izinliyim, biliyorsun. Bir bardak içtim. Bir de ona verdim. Hadi dedim keyflenelim. İstemedi. Tabii ısrar ettim. Artık bu kadarı fazla dedim. Ortada büyütülecek

ne var dedim. Herkesin hasta olduğunu anlattım. Rıza'yı bilirsin dedim, doktor ona bir ay yaşarsın demiş, bak hâlâ yaşıyor dedim. Zorla içirdim. Zorla meyva yedirdim. Sarhoş oldu, ağlamağa başladı. Öleceğim dedi. Ben de sarhoş olmuştum. Sarıldım. Bırak şimdi bunları dedim. Hepimiz öleceğiz. Yok dedi, ama benim başka dedi. Yine sarıldım. Yine öleceğim dedi, sonra ne oldu bilinmez kendi kendime, artık bıktım dedim bıktım artık. Düşündüğümden utandım, ona daha fazla sarıldım. Umursamadı, bir zaman ağladı. Öyle kaldık. Sonra ben dedim, biraz çıkacağım. Neden dedi. İşim vardı da dedim. Sen bilirsin dedi, istersen çık. Gözlerini benden kaçırmış ve sesi titremişti. Vazgeçtim. Oturdum. Yeni bazı şeyler düşünmem lâzımdı.

Ölmüştü. Rüyamda gördüm. Dairede bütün arkadaşlar başınsağolsun demişlerdi, ne yapalım takdiri ilâhi. Sessizce yerime oturmuştum. Uzun bir yolculuktan dönmüş gibiydim Memnundum. İçimde çalışmak hevesi vardı. Sevindiğim zamanlarda dudaklarıma hafif bir ıslık otururdu. İnce ince hafif hafif ıslık çalmağa başlamıştım. Sonra arkadaşlar ne der diye düşünmüş vazgeçmiştim. Öğleyin, bizim lokantada şöyle esaslı bir yemek yiyecektim. Karnım da acıkmıştı. Odacıya bir çay söyledim. Bir zaman arkadaşlarımın konuşmalarını dinledim. Ben de karıştım, Hüseyin evrak kalemindeki Samiye ile ha dedim. Tutamadığım bir kahkahayı savurdum. Uyandığım zaman daha gülüyordum. Önce farkına varmadım ama, sonra rüya olduğunu anladım. O uyumamıştı, yahut da uyanmıştı. Bana bakıyordu. Ne var dedi, hiç dedim rüya. Uyku tutmadı artık. Tekrar sabahı düşündüm. Ne yapacaktım. Günü nasıl geçirecektik. Onu zorlamalı ve hiç olmazsa bir sinemaya götürmeliydim.

Bazan elimde olmadan gülerim. Filim komikti ve benim bunda hiç bir kabahatim yok. Başlangıçta farkına varmadım. Sonra anladım, gülmeme kızıyordu. Kendimi tuttum, tuttukça daha çok gülmek istedim, ve güldüm. Dayanamadı, ne kadar yüksek sesle gülüyorsun dedi. Af diledim. Ama kendimi tutamadım, yine güldüm. Eve döndük. Sinemaya neden gitmek istediğini anladım dedi. Biraz eğlenmek istedin. Burada canın sıkılıyor tabiî, dedi. Ama, dedim, niçin böyle konuşuyorsun. Doğru da ondan dedi. Sinirlendim. Evet öyle dedim. Ağlamağa başladı. İçimden bırakıp gitmek geldi.

Bu akşam nasılsa yemek yedi. Zorla rakı içirdim. Bu defa ağlamadı, güldü. Ben de güldüm. Korktum, ama yine radyoyu açtım. Bir sigara uzattım, bak dedim ne güzel. Yine güldu. Yaa dedi. Aklıma bir hikâye geldi onu anlattım. Sonra Ahmetleri bilirsin dedim, ayrılıyorlarmış. O karı da dedim, iştirak etmesini bekledim. Ses çıkarmadı. Tekrar içki istedi. Şakaya

vurdum, maşaallah maşaallah dedim. Memnundum. Belki biraz oyalanacaktı. İçti ve kalktı. Gayesiz dolaştı. Sonra evin diğer tarafına geçti. Elini ve yüzünü yıkadı. Yatak odasında kolonya sürdü geldi. Ben yine Ahmet'i görsen bir memnun kerata dedim. Tekrar çıktı. Biraz bekledim, gelmedi. Gittim. yatağa uzanmıştı. Ne oldu fenalaştın mı dedim. Cevap vermedi. Israr ettim. Yok dedi, yok canım bir şey. Yanına oturdum. Yalnız gece lâmbasını yakmıştı. Oda intizamlı ve güzeldi. Ona yardım etmem, varlığımı göstermem lâzımdı. Bol bol kolonya sürdüm. Bırak canım dedi, bırak. Öyleyse niye dedim. Hiç dedi. Hafifçe saçlarından tuttum. Ne kadar güzelsin dedim ve öpmek istedim. Hiç hareket etmedi. Bir daha öptüm. Yine öyle kaldı. Sonra birden ağlamağa başladı. Niye dedim, hiç dedi, sustu. Kalk dedim, âsabın bozuldu, kabul etti. Kucakladım, seni götüreyim dedim. Hayır dedi ve yürüdü. Bir zaman konuşmadık.

Anlamıştım. Bir şeyler söylemek istiyordu. Fazla dayanamadı; ben ölünce evleneceksin dedi, bir başkası... Arkasını getiremedi. Ben, dedim, senin hâtırana hürmet edeceğim diyecektim, kendimi çabuk topladım, değiştirdim. Bırak bunları dedim, sen ölmiyeceksin. Beni dinlemedi. Ev ne kadar güzel dedi. Her şeyi hazırlamıştım, kim bilir kim dedi. Yok canım dedim, yok canım.. Anlamıştım, yine ağlamak istiyordu. Bana evlenme dedi, ne olur evlenme. Ben yine yok canım dedim yok canım, sen ölmiyeceksin. Bak dedim önümüzde daha ne günler var. Ama o günleri düşündürmekten korktum. Sonra ağladı.

Yalnız karşıdan bakmak. ve yok demek yok sen ölmiyeceksin. Hiç birşey yapamamak çok kötü. Bir ara kaçamak yaptım doktora gittim, anlattım. O dedim biliyor. Siz dedi ona yardım edeceksiniz. Nasıl dedim, manen dedi. Kendi kendime manen diye tekrar ettim, söylemesi kolay. Nasıl manen. Dönüşte arkadaşlara rastladım. Kahveden çağırdılar. Otur dediler biraz otur. Olmaz dedim, karım. Öyle dediler öyle. Eve geldiğim zaman ışıkları yakmıştı. Şaşırdım. Sonra içimde onu ölü bulacakmışım gibi bir his olduğunu anladım. Beni kapıda karşıladı. Saçlarını taramış, ruj da sürmüştü. Hah, dedim, hah şöyle. Güldü ama zorla belli. Baktım sofra hazırdı. Yemekten sonra gazinoya gitsek dedi. Hemen dedim, hemen bırak yemeği. Yemeği sonra da yeriz dedim. Kabul etti. Ne kadar güzelsin yine dedim. Güldü. Gazinoya yalnız benim için gidiyordu, anlamıştım. Ölmeden evvel bende yerini başkasının dolduramıyacağı hâtıralar bırakmak istiyordu. Gittik, içinde bulunduğu vaziyetten kurtulmak için çok çalıştı. Halsiz ve zayıftı. Dans edelim diyе ısrar etti. Sık sık makyajını yeniledi. Dinlenelim dedikçe kabul etmedi. Ben yine bir şey yapamamak çok kötü diye düşündüm.

Şimdi ben susmuştum. O beni ilgilendirecek birşeyler bulmağa çalışıyordu. Bu elimde değildi. Yolda sabredemedi ve sen artık beni sevmiyorsun dedi, haklısın. Bir şey yapamamak çok kötü dedim yine. Elimi omuzuna koydum. Hayır dedim. Sen eskiden böyle bir gazinoya gittik mi nasıl neş'eli olurdun dedi. İçimdekileri bir anlatabilseydim. Haklıydı. Şimdi beni sevmiyorsun artık dedi. Yeminler ettim, ama o kadar başka bir şey söyliyemedim. Merhametimi anlatamazdım.

Baktım, hava kararmıştı. Yağmur yağacaktı. Küfrettim. Şimdi bir de yağmur. İstersen dedim, sustum. Vazgeçmiştim. Ne var dedi, neyi istersem diye sordu. Şey canım dedim şey. İsrar etti. Onu doktora götürmeyi düşünmüş, sonra yine bir takım meseleler çıkaracağı aklına gelince vazgeçmiştim. Tekrar neyi istersem diye sordu. İstersen doktora gidelim bir defa diyecektim, dedim. Bir zaman cevap vermedi. Ne düşündü bilmem. Sonra kabul etti. Kendime kızdım, bir sürü mesele yarattın dedim.

Doktora gittik. Bana tahminimden iyi dedi. Bu şekli de beklemezdim dedi. Ona da söyleyin dedim. Cevabını beklemeden hemen çağırdım. Bir sigara yaktım bekledim. Doktor aynı sözleri bir daha tekrar etti. Çok iyisiniz dedi, böyle beklemezdim dedi. O hiç cevap vermedi, önüne baktı. Sonra çıktık eve döndük. Biraz sonra hava alması için bütün istediklerimi reddetti.

Bir en fazla iki gün. Sık sık doktora gitmek istedi. Doktora bir defa gitsek diyordu. Ve gidiyorduk. Doktor her seferinde aynı ciddiyetle muayene ediyor iyisiniz diyordu, çok iyisiniz. Bu böyle bir hayli devam etti. Sonunda doktorun söyledikleri de tabii gelmeğe başladı. Onda ilk defaki tesiri yapmadı. Vazgeçti. Neden dedim, hiç dedi, iyiyim ya. Değişen bir şey var mı dedi. Ama bu fazla devam etmedi. Kısa bir zaman sonra iyi olmadığını doktora gitmek istediğini söyledi. Gittik. Beklemediğimiz bir şey oldu. Doktor üşütmüşünüz dedi, ne de olsa bünye zayıf. Bazı ilâçlar yazdı. Soğukalgınlığı tedavi için uğraştık. Bu onu farkında olmadan oyalıyordu. Hastalığının geçtiğinin ikinci günü tekrar doktora gitmek istedi. Yine gittik. Üç gün sonra tekrar gittik. Sonunda doktor, bu kadar sık gelmenize lüzum yok dedi. İyisiniz ve iyiye doğru gidiyorsunuz. O bütün bu sözleri, yakında öleceksiniz, bana gelmenize lüzum kalmadı şeklinde anladı.

Onunla her gün beraberdim. Ve bu onun bana kızması için kâfi sebepti. Bırakıp çıksam, yalnız bırakmış olduğum için de sinirleniyor, âsabını bozuyordu. Ne yapacağımı bilmiyordum. Yavaş yavaş onun da beni sinirlendirdiğini anladım. Hasta diyordum kendi kendime, ne de olsa hasta, ama yine de kendime hakim olamıyordum. Bir gün ânide bağırmışım.

Sonra pişman oldum. Oldu bir kere. Bir an önce ölsem dedi. Öl dedim. Arkasından ne yaptım dedim, özür diledim. Asabımın çok bozuk olduğunu söyledim. Bana hak vermesi lâzım geldiğini anlattım. Olmadı. Durmadan ağladı ve yine içimden durmadan bıktım dediğimin farkına vardım.

Bu böyle bir hayli uzun devam etti. Her gün bir başka türlü. Her geçen gün biraz daha zayıfladı soldu, fakat ölmedi. Ben ölmesini bekliyordum. Yapabileceğim bir şey yoktu. İnanılmaz ama öyle. Bazan onu öldürmeği bile düşünüyordum. Biraz sesi kesilse, duymasam, öldü galiba diyordum. Biraz sık nefes alsa, işte diyordum ölüyor. Hissettirmeden bakıyordum. Artık onun ölümü kafamda bir fikri sabit halini almıştı. O da ben de buna inanmıştık. Bekliyorduk. Ölse sevinecektim. Bunu anladım. Kendi kendime karım ölünce demeğe başladım, karım ölünce. Aklıma gelen her fikir, yapmak istediğim her hareket karımın ölmesini bekliyordu. Karım ölünce işime yeni bir şekil verecektim. Karım ölünce alacak ve borç meselelerini hal edecektim. Bu ve buna benzer şeyler. Hayatımın hr safhasına karımın ölmesi yerleşmişti. Bu ayıp dedim, o ölmiyecek dedim, ama kurtulamadım. Ne zaman ölecek diye beklemeğe başladım. Ona acıyordum, fakat yine de bekliyordum. Bazan Allahım diyordu kurtar beni artık. Ben, tabii bırak böyle şeyleri diyordum, sen ölmiyeceksin. Ama kendi kendime de ne zaman ölecek diyordum, ne zaman ölecek.

Sonraları ah bir ölse demeğe başladım, ah bir ölse. Sıkılıyordum. Neden intihar etmiyor diyordum. Bir gece yataktan hafifçe kalktığını duydum. Ses çıkarmadım. Galiba intihar edecek dedim kendi kendime. Gitmem, hareketlerine bakmam lâzımdı, biliyorum Ona mani olmalıydım. Hayır gitmedim. Uzun zaman son çığlığını beklediğimi itiraf ederim. Fakat olmadı. Kalktım, baktım, ön odada divana uzanmıştı. Hayır ola neden kalktın dedim, merak ettim dedim. Uyuyamadım da dedi. Özür diledi. Yanına oturdum. Sonra hadi dedim hadi yatalım.

Bu gün kendimden utandım. Korktum. Madem ki ölecek dedim, beklemek boşuna. Boşuna azap. Sonra unuttum. Dolaştım, bir sigara içtim. Tekrar aklıma geldi. Madem ki ölecekti. Bir bıçak düşündüm, ucu sivri bir bıçak. Nereden bilinmez. Bırak dedim, kendi kendime, bırak bunları. Yine dolaştım. O divana sessizce oturmuştu. Ayaklarını topladı, ne var dedi, sinirlisin. Hiç dedim. Oturdum, bak sana bir hikâye okuyayım dedim. Rastgele bir kitap aldım. Dinledi, belki de öyle göründü. Ama ben fazla devam edemedim. Ucu sivri bir bıçak. Sonra mani olamadım. Ucu sivri bıçak onun göğsüne saplanmıştı. Güldüm mü yoksa yüzüm mü buruştu bilmem. Dudaklarımın çekildiğinin farkındayım. Ellerime baktım terlemişti.

Bu defa kan, kıpkırmızı kan. Onu elinden tutmuştum. Kucaklamıştım. Nasılsa öleceksin demiştim. Evet demişti. Olmuştü. Sonra yine kan. Her taraf kan içindeydi. Onun kanı.

Hemen yanına gittim. Nasılsın dedim. Ben mi dedi, hayret etti. Sonra neyin var ne oluyorsun dedi. Bırak dedim hiç. Hadi dedim ben oturayım sen dizime yat. Peki dedi. Bir zaman saçlarını okşadım. Akşam olmak üzereydi. Çıplak boynuna baktım. Bir sıksam dedim. Madem ki ölecekti. Kendimden utandım ve korktum. Bir dakika dedim ve kalktım. Biraz içsek dedim. Sonra vazgeçtim. Korkmuştum. Ucu sivri, sipsivri bir bıçak. Unutmam başka bir şeyle meşgul olmam lâzımdı. Şimdi kahveye gitsem, Receb'i görsem. Bir dolaştım, bir sigara daha içtim ve yine ah bir ölse dedim. Ah bir ölse.

Yemek yemedim. Canım bir şey istemiyordu. Bir sigara yaktım. Radyo'yu açtım, hoşuma gitmedi kapattım. Giyindim. Tekrar bir sigara yaktım. O bir sigara da bana ver dedi. Olmaz dedim hastasın. Sigara içmesi asabımı bozuyordu. Olsun dedi. Ben yine olmaz dedim. Ayakkabılarımı giymek için kapının yanına gitti. Arkamdan geldi, bir yere mi gideceksin dedi. Evet dedim. İstemediği belliydi. Ama sordum. İstemiyor musun dedim. Sustu, sonra gitme dedi, ne olur gitme. Neden dedim. Ya ölürsem dedi. İçimden öl dedim. O tekrar ya ölürsem dedi, bir kişi. Ne olur ölürsen dedim. Yalvarırım dedi. Divana oturdum. Peki dedim. Bir gazete aldım okumak istedim. Olmadı. Cebimde bir bıçak var zannettim. Sivri bir bıçak.. Ucu ayağıma batıyordu. Elimi uzatsam tutacakmışım gibi.

Nasıl oldu bilmem. Ama oldu. Böyle bir şey yapabileceğimi bilmezdim. Yaptım işte. İki gün durmadan ağladı. Ben de durmadan elimi cebime soktum, o sivri bıçağın ucunu parmağımla yokladım. O sivri bıçak. O yatmış fakat uyumamıştı. Yine ağlıyordu. Yanına gidince ilkin anlamadı. Ne var dedi. Hiç dedim. Madem ki dedim. Sonra bıçağı gördü. Ucu sivri bıçağı. Ne madem ki dedi. Ben yine madem ki.. dedim. Bıçağın ucuna parmağımla dokundum, sipsivriydi. Ne yapacaksın o bıçakla dedi. Baktım. Birden anladı. Bütün kuvvetiyle bağırdı. Kaçmak istedi tuttum. Yapma dedi yapma. Elimi tuttu. Ölmiyeceğim dedi. Tekrar bağırdı. Ölmiyeceğim dedi. Sıhhatim gayet iyi dedi. Gözleri büyümüştü. Doktor çok iyi olduğumu söyledi dedi. Sustum. Ucu sivri bıçak sipsivriydi. Madem ki dedim. Benim suçum yok dedim. Bıktım dedim. O, ölmiyeceğim dedi tekrar, hasta değilim dedi. Ben de insanım dedim.

Sonra öldü. Bıçağı yanında bıraktım. Olan olmuştu. Ellerime baktım. Kan, onun kanı. Ne yapacağım dedim. Karım öldü dedim. Şimdi yalnızdım, yapayalnızdım, Bir başına yaşayamazdım. Kendimi tutamadım. Ağladım.

Muhittin Yılmaz GÜCÜNELİ

KOLYE

Kadehinden son yudumu da çektikten sonra doğruldu oturduğu yerde. Ayağa kalkmak istedi. Gözleri dönüyordu. Öyle çok da içmemişti. Etrafında eşyalar yerlerinden oynamış, yer değiştirmişler gibi geldi ona. Çoğalıp artan, küçülüp büyüyen bir şey seziyordu ortalıkta. İnsanlar da ne kadar somurtmuşlardı! İyiden iyiye, bir kasıtları varmış gibi küsmüşlerdi birbirlerine. Birkaç kişilik masalarda boş sandalye kalmamış ama, her sandalyeye kurulan kendi âlemine dalmış. Durulur muydu böyle sıkıntı, kasvet dolu bir yerde? Meyhane dediğin içilen, coşulan, tatlı tatlı konuşulan, sırası gelince nârâ atılan yerdir. Öyle de bu ne hal? Evet, evet, gitmeliydi. Gitmek kolay ama gideceği yerde de göreceği aynı şey değil miydi? Ev, ev değil; dert, çile, üzüntü yuvası. Kafasında türlü düşünceler beliriyor, hangisine uyacağını kendisi de bilemiyordu. Bacaklarına hükmedebilse mesele kalmıyacaktı. O ayaklar yok mu! İnat ediyorlardı. "Taşıyamam seni" diyorlardı sanki.

"Belki de ölmüştür şimdi, dedi içinden. Ya da can çekişiyordur. Öyle ise geç gideyim. Ben sebep olmıyayım ölmesine. Hiç değilse görmiyeyim onu ölürken. İçtiğimi görünce daha fenalaşır. Kurtulamaz." Ölüm, düşüncelerin en korkuncu. Ama Faruk için öyle değil şu anda. Onun ölmesini bekliyordu kaç zamandır. Öyle ya, ölsündü artık. Kurtulamıyacaktı nasılsa. Ölecekti er geç. Az mı çekmişti zavallı...

Meyhaneci düşüncesini yüzünden okumuş gibi:

— Ne oluyorsun be Faruk, dedi. Hepimiz öleceğiz. Çek bir kadeh de benden.

İçti. Tuttu meyhanecinin sözünü. Yanıbaşındaki masaya kurulmuş iri yapılı, kalın enseli, sarkık tombul yanaklı, kalın cam gözlüklü adam şoktan bahsediyordu. Salonda çıt yok, herkes onu dinliyordu. Ama o sadece karşısında yüzünü avuçları arasına almış olan gence anlatıyordu bunları. Salondakiler nasılsa konuşulacak, tartışılacak konuları kalmayan kimselerdi. Boş durmaktansa dinliyor, bir şeyler de öğreniyorlardı belki. Faruk'a kalırsa herkes lâf olsun diye dinliyordu sadece. Dinliye-

renmesi gereken şeyleri zorla dinletmek bir meseledir. Akla karayı seçiyorlar öğretmenler bugüne bugün. Herifçioğlu yarı frenkçe, yarı türkçe konferans çekiyor meyhanede. Hastalık, ilâç adları, tedavi usulleri, kriz çeşitleri... Neler de söylüyor. Tıp Fakültesi'ni bitirmek bile yetmez söylediklerini anlamak için. Evirip çevirip "sinir'e" getiriyor sözlerini. Sinir hastalıkları mütehassısı olsa gerek bu adam. Avrupa'dan, ya da Amerika'dan yeni gelmiş olmalıydı. Durmadan oradaki tedavi usullerinden, denemelerden söz açıyordu. Bir ara sigara paketinin arkasına "phobie", sonra da "hypocondrie" kelimelerini yazdı. Peşinden de bu kelimelerin etimolojik anlamları üzerinde başka konuda yeni bir konferans vermeğe başladı. Hoppala! Dalga geçiyordu kerata. "Bir türlü korku hastalığı imiş. Tutulanlar sebepli sebepsiz korkarmış." Daha bir sürü boş sözler. Traş hepsi. Çok bilen değil, çok bildiğini göstermek isteyenler konuşur böyle.

Traş değildi halbuki. Bunu az sonra anlıyacaktı. Lâmia aklına gelince değiştirdi fikrini. "Tamam işte, dedi. Parmağını üstüne bastı. Bu işte, onun hastalığı."

Daha çok duramadı meyhanede. Hesabını ödiyerek dışarı çıktı. Derin bir nefes aldı. Oh, ne serin hava! İnsanların hâli üzüyordu onu. Umutsuz, dermansız, düşünceli idiler. Ne kadar da ağır yürüyorlardı! Bir an önce eve varıp karısını görmek istedi. Düşte yağmura, fırtınaya tutularak bir adım bile atamıyan insanlar gibi çırpınıyordu. Bacakları tam sırasını bulmuş, ona yapacağını yapıyorlardı. Yol açmak istemiyordu hiç kimse. Birbirlerine kenetlenmişler, yapışmışlar gibi. Ayrılmıyorlardı. Hiç böyle görmemişti onları. Gerçekten düş mü görüyordu yoksa? "Karın iyileşecek ha... Heeey be Faruk! Dünya bir yana, acı öte yana, sen orta yere. Yanlışlıkla yeryüzüne düşmüş Tanrı kulu. Çek, dert de. Sevin, saadet de. Dertle, sevinçle yaşanan zamana hayat de, ömür de, artık ne dersen de. Karın hastaymış, ölecekmiş. Çocukların yiyecek, giyecek istermiş. Paran yokmuş, ha da varmış. Can para ile alınır mı? Alınmaz be. Alınmaz vallahi. Satılmaz ki alınsın meret! E, sonra? Ölüm-kalım dâvası mı hep işimiz, gücümüz, düşüncemiz? Ne kadar doğru söyledi meyhaneci: hepimiz öleceğiz dedi. Ne kadar basit. ama ne doğru söz etti dürzü! Atıyordu kalın enseli adam. Düpedüz atıyordu. Adlarını güçlükle söyliyebildiği ilâçların acısına davanmaktan, katlanmaktansa yarın öleceğime bugün ölürüm be... Hattâ şimdi ölürüm. Ölecek değil miyim eninde sonunda? Karın ölürse dünya mı batar? Tanrı buyruğu ölüm. Buna doktor ne etsin, ilâç ne etsin? Sen dünyaya direk mi cakacaksın be adam?"

Gerçekten düş görüyordu Faruk. Ayıkken göremiyeceği bir düş. Aklı başında adam kafayı çekmiş de olsa saçmalamazdı

böyle. "Ama sıkıntı bastı mı, içinde dert var mı, söylersin be kardeş. Sen de söylersin. Bakar kör olur, destursuz yürürsün kalabalık içinde. Çarparsın, sana çarparlar. Küfrederler sana, duymazsın da sen biraz ters lâf ettin mi basarlar dalağına. Tokat sille yediğin bile olur. Adamına göre tabii. Sonra.. Sonra da yapışırlar yakana "hakâret etti" diye. Ayıkla o zaman pirincin taşını. Neyse, neyse. Susmalı. Susmalı da tabana kuvvet, yürümeli. İnadına yürümeli.

"Karım içtiğimin farkına varırsa üzülür, dedi. Daha fenalaşır. Hemen kolyeyi gösterirm o zaman ona. Ağzımı öte yana çevirerek üflerim. O bunu görünce acılarını unutur bir an için. Ama hipokondri be, geçer mi öyle sevinmekle falan? Geçer geçer. Hiç belli olmaz. Suç bende. Anlıyorum. Dinlemeliydim sonuna kadar o adamı. Hem bu arada sarhoşluğum azalır, hiç değilse ağzımın kokusu giderdi biraz. Kim bilir daha neler söyliyecekti adam... "Sevinmek iyi gelir bu türlü hastalara" gibi bir lâf etti galiba.."

Bahçe kapısından geçtikten sonra sessizlik denizine dalmış gibi çırpınmağa başladı. Hiç bozulacağa benzemiyen bir sessizlik evin içinden dışarı doğru taşıyordu. "Muhakkak ölmüştür" dedi kendi kendine. Kapının eşiğine çöküveriyor. Küçük bir tıkırtı, fısıldayan bir ses onu gerçeğe kavuşturabilirdi.

Bir çocuk çığlığı duydu. İrkildi. Mutfaktan geliyordu bu çocuk sesi. Bir yay gibi fırlıyarak karısının yattığı odaya geçti. Üstüne doğru eğildi. Dalgındı. Soğuk soğuk terliyordu.

— Nasılsın yavrum? Uyuyorsun sandım.

— Uyumuyorum.

— İyisin inşallah.

— İnşallah.

— İyisin iyi. Doktor söyledi be. İyi olacağını, kalkacağını, çocuk doğuracağını... Bol bol süt bile emzirecekmişsin. Semirecek, gürbüzleşecek, hattâ gençleşecekmişsin. Daha sayayım mı? Sıkılmamalısın, üzülmemelisin. Seni hasta eden bu sıkıntılar hep. Biraz iyimser olursan senin elindedir iyileşmek.

— Ah, iyimser olmak. Öyle olsa daha yüz sene yaşardım ben.

— Hadi hadi. Bırak şimdi bu saçma sözleri.

Karyolanın başucundaki abajuru yaktı. Tekrar eski yerine oturdu

— Sana bir sürprizim var. Bilebilir misin nedir?

— Ne bileyim ben.

Onu yanağından öptü eğilerek. Acaba sevinecek miydi? Kolyeyi alırken gördüğü benzi uçuk kadın geldi gözlerinin önüne. O da tıpkı karısı gibi solgundu. Kolyeyi boynuna takınca dudaklarından başlıyan gülümseme nasıl dağılmıştı renksiz yü-

züne doğru... Ne kadar yakışmıştı ona gülmek! Acaba karısı da onun gibi sevinecek, gülecek, onun kadar güzelleşebilecek miydi? Bu düşünceler içinde elleri titreyerek cebinden çektiği kutudan kolyeyi çıkardı. Kadın ince parmaklarile, isteksiz isteksiz tuttu kolyeyi. Bir şey söylemiş olmak için:

— Çok güzel, dedi. Çok cici şey.

İlgilenmesi gerektiğini anlıyordu ama başını dik tutamıyordu. Kolyeyi elinden düşürmemeğe çalıştı. "Neden yaparsın bunu kocacığım, niçin para verirsin böyle şeylere? Kullanamadıktan sonra ne yapayım bunu?" der gibi baktı ona.

— İyileştikten sonra takarsın, dedi. Sonra, ne kaldı ki iyileşmene?

Böyle mi olacaktı? Sinirli, titrek bir sesle:

— Beyinsiz kadın, dedi. Böyle yapacağını bilsem para mı verirdim ona! Dur, boynuna takayım da gör.

Bir ayna getirerek gösterdi.

— Nasıl, enfes değil mi?

— Evet.

Aynaya bakıyor, yüzünü inceden inceye tetkik ediyordu. Alnına düşen saçları ince, titrek parmaklarile ayırdı. Kansız dudaklarını dişleri arasına kıstırarak çiğnedi.

— Ne kadar solmuşum, dedi. Bir ölü gibi.

— Abajurun ışığından. Bak, ben de öyle.

— Sus Allahaşkına, sus. Acınacak durumdayım ben. Bir ölü bile bundan çok sararamaz. Görmüyor musun, ne hale gelmiş avurtlarım! Burnum bu kadar uzun muydu önceleri? Böyle çirkin bir kadın mıydım ben? Nefesim durduğu zaman inanacaksın öldüğüme, değil mi? Gözlerim de kurudu. Ağlıyamıyorum. Nasıl inandırayım seni...

Derin bir iç geçirdi. Gözleri tavanda bir noktaya takıldı.

— Çok fenayım Faruk, çok. İnanma istersen sözlerime gene. Eskisi gibi değilim bugün.

Zayıf elektrik ışığında daha çok sararıyor, eriyip bitiyor gibi geldi kocasına. Ona üzüntüsünü belli etmiyordu. Konuyu değiştirdi:

— Ne serin bir akşamı, değil mi? Balkonu açayım mı biraz?

Kadın gözlerile evet dedi.

Balkona çıkarak sigarasını yaktı. Parmaklığa yaslandı. Karşıdaki evlerin düz, sert saçaklarında akşamın kızıl renkleri morlaşarak can veriyorlardı. Havada kırlangıçlar konacak yer kalmamış gibi durmadan uçuşuyorlardı. Uzaklardan sökün etmeğe başlıyan alaca karanlığın gerilerinden bir uğultu yükseliyor, yandaki alanda küçük kızların bir ağızdan söyledikleri şarkılara karışıyordu. Faruk yirmi yılın gerilerinde kalan bir akşam üstünü düşündü. O kızların arasında karısını

görür gibi oldu. Böyle bir alanda tanımıştı onu. Okula beraber gitmişler, arkadaş, dost olmuşlar, sevişmişlerdi. "İzdivaç teklifi" de kızdan gelmişti. O kadar inanmıştı ona. Şimdi gene onların arasında Lâmia. Oynuyor, zıplıyor. En tatlı ses de onunki. Daha çok bakamıyor. Geri çekiliyor. Kolay değildi yaşamak böyle. Onun kadar çekerek öleceğini bilse kendisini balkondan aşağı atarak ölmesi işten bile değildi.

Ne iyi kadındı Lâmia! Bunu şimdi daha iyi anlıyordu. Kaç yıldır çekmiş, belli etmemiş, tam can vereceği sırada "pes" demişti sanki. Böyle çıkışırcasına konuştuğunu da hiç görmemişti. Bir sır gibi saklamıştı hastalığını şimdiye kadar.

"Ya çocuklar, diyordu Faruk. Onlar ne olacak? Tam onların yetişmesi, hayatın yaşanması gereken anında ölmek. Hangi yürek dayanabilirdi buna?" İçinden gelen bir hıçkırığı güç bastırdı. Havaya doğru bakarak bir ağız dolusu duman savurdu. "Filiz veren hayatın köklerini kesme Tanrım!" diye dua etti.

Tanrı duymuyordu onun sözlerini. Geç kalmıştı. Dualar derinliğince düşüncelere dalmak üzereyken hasta kadının odasında çınlayan çocuk sesleri camlara çarptı. Odaya geçti. Çocuklar annelerinin başına toplanmış, onu öpüyorlardı. Sebepsiz değildi bu sevinç. Kolye elden ele dolaşıyordu. Büyük kız:

— Ne kadar cici anne, babam mı getirdi? diye soruyordu.

— Evet meleğim.

— Bana ne aldı?

— Sana bunu aldı işte sultanım. Senindir bu. Ben öldükten sonra takarsın. Olmaz mı?

— Olur anne. Ne zaman öleceksin sen?

Anne karşılık vermedi. İçi sızladı, yüzü buruştu. Bir karşılık vermek istedi. Ses boğazından yukarı geçmedi. Baba çocukları alarak balkona götürdü. Erken yatıp uyumalarını, annelerini üzmemelerini söyledi onlara. Çocuklar odalarına çekilip yattılar.

Odaya son girişinde karısını nasıl bıraktıysa öyle buldu. Yalnız gözleri, etrafı iyice derinleşmiş çukurlar içinde kaybolmuştu. Her iki çukurdan nasılsa çıkabilen iki damla gözyaşı abajurun ışığında parlıyordu. Başını düzeltmek istedi. Yastığını çekerken eline kolyenin sarıldığı kâğıt ilişti. Üstünde cılız parmakların güçlükle yazabildikleri kesik, yarı kalmış birkaç cümle vardı. "Hayatım, diyordu. Yanımdan son olarak ayrılıyorsun. Bunları yazıyorum. Ben herkesten, her şeyden ayrılıyorum. Bir daha konuşamıyacağız. Bana son armağanın olan bu kolyeyi biricik kızımıza ver. Beni anarsın onun boynunda gördükçe. Ölmek, ölürken de..."

Yastığın altında bir yanı yenmiş kalem duruyordu.

Memduh BALABAN

GİTARCI PEDRO

"Il faut qu'une porte soit ouverte ou fermée.." (1) Kapıyı kapattıktan sonra bu cümleyi hatırladı. Fakat girmeden, kapının önünde de biraz durmuştu. İçeriye girince sağ ayağı yerdeki çivilenmiş kilimin yırtığına takıldı, yüzükoyun yere kapaklandı. Burnu kilime değiyordu. "Pöf!" dedi, sonra sırt üstüne döndü. "Il faut qu'une porte soit ouverte ou fermée.." Nerde geçiyor bu cümle be?.. Hatırlıyamadı. Bir temiz sövüp saydı içkiye, meyhaneye, meyhaneciye... kendisine de... "Bir de İspanyolcasını söyliyeyim bakalım." diye düşündü. "Es necesaris que una puerta este abierta o cerrada.." "Musset be, Musset!" diye, bulduğunu yalnız düşünmedi, bağırdı üstelik.. "Musset! Hıı.. ya yatmalı, ya da oturmalı; ama böyle ölmüş boğa gibi uzanmamalı." dedi... yerden doğruldu. Doğrulmaya çalışırken de sol yanındaki divanın üzerinde bulunan pike örtüye sarılmıştı. Doğruldu, örtüyü de kendine doğru çekmişti, onu da eline aldı. El yordamiyle düğmeyi buldu, ışığı yaktı. Sonra nedense doğru kapıya gitti, açtı, aralık bıraktı. "Kapı aralık da durabilir." diye söylendi.

Elindeki örtüyü yatağın üzerine fırlattı; sonra da sırtından çıkardığı yakası kürklü meşin ceketini. Odanın ortasında biraz durdu. Gözü kilimin yırtığına ilişti. Gene sağ ayağını yırtığın içine soktu, büsbütün yırttı onu. Bunu yaparken homurdanıyordu: "Bir kilim ya büsbütün yırtık olmalı, ya da hiç yırtık olmamalı.." Gülüyordu. Sonra yırtığı, artık zararsız duruma soktuğuna inandığı halde büyük bir dikkatle atladı, radyonun önüne gitti. Sonra radyonun düğmesini çevirdi. Gözü, radyonun yanındaki sigara küllüğüne bırakmış olduğu piposuna ilişti. İçinde tütünü bitmemişti daha. Tam onu kibritle ateşlerken, radyodan spikerin sesini duydu: "Le résultat de la Conférance de Genève commence à se dessiner. Les ministres des quatre grandes puissances..." (2) Hemen

---

(1) "Bir kapı ya açık durmalı, ya da kapalı.." A. de Musset'nin bir piyesi.

(2) "Cenevre Konferansının sonucu belirmeye başlıyor. Dört büyüklerin bakanları..."

düğmeyi çevirip kapattı radyoyu. Ağzında pipo, "Hay büyüğüne de, küçüğüne de..." diye homurdandı. Bir yandan da tütünü ateşlemeye çalışıyordu. Beş on soluktan sonra dumanların bolluğunu yeter buldu. Kibrit çöpünün ucuna gelen alev de parmaklarını buldu, adamakıllı yandı. Kararmış çöp kırılıp yere düştü. Hâlâ parmaklarının arasında bulunan kısmı da fırlattı, üzerine bastı. Yanan iki parmağına tükürdü, üfledi. Üç beş saniyelik bir serinlikten sonra tükürük kuruyunca parmakları yeniden yanmaya başladı. Gitti kapıya bir tekme indirdi. Aralık kapı olanca hızıyle kapandı. Fakat karşı odadaki kiracının da "Houuu!." (1) diye bağırdığını, söylenmekte de devam ettiğini işitince yeniden kapıyı açtı, "Ta gueule!" (2) diye bütün güciyle bağırınca karşıkl odada ses kesildi. "Hele bir söylensin pis zenci!.." diyerek yumruklarını sıktı. Kapıyı örtmedi, gene aralık bıraktı; "pis zenci" söylenirse duyması için..

Parmaklarının yandığını duydu gene.. Musluğa gitti. Yanan yerlerini iyice bir sabun tabakasiyle sıvadı. Dolaba gidip eski bir mendil buldu, ortasından yırtıp iki parmağını bağladı. Bu kez radyoyu değil, pikabı işletti, Wagner'in "Tristan' la Yseult" ünü dinlemeyi yeğ tuttu. "Müzik tamam!" dedi. Sonra: "Hele bir söylensin pis zenci.." diye yeniden homurdandı. Hâlâ karşıdaki kiracıya söyleniyordu. "Hele bir söylensin... O bembeyaz sarışın sevgilisi karşısında onu şöyle bir paçavraya çevireyim de, yaptığı o pis pis dans numaralarının süksesi bir bozulsun şöyle. Pis zenci sende..."

Meksika'dan gelen Alfredo'nun, kendisine dün akşam getirmiş olduğu iki şişeden kalanı gözüne ilişti. Bir güldü, yüzü bir aydınlandı şöyle.. Kibrit kutusu gibi, tellim (3) ortalıkta duran tirbuşonla hemen şişenin tıpasını açtı, bir kadeh de doldurdu. Piposu bu arada sönmüştü. Tütünü tazeledi. Kadehi biraz yudumladı. "Hele bir söylensin, pis zenci..." Yemişlikte duranb ir elmayı ısırdı. Bu sırada zencinin odasından hem onun, hem sevgilisinin kahkahalarını işitince her yanı zangır zangır titremeye başladı, yerinden de fırladı. Tam bu sırada da koridordan alışık olduğu sesi duyunca kapının önünde mıhlandı. Ne bir adım ileri atabiliyordu, ne de bir adım geri.. Birkaç saniye sonra da kadınla birkaç haftadır peydahlanmış adamı gördü. Yeniden titremeye başladı. Fakat kadın ona:

"Bonsoir Monsieur Pedro!" (4) dedi. Sonra daha samimî bir edayla: "Buena sera Sinyor Pedro!" (4) diye tekrarladı;

(1) "Yuuuh!."

(2) Argo: "Tut çeneni!"

(3) Daima.

(4) "İyi akşamlar Bay Pedro!" "Buena sera..." ispanyolcasıdır.

nar şurubu gibi tatlı, pırıl pırıl bir de kahkaha attı.

Pedro şaşırmıştı.

"Bonsoir Madame! Buena sera Sinyora!" diye hem fransızca, hem ispanyolca cevap verdi.

Kadın birden hatırlamış gibi yanındaki adama fransızca:

"Marcel, hatırlıyor musun?" dedi, "hani geçen pazar gittiğimiz Pigalle'deki o İspanyol kabaresinin gitarcısını? Sana göstermiş, oteldeki benim odama komşu odada oturuyor, Meksikalı bir gitarcı, demiştim..."

Adam, hatırlamış gibi başını salladı, gitarcıyı da şöyle bir süzdü. Gitarcı bu süzüşte küçümseyici bir hava sezdi, adama hırslandı. Kadın da yeniden hatırlamış gibi, bu kez de Meksikalıya dönüp:

"Sahi, siz tanışmıyorsunuz" dedi. "Evet, Monsieur Pedro ve Monsieur Marcel... Daha doğrusu: Monsieur Pedro Diaz vo Monsieur Marcel Aubert." Adların yanına soyadlarını da eklemeyi akıl etmiş olduğu için, gene deminki kahkahalarından birini attı. "Pastacı.. Monsieur Aubert'in pasta dükkânı var, hem de Champs Elysées'de..." diye ekledi.

Monsieur Aubert, "Ne lüzum vardı sanki bunu eklemeye?" der gibi baktı kadına, sonra da istemiye istemiye, elini uzattı. Gitarcı da elini, elindeki kadehiyle uzattı; birden bunun farkına vardı. Kadın bu sefer katıla katıla gülüyordu.

"Ne o Monsieur Diaz, içiyordunuz galiba?" diye gene fazla samimî bir edayla takıldı ona. Pedro hemen, sağ elindeki kadehi, elmayı tuttuğu sol eline geçirdi, gecikmesinden dolayı da af dileyerek adama elini uzattı. Adam, tiksinir gibi parmaklarının ucunu uzatmıştı. Meksikalı, böyle tokalaşanlara -hele erkek olursa- müthiş içerlerdi. Elindeki kadehi Monsieur Marcel Aubert'in suratına çarpmamak için kendini güç tuttu. Kadın tekrarladı:

"C'est bien du whisky, hein?.." (1) Gene pek samimî, sanki böyle bir soruyu daha önceleri birçok defalar sormuş gibi sordu.

Pedro hafif bir şaşkınlık geçirdi. Yan gözle adama baktı. Adamın belli, canı sıkılmaktaydı. Kadın ise dâvet bekliyordu; bu da pek açıktı. Biraz bocaladı. Kadının yeşil gözleri gözüne ilişti.

"İçeri buyurmaz mısınız?" dedi. "Birer kadeh..."

Kadın, "Girelim!" gibisinden adama baktı. Adam galiba şaşırmıştı. Saatine baktı.

"Geceyarısına geliyor." dedi. "Bu saatte Monsieur'yü rahatsız etmiyelim..."

---

(1) "Her halde viski, ha?.."

Pedro hiç aldırmadı; sırtını dönüp içeriye doğru yürüdü. Anlamıştı ki, yeşil gözlü kadın içeriye girecek, "herif" de ister istemez onu takip edecekti. Oyle de oldu. Onlara odanın iki sandalyesini gösterdi. Sonra iki kadeh aldı, doldurup onlara da uzattı. Uzatırken de:

"Bir Meksika içkisi bu, arkadaş getirdi." diye açıkladı. "Telek, şeker kamışının özsuyundan yapılır." İçinden bir portakal alıp, yemiş tabağını da onların yanındaki masanın üzerine bıraktı.

Adam şişman vücudunun ancak yarısını sığdırabilmişti sandalyeye. Pedro da gidip divanın üzerine oturdu.

İçkiden birkaç yudum alan kadınla Monsieur Aubert, "Hımm.. Pek lezzetliymiş." diye içkiyi beğendiklerini belirttiler.

Kadın birden adama dönüp:

"Bu müzik kimin?" diye sordu. Adamın böyle bir soruyu beklemediği açıktı. Şaşırdı. Kekeledi:

"Biliyorum. Tabiî biliyorum ama, biraz düşünmeliyim. Değil mi ya?.."

Pedro, "Kadın, yağlı bir öküz yakalamış!" diye düşünüyordu. Sonra dumanlı gözleriyle kadına baktı. Kadın da ona bakıyordu. Adam da karşıdaki pikaba... sanki oraya bakarsa, muziğin kime ait olduğunu bulacakmış gibi...

"Yemyeşil gözler.. Simsiyah saçlar.. Ve bembeyaz deri.. Tezatların ahengi.. Ahengin güzelliği.. Tıpkı şrkıdaki gibi..." Pedro'nun damarlarındaki kan tutuştu.

Kadın, gözlerini Pedro'dan ayırıp adama baktı. Adamın alık alık hâlâ pikaba baktığını görünce yeniden kahkaha attı.

"Wagner'in," dedi, "Wagner'in.. Tabiî bulacaktın şuphesiz ama, ne diye yorulasın, değil mi şekerim?" Sonra yanağını "herife" uzattı. Adam bozulmuştu ama, kadının uzattığı yanağını da öptu. Pedro'yla kadın gene goz goze gelmişlerdi. Pedro, içinden soludu. Boşalan kadehini doldurdu. Sonra kalktı, onların kadehlerini de doldurdu, yeniden yerine oturdu.

Adam, sonra Pedro'ya dönüp:

"Siz.." dedi, "siz klâsik muziği seviyorsunuz demek?.."

Adamın bu sorusu bir şaşkınlıktan mı ileri geliyordu, yoksa geceleri kabarelerde çalan bir gitarcıyı küçümsemesinden mi? Pedro'nun kafası bu sorularla uğraşmıyordu; fakat gömleklerini yıkatıp ütületmeye götürdüğü çamaşırhanede çalışan, sonra oda komşusu olduğunu da bundan birkaç hafta önceki rastlaşmada tesadüfen öğrendiği kadın, Wagner'i nasıl oluyor da tanıyabiliyordu? sorusunu çözmeye, Pedro bunu anlamaya çalışıyordu. Fakat gözü birden divanın üzerindeki plâğın zarfına, zarfın üzerindeki Wagner yazısına ilişti. Gülümsedi. Kadın da gülümsedi. Pedro, kadı-

nın, sandığından daha zekî olduğunu, bu sonuncu gülümsemesinden sonra anladı. Adamın kendisine bir soru sormuş olduğunu da hatırladı. Tam ona, "Affedersiniz, duymadım. Ne sormuştunuz?" diye ağzını açacağı sırada yeşil gözlü kadın:

"Sizin klâsik müziği sevmiş olmanıza Monsieur Aubert şaşıyor da..." dedikten sonra kalktı, divanın üzerindeki plâğın zarfını aldı, Monsieur Aubert'e uzattı: "Oku!" dedi.

Adam, zarfı uzağa tuttu, gözlerini kıstı, başını yamıltı. Ama biraz sonra yeniden başını Pedro'ya çevirdi:

"Demek siz klâsik müziği seviyorsunuz?" diye soruyu tazeledi.

Pedro cevap verdi:

"Tanıdığım birisi verdi. Tek bir plâk. Al da dinle, kulağın biraz temizlensin, dedi. Yoksa klâsik müziği sevdiğimden falan değil..."

Adam: "Hahha hah.. hahha hah..." diye güldü. "Ben de sevmem" dedi.

Kadın da gülüyordu. Kadının, Monsieur Aubert'in karşısında, "Bak ben Wagner'i tanımıyorum." gibisinden bir kendini satma gösterişine kapılmamış olduğunu Pedro'ya bilhassa göstermek için o plâk zarfını alıp adama uzattığını anladı; bu da Pedro'nun çok hoşuna gitti. Kadehini dikti, iki dilim portakalı da ağzına attı. Gözlerini kadından ayırmıyordu artık..

Adam ise hâlâ elinde tuttuğu plâğın zarfını evirip çeviriyor, gözüne yaklaştırıp uzaklaştırıyor, okumaya çalışıyordu. Sonunda:

"Okuyamıyorum. Gözlüğüm dün akşam senin odanda kalmış." dedi kadına. Yeşil gözlü kadın hemen çantasını açtı, odanın anahtarını uzattı.

Pedro üç kez onların kadehlerini doldurmuştu. İhtimal bundan adam akıl edemedi; ya da kendi gözleriyle okumak istemişti; belki de Pedro'ya çalım satmak istemişti, öyle anahtarı alıp kadının odasına yollanmakla: kadına, "Ne yazıyor?" diye sormadı. Ihlıya pıhlıya kalktı, anahtarı aldı, odadan çıkıp yandaki odaya gitti.

Kadın hâlâ gülüyordu.

"Kaç derece?" diye Pedro'ya sordu. İçkiyi gösteriyordu.

"Bilmem. Biraz sertçe galiba.." dedi Pedro.

Kadın gene gülüyordu.

"Tuhaf adamsınız doğrusu.. Hahha hah... Demek plâğı tanıdığınız birisi verdi.. kulağınız temizlensin diye.. Hahha hah... Tanıdığınızın ne de çok plâğı varmış, ha?.. Monsieur Aubert sizin gündüzleri felsefe kitapları karıştırdığınızı da bilmiyor tabiî.. Hahha hah.. Monsieur Diaz! Felsefeyi seviyorsunuz, klâsik müziği seviyorsunuz, sonra whisky'yi, hediye gelince

Telek'i seviyorsunuz.. Ooo başka?.. Başka? Ha, gitarı seviyor musunuz? yoksa nefret mi ediyorsunuz? bunu anlıyamadım ama... Lûtfen bir kadeh daha.."

Pedro altüst olmuştu. "Demek ben onu tanımadığım halde o beni..." Kalktı hemen. Kadının uzattığı kadehi doldurdu. Sonra Monsieur Aubert'in boş kadehine gözü ilişti. Biraz durdu. Sonra kadına dönüp:

"Kaç kadeh lâzım ona?" diye sordu.

Kadın birkaç yudum aldı; sonra yeniden güldü. Soruyu anlamıştı.

"Daha önce hiç denemedim," dedi. "Oysa bu akşam da bana evlenme teklif etmişti!"

Pedro, "Deme!" diye haykırmamak için kendini güç tuttu. Sonra güç tuttuğu hayretini kahkahaya çevirmeyi daha kolay, hem de daha elverişli buldu. Monsieur Aubert'in kadehini doldurduktan sonra yerine kahkahalarla dönerken, Monsieur Aubert, burnunda gözlüğü, içeriye girdi.

"Simdi artık en küçük yazıları bile okurum." diyor, gözlük camlarının üstünden bön bön bakıyordu. Pİâğın zarfını yeniden eline aldı.. "Haa Richard Wagner.. Richard Wagner yazıyormuş... Tristan et Yseult.. Gördün tabii zarfı benden önce, bana bilgiçlik taslamak istiyordun ha?.." Kafasını da iki yana sallıyordu. Kadının küçük oyunu hoşuna gitmişti. Kahkahayı bastı o da. Sonra, Pedro'nun, o yokken doldurmuş bulunduğu kadehi ağzına dikti.

Pedro, birden adama acıyıverdi. Neşesi sıfıra, sıfırın da altına düştü, katılaştı.

Kadın ise: "Ne de hoş içkiymiş bu! değil mi Marcel?" diye adama sordu.

Adam: "Ya, ya... çok hoş" dedi.

Gene kadın: "Monsieur Diaz'dan bir daha rica etsek?" diyerek, başını bu kez Pedro'ya döndürmüş, pek gösterişli biçimde bacak bacak üstüne de atmıştı.

Pedro hırsından titredi. Kadını tokatlamak istiyordu, çünkü adama acıyordu. Yerinden kımıldamadı hiç. Fakat bu kez de adam. "Baksana, Meksika'dan hediye gelmiş, Monsieur'nün içkisini bitirmiyelim" deyince, Pedro kalkmak zorunda kaldı; Monsieur Aubert'in boşalmış kadehini ağzına dek doldurdu, kadının da yarılanmış kadehini tamamladı; yeniden yerine gitti.

Sırtını dönünciye değin, adamın bardağını yarılamış olduğunu gördü. Adama acımasaydı, kahkahaları basacaktı ama, adama acıyordu, evet. Yeniden kadının yeşil gözlerini buldu. Bu kısılmış gözleri yırtıcı bir pumanın gözlerine benzetti. İçinden kadını tokatlamak geldi yeniden.. Fakat Monsieur Aubert'in sorusunu işitti:

"İyi ama, siz her akşam çalmıyor musunuz?"

Pedro'nun cevap vermesine vakit kalmadı. Kadın:

"Monsieur Pedro Diaz pazartesi geceleri izinlidir" dedi.

Pedro'nun damarlarındaki kan yeniden alevlendi. Kadın bunu da biliyordu demek!.. Oysa o, izinli olduğu birçok pazartesi gecesi otele uğramaz, Lucienne'nin, geçen hafta kavga edip ayrıldığı sarışın metresinin evinde kalırdı. Kadının, Pedro'nun pazartesi geceleri izinli olduğunu bilmesi için bunu araştırıp öğrenmesi gerekti. Araştırmış, öğrenmişti de. Kanı ateşleniyordu Pedro'nun. Sonra gözü adama kaydı. Adam kolunu masaya, başını da koluna dayamış, kendi kendiciğine bir şarkı mırıldanıyordu, mırıldanmaya çalışıyordu. Adama acıması yeniden tazelendi.. Damarlarındaki kanı alevleniyordu ama, kadını evire çevire dövmek, ona bir Meksika dayağı çekmek istiyordu.

Bu sırada otomatik pikap durdu; otuz üç turlu, uzun süreli plâk bitmişti. Kadın:

"Monsieur Diaz'dan gitarla bir parça rica etsek, nasıl olur, Marcel?" diye adama sözleriyle, Pedro'ya gözleriyle sordu.

Kendisine bir şey sorulduğunu farkedince Monsieur M. Aubert yerinde sıçradı bir kez. Soruyu anlıyamamıştı.

"Ha? Ne diyorsun, sevgilim?"

Kadın bir daha söyledi.

Adam: "Ya. ya. ne iyi olur, ne iyi olur. değil mi ya? Lûtfen Monsieur Diaz!" diverek uyanır gibi oldu.

Pedro hırsından titriyordu.

"Bu saatte gürültü olur" diyerek itiraz etti.

Bu kez. kadın:

"Her halde Toscani'nin kimbilir kaç âletten müteşekkil orkestrası yanında sizin gitarınızın sesi, aslanın kükremesi yanında kedinin miyavlaması kadar yavaş kalır. Hem yavaş da çalarsınız. bövlece yavasın yavaşı olur" dedi. "Bizi atlatamazsınız nafile Monsieur Pedro Diaz. Nazlanmayın lûtfen."

Adam, kadının benzetisine uzun uzun güldü. Pedro'nun da asık suratı büsbütün asıldı.

Kadın birden farketmiş gibi:

"Aaa Marcel!." dedi, "daha kadehini bitirmemişsin." Sonra kadehi aldı, adamın ağzının içine yuvarladı. "Monsieur Diaz herhalde müsaade eder" diyerek, müsaadesini beklemeden. onun biraz önce söminenin üzerine bırakmış olduğu şişevi aldı: Monsieur Aubert'in kadehini kendi eliyle doldurdu; Pedro'ya dönüp "Allez-v!" (1) dedi.

Pedro, "Bu kadın insanı delirtebilir, kaatil yapabilir, her

(1) "Haydi!"

şey yapabilir" diye kafasiyle değil artık, damarlarındaki alev alev kaniyle düşündü. Fakat yerinden kımıldamamıştı. Bunu görünce, kadın yerinden kalktı, duvarda asılı duran gitarı aldı, Pedro'nun kucağına bıraktı. "Haydi, lûtfen!" derken de eliyle Pedro'nun elini tutmuştu. Sonra da salına salına yerine gitti, oturdu.

"Bu kadın insanı delirtebilir, kaatil yapabilir, her şey yapabilir.." Bu kez, vücudundaki kan yalnız düşünmedi, konuştu da...

Kadın: "Malaguena! Malaguena!" diyordu.

O, duymadı bunu. Kulak asmadı daha doğrusu.. Başladı "Amora" adlı bir Meksika aşk şarkısını çalmaya. Boğuk sesiyle de hafif hafif söylüyordu. Gözleri buğuluydu zaten, büsbütün buğulandı. Bu şarkıyı Meksika gençleri, çokluk ay ışığında, küçük sevgililerinin yatak odalarının pencereleri altına gidip söylerlerdi. Daha doğrusu, gitar çalan arkadaşlarının çoğu, pencereden biraz uzak durup çalarlardı bunu, bu parçayı. Çünkü her defasında kızın babasının küfürler, anasının tehditler yağdırıp üstelik pencereden aşağı bir kova suyu boca edivermeleri ender bir şey değildi. Çoğu da bu bir kova suyu gözüne yediremediği için pencereden biraz uzakta dururlardı. Oysa o, onun gibi deli birkaç arkadaşı, inadına evin dibine yanaşırlar, yedikleri kovalarla su, onlara bahar yağmuru gibi tatlı gelirdi. Sevgilisi suyu yedikçe de babasının küfürlerine, anasının tehditlerine karşın, kızın sevgisi arttıkça artardı. Ah Rosita! Biliyorum, sen orada şimdi baban gibi zengin bir çiftçinin oğlunun karısısın. Biliyorum bunu Rosita. Ama ne durumda olduğunu da biliyorum Rosita... Ya ben Rosita? Kaçıp buralara geldim. Ne diye? Gitar çalarak Paris'te, zengin olup dönerek seni alabilirim belki diye. Oysa ben ne yapıyorum burada? Felsefe yapıyor, bir de gitar çalıyorum, evet gitar çalıyorum. Ama bir hafta sonra da otele olan borcumu nasıl ödiyeceğimi bilmiyorum. Şu anda ise ne yapıyorum? Gene gitar çalıyorum... şimdi zavallı şu adamın elinden, bir kadeh sonra sızacak şu zavallının elinden metresini alacağım diye oynadığım şu oyunlara da bak Rosita... Ben bu kadar düşecek bir insan mıydım ha?..

Birden gitarı "zımm!.." diye susturdu. Monsieur Aubert, ses âniden kesiliverince parçanın bittiğine hükmetti, alkışladı. Kadın da ona uydu. Sonra adam:

"Bir dakika bana müsaade, şimdi geliyorum" dedi, ayağa kalktı, kalkmak istedi; yeniden çöktü yerine.

Pedro, "İyice oldu!" diye düşündü. Kadının gözlerini buldu. Büsbütün kısılmıştı o gözler. Adam yeniden davrandı; bu kez başardı, bir pot kırmamıya da pek dikkat edercesine adım-

larını saya saya yürüdü, odanın kapısını açtı, dışarıya çıktı. Koridorun sonundaki tuvalete doğru yürüdüğünü duydular.

Pedro yeniden kadına baktı. Kadın gülümsüyordu. Pedro hırsa kapıldı yeniden. Nasıl da oldu, anlıyamadan kadının suratına tükürür gibi:

"Utanmıyor musun?" diye bağırdı, "utanmıyor musun bu sâf yürekli adamı aldatmaya?"

Kadın önce şaşırdı, afalladı, tokat yemiş gibi sarsıldı. Bacak bacak üstüne atmış durumdaydı, bacaklarını indirdi; eteğini düzeltti. Ateş bastı vücuduna, yüzü tâ gözlerinin içine kadar alev alev yanıyordu.

"Kim?.. Kim?" diye kekeledi, "Kim aldatıyor ki?.."

Pedro söylemişti bir kez. "Yeşil gözler. Siyah saçlar. Bembeyaz da deri. Tezatların ahengi. Ahengin güzelliği..." içinden kendisine, gelmişe, geçmişe, geleceğe, her şeye sövüp saydı. Söylemişti bir kez. Tükürdüğünü yalıyamazdı Pedro. "Affedersin, ne söylediğimi bilmiyorum. İçkinin tesiriyle mi ne?" diyemezdi. Bunu bir diyebilseydi, o sözler sanki hiç söylenmemiş gibi, oyuna, kaldığı yerden, yeniden devam edebilirlerdi. Kadın da bunu bekliyor gibiydi. Ama tükürdüğünü yalıyamazdı Pedro. Tıpkı babası gibi, "Biz Diaz'lar bir kere söyleriz söylediğimizi" derdi. Evet, söylemişti bir kere; söylediğini geri alamazdı. Oyuna da yeniden, bıraktıkları yerden başlıyamazlardı. "Yeşil gözler. Siyah saçlar. Bembeyaz da deri. Tezatların ahengi. Ahengin güzelliği..." Ah, Pedro! Başını ellerinin arasına almış, yere bakıyor, göğsü körük gibi inip kalkıyordu. Hırsından her yanı titriyordu. Bu hırs artık her şeye yönelmişti. Yalnız kadına değil, kendisine, gelmişe, geçmişe, geleceğe, her şeye...

Koridordan Monsieur Aubert'in ayak sesleri duyuldu. Pedro, "Bu adama iyilik yaptığıma emin olabilseydim hiç değilse... Bu da belli değil" diye hayıflandı. Yeniden hırsı sadece kadına döndü, kadının üzerinde toplandı. Kadın ise yerinden fırlamıştı. Pedro'nun önünden geçerken bir söz, tek bir söz, hattâ bir "bonne nuit" (1) bile deseydi, Pedro kadına bir tokat, tek bir tokat, ama kadının hayatı boyunca unutamıyacağı tek bir tokat atacaktı. Yok, "bonne nuit" demeyip örneğin "buena neta" (2) falan diyecek olursa, o zaman atacağı tokatların haddi hesabı olmıyacaktı. Fakat yeşil gözlü kadın sanki tehlikeyi sezmiş gibi, tek bir kelime söylemeden, Pedro'nun önünden geçti, aralık kapıdan süzüldü; kapıyı da çekip kapattı.

Pedro sersemlemişti. Kadının odaya girdiğine, birkaç saniye önce odada bulunduğuna inanamıyordu âdeta. Buna inan-

---

(1) Fransızca: "iyi geceler".
(2) İspanyolca: "iyi geceler".

sa, çıkıp gittiğine inananıyacağı geliyordu; bu fikre tahammül edemiyordu. Ah evet, bir imkânı kaçırmıştı. Yeşil gözlü kadın bir imkândı. Bu bir! Monsieur Marcel Aubert, o imkâna zemin hazırlıyan şartlardı. Bu da iki! O şartlar varolmakta devam ettiği halde imkânı kaçırıyordu; kaçırmıştı daha doğrusu. İkiden bir çıkınca elde bir değil, sıfır kalıyordu; hiçbir şey kalmıyordu. Pedro hiçbir şeyi anlıyamıyordu artık. Fakat Monsieur Aubert'in kapının önüne geldiğini işitti. Kadın ona:

"Marcel!" diyordu, "Monsieur Diaz'ı artık daha fazla rahatsız etmiyelim diye çıktım. Hadi odamıza girelim."

Monsieur Aubert kesik kesik:

"İyi ama, iyi ama," diyordu, "kendisine bir mersi deseydik, değil mi ya canım? O kadar içkisini içtik, gitarını dinledik, rahatsız ettik ha, değil mi ya? bir mersi diyelim.."

"Ben ikimiz için de mersi dedim kendisine. Daha fazla rahatsız etmiyelim, Marcel!" diye kadının kesin bir sesle cevap verdiğini işitti Pedro.

Monsieur Aubert, başeğmiş bir sesle:

"İyi yapmışsın," diye cevap veriyordu, "iyi yapmışsın. Nazik bir adammış bu Meksikalı. Evet, daha fazla rahatsız etmiyelim. Zaten o saatte adamın odasına girip rahatsız etmek doğru değildi ya. Oldu bir kere, her neyse..."

Pedro, kadının da, "Doğru değildi ya, oldu bir kere, her neyse" diye tekrarladığını, sonra da yandaki odanın kapısının kapandığını işitti.

Olduğu yerde katılaşmış gibi biraz durduktan sonra Pedro da yerinden fırladı. Boyun atkısını boynuna sardı, meşin ceketini giydi, odasının kapısını açıp sonra bütün güciyle çekip koridora çıktı. Orada da biraz durdu, kulak kabarttı: "Hele bir söylensin pis zenci..." Ses çıkarmadı pis zenci. Merdivenlerden yuvarlanırcasına indi, sokağa fırladı, ilk rastladığı, gürültülü bir bara girdi.

Cengiz YÖRÜK

NEDEN BÖYLE OLDU?

Arasıra pencerede görünür, birden kaybolurdu. İç içe iki oda. Akşam yemeğinden sonra, daha içerdeki odanın ışığı yanar. Kapıyı kapatır hemen. Ama ben görmeden ne yaptığını bilirim onun. Nasıl soyunur, nasıl giyinir, hepsini bilirim. Giyindikten sonra tekrar durur pencerede, hafifçe selâmlaşırız. Üç beş dakikaya kalmaz, kocasiyle sokağa çıkarlar. O vücut hareketlidir, sanki bütün hücrelerinde bir kaynama, fıkırdama vardır. O bacaklar canlıdır, biçimlidir. İnsan en temiz düşüncelerle, duygularla yüklü olduğu bir anda görse onu, sarsılır, yatak, boğuşma v.s. gelir aklına.

Sözde ben kitap okuyor, yazı yazıyordum. Karım içerde dikişle uğraşmakta, yahut çocuğa mama hazırlamakla. Belki de emziriyordur. Onun memeleri süt dolu. Ana şimdi. Öteki öyle değil. Ana olduğunu duysam, inanmam. Düşümde bile olsa öyle. O göğüsler süt taşımaz, çocuk yapamaz o kadın.. Çocuk nasıl barınır o bedende? Yanar, kavrulur, erir.

★

Odadan dışarı çıkarken, ikimiz de döndük, yatağa baktık. Çarşaf karma karışık, buruş buruş. Pike yere sarkmış, yastık ortasından çökmüş. Utandı, sıkıldı, önüne düştü başı. Ben de tuhafım. Ama belli etmemeye çalışıyorum.

Yüzü bambaşka, anlatılamaz. Sanki uzun yıllardır evli olan bu kadın değil. Bir kız utangaçlığı saflığı içinde. Hiç kocasiyle bile yalnız kalmamış gibi.

Salona geldik. Yemek masasına karşılıklı oturduk. Tokası düşmüş saçlarını düzeltmeye çalıştı bir zaman. Değişik bir koku, burnumda. Yüzüme bakamıyor, boyuna tabakla oynuyor.

Yerimden kalktım, mutfağa gidecektim. O da davrandı.

"Sen otur" dedim, "bilmezsin bizim mutfağı."

Gaz ocağını ateşledim. Yumurta, sucuk, meyve bakımından hazırlıklıydım. On dakika sürdü, sürmedi işim. Büyük bir tabak sucuklu yumurta, yanında domates, soğuk bira. Masanın üstüne sıraladım hepsini. Gözüm bir ara odaya kaydı. Yatak düzeltilmiş. Baktığımı gördü, kızardı, utandı yine.

Yemeğe başladık. Lokmaları zor yutuyordu. Göğsünü faz-

laca gösteren bir elbisesi vardı. Açık kalan yerleri kızarmış, morarmış. Uzunca bakmışım anlaşılan. Ürkek ürkek kapatmıya uğraştı. Güldüm.

"Yapma ne olursun." dedim. "Hem neyi kimden gizliyorsun artık?"

". . . . .

Ayağımı uzattım, ayağına dokundum. Kaçırdı, baktı.

"Söylesene?"

"Off... Ne söyliyeyim ben?"

"Sık sık buluşacağız değil mi? bulunmadığı günler hep bekliyeceğim seni."

Bu kelimeler ağzımdan zorla düşmüştü.

"Bilmem." dedi.

"Anlamadım?"

Gözlerinde bir pırıltı, kinli.

"Belki de hiç gelmem. Eskiden daha iyiydik, şimdi iğreniyorum kendimden."

Sesi kırık çıkıyordu. Gözleri sulandı. Başını kaçırdı, içerdeki eşyada geziniyordu gözleri, radyoda karar kıldı.

"Müzik bulayım, dinler misin?" dedim. İsteksizim zorla konuşuyorum.

Ses vermedi. Radyoyu açtım.

Ayaklarımızın arasında kedim geziniyor. Müzikle miyavlama karıştı birbirine. Ekmek kırıntısı bekliyordu. Lokmamı ufaladım, döktüm. O da verdi. Sonra kucağına aldı. Okşuyordu sıkıyordu kediyi. Ne yapacağını bilemiyordu.

Bir kaç dakika yine susuştuk. İçimde bir eziklik var. Ben de ona bakamıyorum. Birbirimizin olduğumuz gün neden böyle yapıyoruz? Neden?

Bir yığın mektuplar yazmıştım ona. Cevaplarını da almıştım. Bir yıldır bizi birbirimize ceken bir kuvvet vardı. Bütün mevsimler, bütün ağaçlar, bütün çiçekler, adamı serseme döndüren o yaz sıcakları, hep onunla doluydu. Hele o yağmurlar, göğün ağırlığı, kara kara, yama yama duran bulutlar, beni nasıl kavrılandırırdı? Az mı ağlamıştım. az mı? Evi caddenin karşısındaydı. Bak Allah bak... Boyuna düşünürdüm; o duvarları kaç kere deler içeri girerdim. Hizmetçiyi, sonra kocasını uyutabilmek, onunla yalnız kalmak...

Şimdi karşımda oturuyor, sahip oldum. Bütün derdim, düşüncem oydu. Oydu beni hayata bağlıyacak olan. Ölüme götürecek olan da oydu. Nasıl isterse öyle yapabilirdi. Böyle düşünürdüm.

Duvarda bir resim, boyuna bana bakıyor. Karım. Gülümsüyor yine. Başımı kaçırmak istedikçe gözüm takılıyor. Bakmadan da görüyorum artık. Gözlerimi yumsam yine göreceğim. Belki düşüme girecek. Neden yarım saat önce böyle de-

ğildim. Odaya girmeden önce de o resmi görmüştüm. İçimde bir kaynama vardı. Beni durduracak hiç bir kuvvet yoktu. Çevremi bulanık görüyordum. Burnumda bir koku, adamın ciğerlerine kadar inen bir koku... Dünya vız geliyordu.

Resme baktığımı gördü, kıpkırmızı kesildi. Benden beter oldu.

Düzeltilen yatağa baktım. Boğulur gibi oldum. Sanki birisi sıkıyor boğazımı, öldürecek beni. Elektrik lâmbaları zayıf. Gecenin kaçı acaba? Cadde ıssız kimsesiz olmalı. Herkes uykusunda, yalnız biz oturuyoruz. Böyle geçiyor içimden. Oysa saat pek o kadar ilerlemedi, biliyorum. Saatlerce konuşmuş da şimdi susmuşuz gibi bir halimiz var, -yorgun, bitkin insanların hali- ondan mı bilmem. Az sonra sabah olacak diyorum.

İkimiz de birer lokma alamıyoruz. Tabakları mutfağa götürmeyi düşündüm. Elimi uzattım, elektriklenmiş gibi çektim hemen. Mutfağa girdiğimde sanki onu orada göreceğim. Resmin sahibini, karımı. Bir şeyler hazırlıyor, en sevdiğim melodiyi mırıldanıyor. Beni görür görmez gülecek: "Nasıl" diyecek, "oturuyor musunuz Semahat'la? Ben çoruğun mamasını hazırlıyorum. Hiç meme veremedim bugün. Öyle fena emiyor ki, yara içinde."

İşte biz bütün bu durumlardan faydalanmıya çalışırdık. Başım önüme düştü. Kedim yine ayaklarımın arasında. Miyavlıyor, ters ters bakıyor. "Ah" diyor, "dile gelsem sizi rezil edeleğim. İkiniz de birbirinizden betersiniz."

Öfkeyle itiyorum kediyi. Bu defa onun ayaklarına dolanıyor.

Resimdeki kadın, karım. O olsaydı, çocuğun sütünün birazını ona ayırırdı. Ben divana uzanırdım, varlığımdan haberi olmazdı bazen. Konuşurdu kediyle. Fazla miyavladığı, ayaklarının arasına girdiği zaman, benim sözümü ederdi. "Uzaklaş Boncuk bak çalışıyorum" derdi. "Akşam sinemaya gideceğiz, beyin gömleğini ütülüyorum. Birazdan çarşıya çıkacak, et getirecek, süt getirecek eve, bunlardan sen de faydalanacaksın." Bana değer verirdi o; insan bilirdi.

Başımı kaldırdım. Şimdi de o önüne bakıyor. En azdan benim gibi düşünüyor. Üstelik evin yabancısı o. Kokusu başka, eşyaları başka bu evin, ben başkayım.

Şimdi kirlenmiş iki insan var ortada. Kedi miyavlaması, radyodaki müzik, yumurtalı sucuk kokusu içinde, iğrenç bir şey yaptıklarını daha çok duyuyorlar. Bu sesler, bu koku, yıllarca unutulmıyacak.

Gözüm yine resme takıldı. Gülümsüyor. Öyle temiz, öyle candan ki! "Ben çocuğa iyi bakıyorum" diyor. "Bugün tarttırdık. 300 gr. almış. Öyle şeker ki! Annemin yanında rahatım iyi. Fakat sen de burada olsan. Bilsen nasıl özledim! İştahın

nasıl? Bensiz sıkılmıyor musun? Ne olur iyi bak kendine. Çamaşırcı kadının eli uzun diyorlardı. İlgilen canım. Semahat nasıl? Görüyor musun? Ayrılacağım günlerde bir kumaştan parça getirmişti. Hatırlarsın her halde? O parçayı bulamadım. Ama yine arıyacağım. Söyle kendisine."

Başımı duvara vurmak istiyorum. Sözünü ettiği kimse burada, yanımda. Başını eğmiş, düşünüyor. Bir an önce gitmesini istiyorum onun. Üzerimde bir titreme.

"O gittikten sonra, git yat uyu" diyorum kendime. Uyuyamam. "Ağla öyleyse, sabaha kadar ağla." Ağlıyamam. "Öl öyleyse, geber." Olmaz yapamam.

İkimiz de aynı şeyleri düşünüyoruz. Bu geceyi hayatımızdan silip atmak gerek, ama nasıl?

Beni seven, arkadaş bilen bir adamın karısı o. Bu durumu bilse ne yapar.

Hâlâ karşımda oturuyor. Yüzüme bakamıyor. Demin aramızda geçen neydi? Bile bile nasıl köpekleştik biz?

Bir müddet daha öylece kaldık. Sonra usulla kalktı yerinden. Ben de kalktım. Karşılıklı durduk. Önümüze bakıyoruz. Şaşkınız.

"Artık" dedi. "Bir daha..."

"Biliyorum," dedim, "gelmiyeceksin."

"Evet."

"Evet" derken gözlerini iri iri açmıştı. Çok sürmedi. Hemen o gözler iriliğini, ışığını yitirdi. Cansız cansız yere baktı... Üşümüş gibi omuzlarını kaldırdı, kapıya doğru yürüdü.

"Dur." dedim.

Önce ben çıktım. Caddeye baktım. Bomboş, kimsesiz, karanlık.

"Gidebilirsin." dedim.

Arkasına bakmadan yürüdü, karanlıkta kayboldu.

Yerime döndüm, oturdum. Radyoyu kapattım. Ev sessiz. Sigara ateşledim. Bir kaç nefes aldım, fırlattım.

Gözüm şapkama ilişti. Görmesem yerimden kımıldıyamıyacak, saatlerce öyle kalacaktım. Kaptım şapkamı, sokağa fırladım. Nereye gideceğimi bilmiyorum. Kafam bomboş. Yürüyorum, boyuna yürüyorum.

Mehdi HALICI

VEDİA HANIM VE TOURSLU KASAP

Ruh gamandıralarınızın kalın zincirleri kopuk. Sahilden gittikçe uzaklaştığınızın farkında mısınız, Vedia hanım? Kendinizi uçurtma yapıp göklere salsanız, ipleriniz kopacak, rüzgârlar sizi esrarı çözülmedik yüksekliklere alıp götürecekler. Bu çeşit açılışların daima felâketler getirdiğini elbette bilirsiniz. Masalların renkli, büyülü dünyalarından hayli uzaktayız. Ne padişahın küçük oğlu var, evlenmek için şehre ok atar, tesadüfün getirdiği güzel kızı seçer. Ne de küçük çoban, yedi başlı devi öldürüp, aradığınız sihirli elmayı size getirir. Düpedüz hayatın içindeyiz. Sağımızdan solumuzdan tren geçer. Her şey ciddî bir düzen içinde, hayalden uzak. Çocuklar bile mavi boncuklarını, boş makaralarını oturmuş sayarlar: Oyuna katacakları sermayelerini kâra, zarara açık tutmuşlar. Büyükler, günlük kazançlarının peşinde. Saati gelir küçük, büyük bu düzene koyulur, hayatı alır beraberlerinde götürürler. Ama siz bu düzenin ne kadar dışındasınız. Umurunuzda mı şimdi bir şehrin sabahla uyandığı. Tahsildarı para toplarmış, bekçisi mahalle beklermiş. Çocuklara aşı yapılacak. Mahalle muhtarı kuyudat defterini belediyeye götürecek, umurunuzda mı?

"Sırtımdaki demir gömleklerin ağırlığı bana yeter, aldığım nefes ciğerlerimin dibine oturmuyor," demek kâfi mi? Mazeret sebebi bulmak, güç bir şey değil.

"İntihar etmek güçtü, yaşamayı sevdiğim için firarı uygun buldum. Şimdi yeni doğmuş bir insan gibi saadeti arıyorum, hakkım değil mi?" diyorsunuz.

Haklısınız Vedia hanım. Yaşamak güzel şey. Mümkün olduğu kadar yaşıyalım. Siz geçmiş günlerin acı hâtıralarını budamakla hayat ağacınıza yeni dallar, yeni çiçekler ilâve edin, kabul ama, "Bir defa ölüme karar vermiştim, son kozum oydu" diye bugün büyük bir ihtirasla yaşanacak yeni yıllar, tadılmamış saadetler avına çıkmanız niçin?

"Bu sabah evime uğrayın parka gidip çiçeklerin üstüne düşmüş güneşi beraberce toplayalım" derken içinize çöken rahatlığın sırlı kapılarını çalmıyorsunuz. Sizi tabiatın ana rahmine iten iç güdülerinizi izah edebilseydiniz bir pazar sa-

bahı Kadıköy rıhtımında geçirdiğiniz tereddütün karşılığını neden fazlasiyle istediğinizi anlardınız. Kahverengi gözleriniz şüpheli sabırsızlıklarla dolup taşıyor. Sizi kendi halinize koysalar her şeyin yerini değiştirecek bir haliniz var. Caddeleri kaldırıp dağların üstüne bırakacak, evleri bahçeleri sağa sola serpiştireceksiniz. Fıskıyelerden fışkıran sular beyaz teninizi ıslatacak. Armutlar daldan ağzınıza düşecek. Bulutlara hükmedebilseniz, üstünüzde gölge olacaklar. Bütün bu olup bitenlere sözunüzü geçiremeyince hakkı çiğnenmiş bir yaratık gibi, öfkeli çizgilerle yüklü hayata topal adımlar atıyorsunuz. Koltuk değneklerıniz belirsiz üzüntülerinizi çiğniyor. Bu yüzden ki dudaklarınızdan dökülen en samimî cümleler bile size yabancı, sizden çok uzak.

Bugün geçmiş günlerin siyahlığından çekip getirdiğiniz bir kimseniz yok. Kimsiniz? Şunca yılın sırılsıklam ıztıraplarıyla hatıralarınızda ıslanmış çizgileri kurulayıp önünüzde canlandıracağınız tip kim? Karanlıklardan herhangi bir çehre seçemiyorsunuz. Kocanız mı? Bahsettiğiniz beş yıllık evliliğinizin. üzüntü tablonuzda yer aldığına inanmak için şahit lâzım. Karı koca arasındaki evlilik münasebetleri bir ücrete tabi değilse, boşanırken kopardığınız on bin liranın, kocanıza aît üzüntülerinizi, beş yıllık gafletinizi unutturacak bir değerde olduğunu itiraf edelim.

Hem bu evlilik devrenizin üzerinde daha fazla durmaya gelmez. Çünkü, bu beş yıla dair sorulara düşünmeden cevap veremiyorsunuz. Belli ki unutmuşsunuz. Geç hatırlıyorsunuz. Buna saadet sarhoşluğu demek lüzumsuz bence. Düpedüz lâkaydî.

Sizin saadet anlayışınız ne? Bu da meçhul. Ayrılığı siz talep ettiysenız, sizi bu karara götüren sebeplerde kocanızın hissesi neydi? Onun hâkimiyetiniz altında ezilmiş olması düşünülebilir. Sert halleriniz de göstériyor ki, otoriter bir kadınsınız. Beş yıllık devrenin sizi ezen bir sıkleti yok. Şu muhakkak ki bu münasebetin mânen, maddeten zararlı insanı siz değilsiniz. Kocanıza gelince muztarip sükûtunu, zavallılığını sizin ihanetinizle sonuçladı. Bu bir tahmin ama eğer bu böyleyse, şimdi seçtiği hürriyet içinde rahat adam olmanın sırlarını keşfetmiştir. Ama aksine, elde ettiğiniz bu zafer, bu gün sizi Tourslu kasabın kollarına götürüyor. Tourslu kasabın üstelik huyunu bilmiyorsunuz.

Mavi sakalın torunu mu? Gazetelere verilen evlilik tekliflerini okuyup sizin gibi kayıp ruhları çatısında derleyip toplıyan bir insansa! Eloğlu bu. Her ne kadar sizi kaybedilmiş bir insan telâkki etsem bile, ruhi krizlerine kadınları âlet eden, onları boğup öldüren bir insana, arkadaş olmanızı kat'iyyen arzulamam. Bütün gururunuza rağmen Tourslu kasabın

zengin olabileceğini düşünüp sıkıntılarınıza, veda edeceğinizi sanıyorsanız, aldanıyorsunuz. (İÇİ PARİS) gazetesine gönderdiğiniz evlilik ilânınızda üç beş kuruş sahibi olduğunuzu neden belirtmek zaruretini duydunuz? Ya adam istimlâke uğramış dükkânını değiştirmek için sermayedar arıyorsa?

Bu sorularımı doğru dürüst cevaplandırmadınız. Daima kendi ellerinizle yarattığınız hâdiselerin arkasına saklanan bir haliniz var. En çok arzu ettiğiniz şey neyse, o bile üstünüzde iğreti duruyor. Başınızdan geçecek hâdiseler, daha bugünden müzelere konmuş eşyalar gibi sessizlik içinde.

Ankarada yıllarca devlet. tiyatrosunda çalıştığınıza göre, ne gibi rollere çıktığınızı bilmiyorum. Güzelliğinizi takviye edecek, ihtiyarlık çizgilerinizi gizliyecek usullere baş vurmanız sizin evlilik şansınızı elbette arttırabilir. Tourslu kasap değil, kim olursa olsun kadında güzellik arar. Halbuki elbiseleriniz bol. Demek ki evvelce şişmanmışsınız. Saçlarınızı kınayla boyuyor, sıcak maşayla kıvırıyorsunuz. İyi, güzel ama güzelliğinize dair fedakârlıklar tasarruftan sayılmaz.

"Erkekleri teferruat değil, çehre, vücut güzelliği, gözlerdeki mâna tahrik eder. Bir kadının yürüyüş güzelliği, giyinişinden mühimdir" diye cevap verdiniz. Ama aslında milletin ne düşündüğünü bilmiyorsunuz. Hem içersine düştüğünüz tezatlara bakılırsa daima tereddüt içindesiniz. Meselâ bazan muhiti kale alıyor, hareketlerinizi ona göre ayarlıyor, bazen de sadece kendi varlığınızı düşünüp çevrenizden nefret ediyorsunuz.

"Hangi köşeden geçsem müstehzi, bakışlar altında ezziliyorum. Çünkü insanların cani, hunhar korkunç gözleri var, dilleri var. Onları birer birer oymalı, yalan yanlış konuşan dilleri kesmeli, temiz masum insanları ıztıraplarından kurtarmalı." diyorsunuz.

Bu çevre zıtlıklarını telif edemiyen ruhi bünyeniz mi? Yoksa muhite intibak güçlüğü mü, belli değil.. Bu son itiraf sadece sizin intihar arifesindeki intibalarınız olmalı. Kadıköy rıhtımında arkanızı denize verip tekrar tıpış tıpış evinizin yolunu tuttuğunuz zaman içinizden çeşitli dedikodular yapan bir muhiti yakıp kavurmak arzusu geçmiş olabilir. Bütün efkârınıza rağmen Kadıköy yine yerli yerinde durur. Bugün belki de mahiyetini açıklamadığınız o eski muhitinizin yeni Vedia hanımları vardır. Kadıköy polis karakolu belki de daha ümitsiz Vediaları, denizden kadavra halinde sahile çıkarmaktadır. Halbuki siz bu badireyi kolayca atlattınız. Üstelik, artık Kadıköyden çok uzaklardasınız. On bin liralık bir gelirle, ne tabanca, ne de benzin tenekeleri satın almadan, Ankara vapuruna atlayıp, Parise gelmek, Bahriye caddesi yerine Vaugirand sokağına yerleşmek cidden bir cesaret işi. Bu cesareti

on bin liralık meblâğın son kuruşuna kadar zamanlamak, yeni saadetinize takvimde gün ayırmak bana güç geliyor.

"Saadet içindeyken geçen zaman durur." diyorsunuz. Cevap olarak bu cümleyi vaktiyle ezberlediğiniz eserlerden mi çıkarıyorsunuz. Fakat dediğim gibi hayat, üstümüze kapattığımız kapılarının dışında başlıyor. Paris sokaklarında Kleopatra gibi konuşmanız, Ofelyaya özenişiniz size ne sağlar! Hiç!

Convention metrosundan çıkınca ufak odanıza gelinceye kadar on dakika yol yürüdüğünüzü, odanıza girince de yorgun bitkin karyolanıza atılıp, hüngür hüngür ağladığınızı unutmayın. Bu mu içinizdeki saadet? Bu mu hayatınızın en güzel cümlesi?

"Saadet tesadüflerin elindedir. Bu tesadüfleri hazırlamalı"

Bu sevimli gözyaşlarınızın yarısını muvaffakiyetsizliklerinize borçlusunuz. Tesadüf dediğiniz şeyi iradenizle hazırladınız. Le Dame kahvesindeki bir saatlik oturuşunuz size hiç bir ümit kapısı açmadı. Aksine sağınızdaki masada oturan iki ecnebi kızı, iki genç delikanlının ustalıkla ikna edip beraberlerinde dansa götürdüklerini gördünüz. Birbirinden güzel iki kızın işçi kılığındaki iki talebenin ellerine bu kadar kolayca düşmesi, sizin için bir mağlûbiyetti. Küçük odanıza dolan ıztırabın iki mânası vardı. Birincisi ihtiyarlık kompleksiniz, ikincisi de Avrupada kadınların güzellikleriden istifade edemeyişlerini anlamış olmanız.

"Ne güzel genç kızlar görüyorum." diyorsunuz. "Bakkal, fırıncı dükkânlarında tezgâhtarlık yapıyorlar. Bebek gibi kızlar, zencilerin, tulumlu işçilerin kolunda. İnsanın havsalası almıyor."

Halbuki siz Le Dame kahvesinde peri padişahının ortanca oğlunu bekliyorsunuz: Attığı altın ok, masanıza düşecek. Tantanalı bir merasimle evleneceksiniz. Hepsi boş! İçinizden geçeni bilseler bütün millet size güler. Siz bu kahvede Fransanın en meşhur artistlerini bekleyin! Kadillak arabalarıyla milyoner oğulları sizin yanınızdaki masada viski içip gazete okusunlar! Bütün bu olup biten işlerden nasibinize kederden başka ne düşecek? Ne düştü bugüne kadar. Sizi otele davet edip kabul etmediğinizi görünce kahve paralarını ödemeden kalkıp giden adam mı?

Hele şükür seviyenizi değerlendirmek için muhitinizi değiştirmeğe çabuk karar vermişsiniz. Le Dame kahvesi yerine Louxembourg bahçesi. Bu şekilde hem kahve parasından hem de (Le Monde) gazetesinden tasarruf. Bende sizi bu bahçede tanımıştım. Tesadüfler -ki ona ehemmiyet veriyorduz- bizi bir araya getirmişti. Sırtım bir kadın heykelinin kaide taşında, elimde gramer kitabı düşünüyordum. Aramızda ihtiyar bir

kadın vardı. Sizin varlığınızdan haberdardım. Fakat mühimsenecek bir belirliğiniz yoktu. Muhit genç kız, kadın doluydu. Sizi içlerinden çekip üstte tutacak bir dekor içinde değildiniz. Çocukların küçük kayıkları büyük havuzda dolaşıp duruyordu.

Sandalyenizden kalkıp yanıma geldiğiniz zaman acaba sizi vaktiyle tanıyor muydum diye uzun uzun baktım. Yüzünüzde, yakıcı güneş altında uzun zamandanberi beklemiş yalnız insanların sabırsızlığı vardı. Elleriniz hafifçe titriyor. Bozuk bir Fransızcayla konuşuyordunuz.

"Affedersiniz sizi rahatsız ettim. Ecnebiyim, Louvre Müzesinin nerede olduğunu biliyor musunuz?"

Halbuki aynı şeyi biz, Fransız bir bayana şu şekilde soruyorduk:

"Affedersiniz yaşamak fiilinin mazi hâlini lûtfen tasrif eder misiniz?"

Bu sorunun cevabından sonra:

"Lûtfen benimle bir kahve alır mısınız?" demek ilk zamanlar hayli güçtü. Hattâ aldığımız cevaba teşekkür edip ciddî bir talebe edasıyla uzaklaştığımız da oldu. Ama bu defa Louvre müzesinin doğru dürüst yolunu size tarif etmek ne sizi ne de beni tatmin edecekti. Bunu biliyordum. Nitekim, ihtiyar kadının açıklamasını bile dinlemediniz ve gösterdiğim sandalyeye zahmetsizce oturup, tarihî eserlere karşı duyduğunuz zaaftan bahis açtınız. İlk tanışmaların gizliliğini birlikte duvarladık. Bana "Brezilyalıyım, talebeyim Pariste tiyatro tahsili yapıyorum" dediniz.

Ben de:

"İtalyalıyım, ressamım" dedim, "Fransızca öğreniyorum."

Siz ne kadar Brezilyalı ben de ne kadar İtalyan olursam olayım, henüz keşfedilmemiş benzerliklerimiz bizi kısa zamanda dost edip bir kahveye sürüklemişti. Hakikî iki ecnebi rolünde memleketimizin şerefine kadeh tokuşturduk. Sizin söylediğiniz Brezilya şarkılarını dinledim. Tiyatro sanatkârı olduğunuz için rolünüzde güçlük çekmiyordunuz. Bir İtalyan şarkısını dinlemek isteğinizi kolay kolay savuşturamadım, ben... İçtiğiniz için mi bu kadar ısrarlıydınız, bilmiyorum.

Altan-sıona balkon, Makarino piyano güftesiyle mırıldandığım şarkıyı beğendiniz. Ama işin aslında sizin söylediklerinizi de hakikî Brezilya şarkıları değildi. Kurabiye, pasta çivingom çukola cümlesinde Türkçe unsurlar vardı.

Hakiki hüviyetinizi bilmeden haftalarca arkadaşlık ettik: Tâ ki siz evlilik telâşlarınızı belli edinceye kadar.

Mademki ben, siyasî sebeplerden dolayı İtalyaya dönemi-

yordum. Mademki İtalyada sizinle evlenmem imkânsızdı. Siz de küçük tiyatrolardan birisinde çalışacaktınız. İki sanatkâr için Paris hakiki bir cennetti. Sizde Brezilyanın yakıcı ikliminden şikâyetçiydiniz. Sanatınızın iyi anlaşılmadığından dem vuruyordunuz. Hakikatte her ikimiz de hâlâ Brezilyanın iklimini doğru dürüst bilmiyoruz. Belki de tiyatro sanatkârları Brezilyada hayatlarından memnundurlar.

Evlilik için müsbet bir cevap vermemiştim. Arkadaşlığımızın devamınca tek bir defa elinizden tutmadığıma göre bu yolda bir temayülüm yoktu. Evliliği hiç aklımdan bile geçirmedim. Üstelik sizden önce karşı kaldırıma geçmek, randevularda sizi saatlerce bekletmek gibi kabalıklarım da oldu.

Sizin de hisleriniz bana karşı pek derin değildi. Son söylenecek şeyi başta söyleyişiniz, asabi heyecanlı halleriniz de gösteriyordu ki, sizi iten, çabuklaştıran telâşlarınız vardı. Evlenmekle müşkilâtın büyük bir kısmı hallolacaktı. Ama ben İtalyan ressamı ya tablolarımı satamazsam, her ikimiz de aç bi-ilâç, baldırı çıplak ne yapacaktık, elin memleketinde. Hiç durumu bu kadar karanlık bir adam yine istikbali zifiri karanlık bir bayanla evlenir miydi? Ama siz ne de olsa kadınsınız; Hayal kurmak, hele bütün kapıları üstüne kapatmış bir insan için, meşrudur. Sizi hoş gördüm.

Louxembourg bahçesinde ısrarla dalma aynı köşeye oturmanızı, hattâ ilk karşılama saatlerini seçişinizi hâlâ hatırlar, gülerim. Tecrübeli bir kadın kurnazlığı ile, bazen zekânızı iyi çalıştırıyordunuz. Münasebetlerimize romantik bir eda vermek, hafızaya, at nalı çakar gibi hatıraları çivilemek sevimliydi:

"Bu dekor canlanıyor: Şu ağaç, şu heykel, şu havuz, şu çiçekler, duygu duygu, renk renk, çizgi çizgi bizimle beraber. Bu canlılık içinde yürümek, ebediyete kadar."

Size, kalsa müşterek evimizi bahçenin bu tarihi köşesinde kuracaktık. Vaugirardaki bavullarınızı, Bursa peştemallarıyla, eski tiyatro sahneleriyle dolu albümlerle birlikte toplayıp buraya getirecektiniz.

Yağmurlar başladı da çok şükür, sizin bu Louxembourg bahçesi hastalığınız sona erdi.

Cidden bir çok itiyatlarınızı mevsimi gelmeden terketmiyorsunuz. Doğru yürüdüğünüz yolda, ancak fırtınalar yüzünüzü sağa sola çevirebiliyor. Başınızı sonbahar yaprakları düşmeden yaz arzularından, kelimelerle ifade edilmedikçe memnuniyetsizlikleri anlayıp, ısrarlarınızdan vazgeçmiyorsunuz. Sonbahar yağmurlarına şükür. Nihayet bahçe dışındaki Parisi birlikte görebildik. Sizinle ilk defa odama gelmeden önce bütün memleket menşeli eşyaları sakladığımı hatırlarım. Yenice paketleri, lokum kutuları, boş kulüp rakısı şişeleri, ` lû-

gatlar, hattâ duvardaki resimleri de maalesef sökmüştüm. Hoş Brezilyalı bir kızın yenice paketinden, kulüp rakısından hüviyetini çözmesi imkânsızdı. Ama bir çok deliller birleşti mi sizin gibi mütecessis br kadını şüphelere götürebilirdi. Sonraları bu pasif korunma halleri kaidelendi. Sıkıntılı olmaktan çıktı.

Ben her türlü tedbiri almıştım, aksine ilk ipuçlarını Vaugirard odamızda Brezilya yemeği diye karnı yarık pişirmekle siz vermiştiniz. Her ne kadar tedbirde kusur etmemiş olsanız bile duvardaki takvim üstündeki resminiz sarhoş gözlerime yabancı gelmiyordu.

Yemek esnasında "yabancı bir dille hakiki hislerin ifadesi ne kadar güç, sizinle ana lisanımla konuşmak isterdim" demiştiniz.

"İtalyan olsaydınız" diye gülmüştüm. "Ben de size hakiki aşk şiirleri söylerdim."

Kafaları iyice çekince siz bana: "İtalyanca işitmek istiyorum!" dediniz.

"Bana İtalyanca ilânı aşk edin! Kendi lisanınızla konuşurken hislerinizi saklıyamazsınız." Gözlerinizden ne düşündüğünüzü anlıyacağım!"

İtalyanca bilmediğinize göre Türkçe konuşmakta mahzur yoktu. Ben de Türkçe olarak saçlarınızı okşarken güçlükle çehrenizi seçmeye çalışarak konuştum. Söylediklerimin zıddına çehremde romantik bir hava vardı.

"Hanım abla, memleketimde evliyim. Ayağım kolum bağlı. Üstelik mesudum. Sana karşı içimde merhametten başka bir şey yok. Nihayet arkadaşız işte, hoş vakit geçiriyoruz. Fazlası yaş, imkânsız."

Sizi evvelâ bir gülme aldı. Asabi bir başlangıçla çılgınca bir gülüştü bu. Kadehinizi yuvarladıktan sonra, bana Fransızca olarak:

"Konuşun!" dediniz. "İtalyanca güzel bir lisana benziyor, konuşun! Hem sizin hislerinizi jestlerinizden daha iyi anlıyorum."

"Peki" demiştim. "Ben Türkçe dinle öyleyse, benden yaşlısın, hanım abla, hislerimden ne anlarsan anla! Eğer netice olarak sana âşık olduğumu sanıyorsan, dünyanın en aptal kadınısın."

"Konuşun lûtfen."

"Konuşuyorum işte şayet benimle arkadaşça geçirdiğin şu günlerin senin için bir kayıp olduğunu bilseydin, yine böyle tatlı tatlı güler miydin?" demiştim.

Siz kahkahalarla gülmüştünüz.

Sonradan Türkçe olarak:

"Evet gülerdim" demiştiniz. "Gülerdim."

O çılgın kahkahalarınızı hâlâ duyar gibiyim. Küçük odanızda 35 yılın cümle ıztırabı bu sükûtu hayalin içindeydi.

Sanki hayatınızın bütün muvaffakiyetsizliklerini bu küçük odanıza taşıyıp getirmişlerdi. Ben de farkına varmadan sizi tartaklıyor, eziyor manen öldürüyordum.

"Güldüğüne göre henüz ümitli sayılırsın. Bu ümidin şerefine içelim, Matmazel Çerlesta" demiştim.

Siz, asabî bir jestle kadehimi yere fırlatıp bana Türkçe olarak:

"Artık susun Mösyö Gittari!" demiştiniz. "Sizi dinlemeye tahammülüm yok!"

Saatlerce konuştuk. Neden sonra geç vakit odama dönerken sizinle hangi dille, ne konuştuğumu hatırlamağa çalışmıştım. Siz hangi dilden konuştunuz, aklımda değildi, Hatırlıyabildiğim şey sadece şuydu:

Odanızda, Ankara Ulus meydanı, İstanbul Kadıköy iskelesi vardı. Dolmuşlar Taksim'e yolcu taşıdılar. Esen rüzgâr memleket rüzgârıydı. Ama gördüğüm bir rüya mı, değil miydi. Uykuda mı uyanık mıydım bilmiyordum.

. . .

Sizi Tourslu kasaba götüren yollarda, farkına varmadan, bilmiyorum benim de hissem var mı?

"İçersine düştüğüm keder kuyusundan artık beni en kalın halatlar bile çıkaramaz!" dediğinize göre en azdan ümitsizliklerinizi hazırlıyanlardan birisi de benim. Ama bunun böyle olmasını ister miydim? Bugün yaşama duygusu için yeni refleksler satın almanızı tavsiye edişim samimiyetimi izah etmek mi? Sizin selâmetiniz için, kurtarıcı çehreler bulmak için, saatlerce kafa yormadım mı? Hiç değilse iş bulup çalışarak sermayeden yememeniz için birlikte düşünmedik mi? Ama çalışma karneniz yoktu. Madam Sofinin lokantasında servis yapmanızı da ben cesaret edip size teklif edememiştim. O günlerde siz, elinizde kart postal fotoğraflarınız, Champs-Elysee'nin meşhur filim stüdyolarını dolaşmaktaydınız. Kim size iş verecekti sanki, Yeni bir filim için. Eğlence yerleri de boşa çıktı. Gece kulüplerinde ne yapabilecektiniz. Pariste meşhur olmak, bu yolda para kazanmak zannettiğiniz kadar kolay değil. Siz ne yüz metreyi on salisede koşabilir, ne de çıplak ayaklarınızla keskin kılıçların üstünde yürüyebilirdiniz. Paris, bunu arıyor. Seyircilere göstermek için, cemiyetin iki başlı insana ihtiyacı var. Dilinize bıçak saplayın, ahali sizi alkışlasın! Ah şu hakikati bir görebilseydiniz! Görmeseniz de görmeyin Vedia hanım. Size, çıkmaz sokaklara düştüğünüzü haber vermek neye yarayacak, sanki. Nasıl olsa kalın duvarlarla karşılaşınca kendiliğinizden geri döneceksiniz.

O halde kınalı saçlarınıza, bol elbiselerinize, Tourslu kasa-

bın hisli mektuplarını siper yapalım. Kaderinizi, et kokan eller aydınlatsın. Binin trene, gidin! Adamın yol parasını da yolluyor. Ola ki arzuladığınız saadet avını Tours da zahmetsizce yakalarsınız. Yalnız bana muvassalatınızdan sonra bir selâmet mektubu atmayı unutmayın! Alabildiğiniz tek evlenme teklifiyle ebediyyen hayata veda etmenize gönlüm razı olmaz. Sizi kısa zamanda tanımış bir arkadaşınız olarak daha yapabileceğim tavsiyelerim var.

"Hayatta güvenebileceğim tek dostum sizsiniz" demeseydiniz ben de sizin hayatta yapayalnız kalmış kayıp bir ruh olduğunuzu anlamasaydım, bu arzumu, son günlerin meçhul bir hamisi gibi nazar boncuğu yapıp, küpe misali kulaklarınıza iliştirmezdim.

Yolunuz, bahtınız açık olsun Vedia hanım. İyi yolculuklar!

Turan BAKIR

R I H T I M D A

Sıcak kokulu, beyaz beyaz, buhar bulutları uçuştu, simsiyah bir vinç belirdi. Vincin ucundaki kanca, rıhtımda istiflenmiş ve bağlanmış un çuvallarının üzerindeki büyük ilmiğe geçti. Çuvallar, bir an oldukları yerde titreştiler, vincin gürültüsü arttı, havaya yükseldiler, bir müddet boşlukta sallandıktan sonra, ambarın içinde kayboldular.

Un çuvalları, ambarın dibine çarpınca beyaz bir toz etrafı kapladı, yarı belden yukarısı çıplak adamlar koşuştu, çuvalları sağa sola taşıyıp yerleştirdiler. Ambar başındaki işmarçı çömeldi, bir sigara yaktı. Vincin başında dikilip duran çakırkeyif makinist, kasketini ensesine yıktı, dudaklarına yapışık duran ızmariti rıhtıma tükürdü.

İskelenin üzeri un çuvallariyle doluydu. Bunlar, vapura yüklenip azaldıkça, dekoviller yenilerini getiriyordu. Çuvalların üzerinde oturup yârenlik eden iki ahbap çavuşu, hamallar payladı. Tekerlekli, seyyar arabasını sürüp, tâ geminin dibine kadar yanaşan köfteci etrafı dumana bulamıştı. Taze veya bayat kıyma, ateşin üzerinde cızıldadıkça, üçüncü mevki ve güverte yolcuları, köftecinin başına üşüştüler. Çeyrek somunun içine köfte, biber ve domatesi sıkıca bastıran, gemiye dönüyordu. Vapurun baş tarafında, tezgâhını kurmuş olan bir başkası tavada balık kızartıyor, istiyen olursa, yanındaki testiden bir bardak da şarap veriyordu. Biraz ilerideki, şerbet satan adam, gazoz şişelerini koca bir testere ile patlata patlata açtıkça, coşup haykırıyordu.

Genç subaylar, birinci mevkiin karşısına düşen yerde, ayaktaydılar. Ara sıra, rıhtımda bir boy dolaşıyorlar, sonra tekrar eski yerlerine dönüyorlardı. Üst güvertede, şezlonga uzanmış sereserpe yatan genç kadın, ileride pırıl pırıl yanan şehrin ışıklarına dalmıştı.

Dekovil rayları üzerinde cambazlık yapan iki hamaldan biri denize düşünce, rıhtımdaki kalabalık oraya akıverdi. Vakit, gece yarısına yaklaşıyordu. Gökyüzü, yıldızları silip götüren kurşuni bulutlarla kaplıydı, rüzgâr, olanca hızıyla batıya

doğru sürüklendi, hafif bir tempo üzerinde, küçük vuruşlar rıhtımı, güverteyi ve ambar kapaklarını noktaladı.

Denizin üzerinde şehrin ışıkları hareketsiz, pırıldıyor ve arasıra rüzgâr, dalgaları oynattıkça, kımıldanıyordu. Uzaklarda, denizin koyu maviliği gitgide artıyor, kararıyor ve sonra gökyüzü ile birleşip kayboluyordu. Yağmur, sağnaklar halinde ve sonra da bardaktan boşanırcasına yağmaya başladı, rıhtımda hemen hemen kimsecikler kalmamıştı. Mevki yolcuları kamaralarına çekildi, güverte yolcuları ambarlara indiler, makinist, muşambasını başına çekti, rıhtımdaki un çuvallarının üzerini de örtmüşlerdi.

Geminin kâtibi, uzun boylu, buğday benizli delikanlı, kurunmak için makine dairesinin demirlerine yapışmış duran veya uykusuzluğa artık tahammülü kalmayıp rastgele uzanan insan yığınları üzerinden atlıyarak kamarasına girdi, kendini yatağın üzerine bırakıverdi: "Nedir bu insan ziyanlığı Allahım..."

Dışarıda, bir koyun meledi, bir tavuk gıdakladı, bir çocuk ağladı.

Kâtip, yerinden kalkarak lomboza yaklaştı, buğulu camı elinin tersiyle sildi, dışarıda yağmur hafiflemişti. Alnını cama dayadı, yataklarını, yataklarının altında gizledikleri üç beş şezlongu kiraya veren gemicileri, arkadaşlarını düşündü.

Lostromo, sert bir poyrazla birlikte, kapıyı vurmadan içeri dalıverdi, masanın kenarında duran koltuğa yerleşti, iyice kayarak ayaklarını kamaranın duvarına dayadı, elini yüzünde dolaştırdı, esnedi. Gözleri, kanlı kanlıydı. Kâtip: "Şu insanları görüyor musun?" dedi. Dışarıda, helâ, insan ve hayvan kokusu birbirine karışıyordu, koridor dopdoluydu. Kapıyı kapadılar. Kâtip devam etti: "Bu insanlar.." Lostromonun dinlemediğini görünce, kendi kendine söylendi: "Hiç olmazsa, tahta sıralar, ranzalar, oturacak, insanca oturacak-duracak bir yerler yapmalı... Ne bileyim, Kadıköy vapurları, Ada vapurları gibi..."

Beriki, iri yarı gövdesini kanapenin üzerine fok balığı leşi gibi yaymıştı. Kırpışıp duran sol gözünü ovalıyordu. Kâtip devam etti: "Anasını sattığım... Hayvan mıyız, insan mı, yolcu vapuru mu, şilep mi?"

Lostromo, gözleri yarı kapalı, hızlı hızlı soluyordu. Kamaranın içi anason ve ispirto kokuyordu. Kapı aralandı, geminin doktoru, aktedronlu bakışlariyle, fıldır fıldır içerisini süzdü: "Bezik oynıyacaktık" dedi, "süvariyi aradım."

Kapıyı kapadıktan sonra, tekrar araladı, başını içeri uzattı, "pekâlâ ikinci kaptanı da görmediniz mi?" Kâtip, başını yukarı doğru salladı. Doktor, "vay anasını be" dedi, "desenize birader, gemi kendi kendine gidiyor." Kapıyı çekip gitti. Kâ-

tiple lostromo yalnız kalmışlardı. Gemi, herhalde hareket etmiş olmalı, hafif hafif yanlıyordu. Üstüste birkaç düdük çekti, dalgalar, lombozun dışında tatlı bir şıpırtı ile uzanıp geliyordu. Lostromo, pantalonunun yan cebinden çektiği tek sigarayı yaktı. Kâtip:

"Ümmeti Muhammede yazık yahu," dedi. "Millet para veriyor be.. Sonra da ayak altında, koyunlarla, tavuklarla yolculuk yapıyor, koridorlara serilip yatıyor.."

Lostromo, kollarını yanlara doğru açarak esnedi, gerindi. Diğeri:

"Havalandırma tertibatı yapmalı hiç olmazsa ambara, kokudan girilmiyor, fakat en mühimmi oturacak yer meselesi..."

"Kimler için?"

"İnsanlar için tabiî.."

"Hay, insanlarında sende yerin dibine batasınız be.."

Lostromonun sol gözü, hiç ara vermeksizin, seğirip duruyordu. Masanın üzerindeki defterden yırttığı ufak bir parça kâğıdı katladı, göz kapağının üzerine sıkıştırıverdi. Dişlerini gıcırdattı:

"Ambardaki, kolu bilezikli kadınları görmüyor musun, merhamet, alkolden beter. Ulan, bu ne yufka yürek be... Hele birkaç sene çalış, seni de görürüz. Sorarım sana o zaman... İnsanlık üzerine çektiğin nutuklar ne oldu diye.." Sol eliyle masanın üzerine bir yumruk attı: "Hem bana bak, sarhoş filân sanmıyasın beni, anladın mı? Tam yirmi sene bu denizlerde çalıştım da denize hasret gittim. Haşlanmış tavuk gibi, makine dairesinde yaşamak nedir, bilir misin? Nereden bileceksin tabiî, kaptan köşkünden kamarana, kamaradan salona... Limana gelince de barlara, bilmem nerelere... Sonra da oturmuş insanlık üzerine bana tıraş geçiyorsun. Senin acıdığın, bedava avukatlıklarını yaptığın yolcuları birinci mevkiden içeri soksan, ne yaparlar biliyor musun, ya kanapelerin üzerine ayakkabılariyle çıkıp tavuk gibi tünerler, yahut da, ayakkabılarını çıkarıp yere uzanırlar."

Gemi kâtibinin gözlerinde bir an için, kolu bilezikli, ipek çarşaflı, emprimeli ambar yolcuları canlandı, daha sonra, kaputunu çaldıran askeri, etraftakiler huylanmasınlar diye yamalı yorganın altında sırt sırta yatan karı-kocaları, başındaki oturak biçimi eski şapkanın altında ezilmiş gibi şaşkın şaşkın uyuklıyan adamları düşündü. Lostromo:

"Bu suları iyi bilirim" dedi, "dört saate kalmaz İzmirdeyiz, sonra yine aynı yollardan geriye..." Ayağa kalktı, kâtibin karşısına dikildi:

"Bana baksana sen" dedi. "İnsanın insana acımasından bir şey çıkmaz, topumuza Allah acısın, sonra biz kendi ken-

dimize acımasını da bilmeliyiz. Senin gibiyken bir defada ben acımıştım, ama hikâyeciler gibi kâğıt üzerinde değil... Denizcilik okulunun son sınıfındaydık, o sene kaptan çıkacaktık, hem de sınıfın ikincisiydim. Çocuklardan biri, yatakhanede, arkadaşının bavulunu açmış, kilidi kırmış, bir altın kol saati ile parasını almış. Kapıları kilitlediler, dışarıya adam koydular, idare âmiri ile müdür muavini başladılar aramağa... Çaresi yok çıkacak meydana. Talebeleri hep bahçeye toplamışlardı. Deniz kıyısında oturmuş, gemileri seyrediyordum, biri geldi yanıma, gözleri kıpkırmızıydı. Bana bir iyilik yapacaksın, dedi, bu işi ben yaptım, anlarlarsa kapı dışarı ederler. Halbuki sen mektebin ikincisisin, çalışkansın, öğretmenler seni sever, ne olur bu işi üzerine al, sağ elini uzattı, nişanlıyım, dedi. Beni kurtarman lâzım, bu işi senden başkası yapamaz. İşte o zaman, arkadaşımın arasıra mektebe uğrıyan nişanlısına acıdım. Paranın ve saatin yerini sordum, yatağımın altında, dedi. Müdürün yanına çıktım, bu işi ben yaptım, yerini göstereceğim, dedim. Ne oldu bilir misin, o zamana kadar hatırımı soran nazik hocalarım, müdürüm, arkadaşlarım bana yüz çevirdiler, kimse bana bu işi neden yaptın demedi. Zaten ertesi günü de hapisaneyi boyladık..."

Hava lodosa çevirmişti, düdük sesleri boğuk boğuk, sanki yakınlardan bir yerden geliyordu. Gemi, hafifçe sağa yanlamıştı. Lostromo, geri geri koltuğun hizasına geldi, havası boşalmış bir balon gibi çöktü, alnına bir tutam beyaz saç dökülmüştü.

"Sonra" dedi, "o arkadaş kaptan çıktı, tesadüfen o gemide çalışıyordum, ondan hiç bir şey beklediğim yoktu, fakat gizlice bana iyiliği dokunabilirdi. Ne yaptı bilir misin?... İdareye yazmış, hırsız diye..."

Genç kâtip, ambar yolcularını, ambar yolcuları için düşündüğü oturma yerlerini, ranzaları, havalandırma tertibatını, hepsini bir anda hatırlıyamaz olmuştu. Lostromonun, renksiz, beyaz tüylü, mavi damarlı iri ellerine dalmıştı. Beriki:

"Acıdığın insanlara yardım etmelisin, kapının dibinde, yerde serilmiş yatan bir hasta ihtiyar var, yatağını, kamaranı bu gece on ver. Yarın tatlı tatlı kaşınır, güneş çıkınca güvertede bitlenirsin.."

Masanın üzerine abandı, seğiren gözü üzerine sıkıştırdığı kâğıdı çıkardı. Kâtip kapıya yürüdü, açtı, dışarı uzandı, "hey baba" dedi, "uyuma, gel burada yat, üşüyorsun orada." İhtiyar, hemen fırladı, eşyalarını toplamağa başladı. Lostromo:

"İyilik değil" dedi, "bu yaptığın... Ona insanlığı tattırıp yarın yine dışarı atmak, bitlenince, yaptığın iyiliğe lânet etmek. Büsbütün fenalık ediyorsun."

Kamaranın kapısı açıldı, hasta ihtiyar umulmıyan bir çe-

viklikle içeri daldı, bir elinde heybesi, diğer elinde koca bir sepet vardı. Lostromo, ayağa kalktı, kapıya doğru yürüdü, sonra geri dönerek kâtibin yanına yaklaştı, kulağına eğildi:

"Ben bu akşam kamaramı beş kâğıda kiraladım, enayi!" dedi, "hem de, temiz pak birine..." Kapıyı açık bırakarak fırlayıp gitti, hasta ihtiyarla peşinden bakakaldılar. Koridor, hıncahınç yolcu doluydu, üstüste yatmışlardı. Rüzgâr, yanık bir Karadeniz türküsünü zorla, sille tokat kamaradan içeri tıktı. Gemi sallanmaya, yalpa yapmaya başlamıştı.

Hava, serin ve rüzgârlı, gökyüzü bulut yığınlarının arasında ışıldıyan yıldızlarla doluydu. Sahilden yükselen toprak kokusu, denizin yosun ve iyot kokusiyle karıştı. Cankurtaran filikalarının ıskarmozlarına bağlı koyunlar, tahta kafeslerinde gıdaklıyan tavuklar, küpeşteye yaslanıp köyünü düşünen piyadeler, hamakların içinde kemençelerini gıygıylatan bahriyeliler, hepsi, bir uykuya dalmışlardı. Daha yukarıda yıldızlar, aşağıda olup bitenlerden habersiz, parlayıp sönüyorlar, ışıldıyorlardı.

Kâmuran ŞİPAL

BİR NİKÂH TÖRENİ

Neden başlamadı gibilerden bir soru canlandı kafamda. Bu sorunun gene kendim verdim cevabını: Zabıt kâtibi arkadaşlarıdaşımızı bekliyoruz, güveyin tümden yabancısı olduğu bir çevrede nikâh işlerini yürüten o çünkü. Güvey, ille onun da nikâhta bulunmasını diliyor. Gözlerim gelini buldu. Her gelin gibi değil, yiğit bir kız. Ailesinden hiç kimse bulunmuyor bu toplantıda; çünkü bu nikâh ailesinin rızasına karşı oluyor. Şimdi ne kadar üzüntülüdür, diye düşündüm. Bakışlarımı başka yana çevirdim. Salonun dip köşesinde kahveci Hamdi bey gözüme ilişti. O da beni gördü. Başımı döndürdüm. Sessizlik sürüyordu. Davetliler bile istiye aralarında yavaş sesle konuşuyorlarmış gibi geliyordu bana. Bitişik binada mahkeme sürüyordu. Bekliyorduk. Güvey lâcivertler giyinmiş, gelin nikâh elbisesiyle bekliyordu. Zabıt kâtibi arkadaş değil de başka biri gelecekmiş gibi bir duygu uyandı içimde. Sonunda dış kapıda göründü arkadaş. Taşlı yolda ağır ağır bize doğru ilerliyor. Davetlilerden kimse biraz daha çabuk yürümesini işaret edecek ya da söyliyecek mi, diye baktım. Aldıran yok.

Kapının hemen yanında duruyordum. Zabıt kâtibi arkadaş hızla önümden geçti. Beni farkedecek vakit mi! Biraz ilerde gelin hanıma elini uzattığını gördüm. "Nasılsınız?" Sonra da güveye gülümsedi. Güveyin dudaklarında hanidir tutkalla yapıştırılmış gibi duran gülümseme bir parça daha yayvanlaştı "Vakit tamam!" dedi usulca. Zabıt kâtibi arkadaş vazifesini unutmuş gibi kımıldadı. "Sen bir git, görün istersen!" diye ekledi güvey. Bunun üzerine nikâh memurunun odasına doğru yürüdü. Kapının önünde eli boyunbağına gitti, oracıktaki hademeyle birkaç kelime bir şey konuştu, arkasından tıklatıp kapıyı girdi.

İlerde güveyin kardeşi gözüme ilişti. Tanışıyoruz. Merhabalaştık. Yanıma geldi. "Nasılsınız?" İkimiz de aynı anda söyledik bunu. "Teşekkür ederim." Ben cevap vermedim. Evlenme üzerine konuşmaya başladık. Arada gülüşüyorduk, ben alçak sesle, o biraz hızlı. Maşallah, samimiliğimiz hayli ilerlemiş. Bir ara kapıya doğru seslendiğini işittim. "Gel kızım, git.

me!" Ben hemen: "Senin mi?" diye sordum. "Allah bağışlarsa." Arkadan kızı üzerine konuşmaya başladık. Ne tatlı, ne yaramaz şeymiş.

Derken nikâh memurunun odasından zabıt kâtibi arkadaş tekrar çıktı. "Tamam!" Ama davetliler bundan bir şey anlamamış gibi beklemeye devam ettiler. Derken gelinin yakınından bir, "Buyrun!" yükseldi. Sonra çorap söküğü gibi buyrunlar. Güveyin kardeşi bana: "Buyrun!" Ben: "Buyrun!" Kapıdan girerken gelinle güveyi getiren şoför arkadaşı gördük. "Ben girmiyeceğim, elbisem fena." dedi. "Aldırma gir!" dedim ben. Güveyin kardeşi de: "Canım ne olacak, gir!" diye ekledi. "Olmaz, ayıp olur, girmiyeceğim. Kapının önünde bekliyorum ben."

Herkes sandalyalara ilişince odaya bir sessizlik çöktü. Gelinle güvel ortada oturuyorlardı, yüzleri masa başındaki nikâh memuruna dönüktü. Ayakta kalan yoktu, hoşuma gitti bu; iyi düzenlenmiş. Kapının aralık kalışı dikkatime çarptı. Bunun nikâh memurunun vazifelerinden olduğunu düşündüm. Dışarıdan törenin çekiciliğine kapılıp evlenmeye özenen olur mu ki!

Nikâh memurunu süzmeye başladım. Çalma vaktini şaşırmış kurulu bir saat gibi. İki dirseği de masaya dayalı, yüzü avuçlarında. Masanın üzerine, tam önüne bakıyor. Bu kadar beklememesi gerekti. Nikâh memurunun solunda bir etajer gözlerimi aldı. Büyük değil, iki katlı, kara kaplı kitaplar. Bu kitapları okuyor mu? Nikâh memurunun sesini işitir gibi oldum:

— İsminiz?

Soru bana sorulmuş gibi irkildim. Sonra devam etti aynı ses:

— Nerde oturuyorsunuz?

Nikâh memurunun gözleri gene önünde, elleri masanın üzerindeki kâğıtlarda. İnce bir adam. Yoksa bana mı öyle geldi? Ellerini kenetleyip masanın üzerine koydu. İlk olarak gözlerini kaldırdı. Önce güveye, sonra geline baktı. İkisine birden: "Biliyorsunuz ki evlilik toplumsal bir olaydır." diye başladı. Güzel bir giriş. Teker teker odadakileri süzmeye başladım. Sağ dipte Hamdi beyi görünce nerden çıktı der gibi şaşırdım. Bütün yolu birlikte gelmedik mi onunla! Başını ileri vermiş düşünüyor. Kahvedeki hali canlandı gözümün önünde. Nerde ilginç bir konuşma, orda Hamdi bey. Sonra tıknefes oluşu aklıma geldi. Yanındaki şişman adam hoşuma gitmedi.

Nikâh memuru devam etti: "Evlenecek çiftin saadeti her şeyden önce kendi becerikliliklerine kalmış bir iştir." Eh, doğru bir söz. Yaşlı bir kadın siyah baş örtüsünü düzeltti. Ka-

dını tanıyorum: Damadın annesi. Bugün pek sevinçli olduğunu düşündüm. Bir an kendi işime gücüme gitti aklım. İşleri bir yoluna koysam!

Nikâh memurunun konuşma biçimi dikkatimi çekti. Vazifesini hakkiyle başardığı şüphesiz. Konuşmasıyla tören gereken ağırlığı kazanıyor. Konuşurken acele etmiyor hiç, önemli bulduğu sözleri özel vurgularla belirtiyordu. Sesi genç evlileri ürkütmemek istercesine çekingen, ince. Bazan başka bir yandan başka biri konuşuyormuş gibi geliyordu bana. "Evlilik yalnız gençlik heyecanlarının sonucu değildir." "Sonuç" yerine "Doyuruluşu" olması gerekti, diye düşündüm. Nikâh memuru kelimeler arasında fazla durakhyordu, onu bekliyorduk. Bazan cümleler arasında durakladığı oluyordu. Gözlerini önündeki kâğıtlara indirip, kaşlarının sivri uçlarını yukarı kaldırdı bir ara. Evli mi? Parmağında yüzük olduğuna göre. Ya ben? Henüz nişanlıyım. İşlerimi bir yoluna koysam. Kendi nikâh törenimi düşündüm. Ama her nikâh memuru bunun gibi olmaz. Geline baktım. Hemen arkasındayım. Bu bana bir imtiyaz gibi göründü. Güvey gelinin solunda. İyi. Gözlerim yeniden davetliler üzerinde gezindi. Sol dipteki bayanı beğendim: çağla rengi bir kostümü var. Güveyin kardeşinin küçük kızı çarptı gözüme, bir sandalyada uslu usluoturuyor.

Sonuna yaklaştık anlaşılan; nikâh memuru, değerli misafirler, tanıklar, davetliler kelimelerini sık sık kullanmaya başladı. "Dileğimiz, sürekli ve mutlu bir yuva kurmanızdır." Hamdi bey konuşma bitti! Hamdi beyin başı hâlâ ilerde, ağzı açık. Derken burnunu kaşımaya durdu. Akşam eve gidince karısına gördüklerini bir bir anlatacağını düşündüm. Bu akşam kendini evinde her günkünden daha bir mutlu hissedeceği şüphesiz.

Sol dipteki bayan, yanındaki kolları altın bilezikliye bir şeyler fısıldadı. Nikâh memuru elindeki kâğıtları, bir an göz gezdirip, masanın üzerine bıraktı. Ama o anda, bakmayı unuttuğu bir şey varmış gibi tekrar bir göz attı kâğıtlara.

— Bay Nuri Eren, Bayan Perihanla evlenmeyi kabul ediyor musunuz?

— Evet!

— Bayan Perihan, bay Nuri Eren'le evlenmeyi kabul ediyor musunuz?

— Evet!

İçimden ben bunu "Hayır!" diye anladım. Yalancıktan tabiî.

— Bay Nuri Eren, Bayan Perihan; Türk Medenî Kanununun (x) madesi gereğince sizi karı koca ilân ediyorum.

Hep birlik sandalyalardan kalkan vücutların gürültüsü

sessizliği bozdu. Sonra anlaşılmayan bir mırıltı, dudaklarım kendiliğinden bu mırıltıya katıldı. Herkes tekrar sandalyesine çökerken rahat bir durumda oturmaya dikkat etti. Oda dolmuş da boşalmış gibi geldi bana.

— Buyrun, imza ediverin!

Büyük bir defter güveyin önüne uzandı, arkasından kırmızı bir dolma kalem. Güvey aranmadı pek, imzalayacağı yeri çabucak bulup imzaladı. İçimde bir ses tekrarlanmaya durdu: "Tamam! Tamam!" Halk otobüslerindeki biletçiler geldi aklıma: "Tamam!" Güvey arkadaşımla aramda bir çözülme duyar gibi oldum!

Güvey defteri geline uzattı. Gelin de ağır ağır imzaladı. Sıra tanıklarda. Nikâh memurunun sesi kulaklarıma çarptı:

— Tanıklar nerde?

Hamdi beyin yanından şişman bir el deftere uzandı. Aynı elin dolma kalem tutan bir eşi defterde aranmaya başladı. Nikâh memuru seslendi: "Onun yanındaki!" Dolma kalem yazmaya koyulmadan önce, imza yerinde bir iki gidip geldi, sonra çiziktirmeye başladı. İmza uzadıkça uzadı, öbür imza yerlerine girdi; savaşçı, saldırgan bir imza. Adamın hakkına razı olmayacağı yüzünden belliydi zaten. Defter öbür tanığa uzandı; genç, ben yaşta biri.

Sağ yanımdan, birkaç sandalya öteden kardeşinin güveye fısıldadığını işittim: "Nuri!" Nuri baktı. Kardeşi, maçlarda ringe çıkan boksörler gibi ellerini üst üste koyup toka işareti yaptı.

Son tanık da imzaladı. Hep birlikte ayağa kalktık. Toka faslı başladı. Gelin bizim yanda, güvey karşıda. Ben en geriye çekildim. Beni görmeseler de olur. El miyim!

Böyle toplantılarda kıyı köşedeki tüm davetlilerin gönüllerinin hoş edilmeleri gerekir. Sıra bende:

— Tebrik ederim!

Sanırım, sesim herkesinkinden yüksek çıktı.

Dışarıya çıkmıya başladık. Nikâh memuru güveyin arkasından seslendi. Aralarında görülecek bir hesap var, ufak bir hesap: Bir bilet meselesi. Kapının önünde şoför arkadaşa rasladık. "Ben içeri giremedim." diye başladı. Evet, içerde yoktu. Sonra devam etti: "Ayıp, bu elbiseyle girilir mi!" Ben: "Girseydin," dedim, "nolacak sen iş adamısın."

Düğün sahiplerinden birinin elinde bir tepsi şeker belirdi. Küçük paketler içinde bir tutam badem şekeri, en üstte bir tek çukulata şekeri. Önümden geçerken bir tane de ben aldım. Şeker dağıtıcıya bizim şoför arkadaşı gösterdiler. "Ona da." Ama şeker tutan arandı. Şoför arkadaşın da bizden olabileceğini ummadı. Davetliler az, şeker arttı. Güveyin kardeşi bana sordu:

— Şen aldın mıydı?
— Aldım, teşekkür ederim.
— Olur, dalgınlığa falan gelir, unutulur, kusura bakma.
— Yok canım, el miyiz!

Görünürdeki kapıcılarla odacılar da nikâh şekerinden paylarını aldılar. Gene de şeker arttı. Güveyin kardeşi şekerden iki paket daha aktardı cebine.

— Evde lâzım olur.
— Tabii tabii!.

Başka şeker almadık kimse kaldı mı? Şeker dağıtan çevresine bakındı. Zabıt kâtibi arkadaş yaklaşıp, tepside son kalan paketlerden iki tane aldı. Nikâh dairesine bitişik odanın kapısını açıp içeri girdi. Falan kâtibin filân odacının da unutulmaması gerek.

Eh, dışarı çıkabiliriz artık. Gelinle güvey önden yürüdüler. Gene ordan burdan buyrunlar.

Nikâh dairesinin kapısı açık duruyordu. Kaçamak yollu bir kez daha göz attım içeri, gitmedim. Nikâh memuru gene eski yerinde oturuyor, yalnız biraz yan ve tören sırasındakinden daha rahatça. Vücudu masanın üzerine eğikti. Açık bir kitap duruyordu önünde. Ama bunun etajerdeki kalın kitaplardan olmaması dikkatimi çekti. Masa başında oturan, kitap okuyan ben misim gibi bir duygu uyandı içimde. Az öteden güveyin kardeşinin seslendiğini duydum:

— Buyrun!

İçimden aynı ölçülü bir ses buna cevap verdi:

— Tamam!

Ayrılıyoruz. Acaba nikâh memuruna diyecek bir şeyim vardı da demeyi unutmadım mı? İçimde gene yakında buraya geleceğim duygusu, kapıdan çıktım.

SON

İÇİNDEKİLER

Selâhattin Batu: Ayak sesleri 3

İlhan Tarus: Telgraf 7

Faik Baysal: Sancı meydanı 13

Şahap Sıtkı: Bir tel koptu 22

Muzaffer Hacıhasanoğlu: Çiçekler 25

Tahsin Yücel: İstersen git 31

Ayhan Sarılsmalloğlu: Kızlar 36

Erdoğan Tokmakçıoğlu: Suçlu 39

Erdal Öz: Bir avuç aydın 44

Cengiz İlhan: Sonra hiç 50

Muhittin Yılmaz Gücüneli: Kolye 58

Memduh Balaban: Gitarcı Pedro 63

Cengiz Yörük: Neden böyle oldu? 73

Mehdi Halıcı: Vedia Hanım ve Tours'lu kasap 77

Turan Bakır: Rıhtımda 86

Kâmuran Şipal: Bir nikâh töreni 91

1 lira